

PROGRAMMABEGROTING 2021

MEERJARENRAMING 2022 - 2024

Gemeente Laren
Postbus 71
3755 ZH Eemnes

T 14 035
E info@laren.nl
I www.laren.nl

Uitgave
© Gemeente Laren
Oktober 2020

Inhoudsopgave

Aanbieding	7
Leeswijzer	11
Collegesamenstelling en portefeuillevverdeling	13

Begroting in één oogopslag

Hoofdpijnen financiële positie 2021 – 2024	17
---	-----------

A. Beleidsbegroting

A.1 Programmaplan	23
Verplichte beleidsindicatoren	24
Programma 1 - Bestuurszaken	27
Programma 2 - Burgerzaken	29
Programma 3 - Openbare orde en veiligheid	32
Programma 4 - Wegen, groen, water en verkeer	35
Programma 5 - Onderwijs	38
Programma 6 - Cultuur, sport en recreatie	42
Programma 7 - Sociaal Domein	47
Programma 8 - Bouwen en wonen	54
Programma 9 - Milieu en duurzaamheid	59
Programma 10 - Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en economie	64
Algemene dekkingsmiddelen	66
Overhead	69
Onvoorzien	71
Vennootschapsbelasting	72
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	73
A.2 Paragrafen	74
Paragraaf A - Lokale heffingen	75
Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing	81
Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen	95
Paragraaf D - Financiering	100
Paragraaf E - Bedrijfsvoering	104
Paragraaf F - Verbonden partijen	106
Paragraaf G - Grondbeleid	123

B. Financiële begroting

B.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting	126
B.1.1 Meerjarenbegroting 2021 - 2024	126
B.1.2 Effecten na programmabegroting 2020	127
B.1.3 Incidentele baten en lasten.....	130
B.1.4 Structurele mutatie reserves.....	131
B.1.5 Structureel en reëel begrotingsevenwicht	132
B.2 Uiteenzetting financiële positie	133
B.2.1 Geprognosticeerde begin- en eindbalans	133
B.2.2 Toelichting geprognosticeerde balans.....	134
B.2.3 Investeringsplanning 2021 – 2024.....	135

B.2.4	Staat van de reserves 2021 - 2024	139
B.2.5	Staat van de voorzieningen 2021 - 2024.....	142
B.2.6	EMU-saldo 2021 -2024.....	145

Bijlagen

Bijlage 1.	Baten en lasten per taakveld (taakveldindeling)	149
Bijlage 2.	Baten en lasten per taakveld (programma indeling)	152
Bijlage 3.	Toelichting algemene uitkering	155
Bijlage 4.	Uitwerking kaderbrief 2021 (programmaniveau)	157

Aanbieding

Geachte leden van de gemeenteraad van Laren,

Deze begroting 2021 voor onze gemeente en de meerjarenraming 2022-2024 zijn onder bijzondere omstandigheden tot stand gekomen. Tegen de achtergrond van een landelijke discussie over verdeling van middelen voor het sociaal domein en de bestaande opgave om onze begroting sluitend te krijgen werd het afgelopen jaar de onzekerheid vergroot door de coronacrisis. Daardoor is ook de voorbereiding op deze begroting, door middel van de Kaderbrief, anders gelopen dan we gewend waren.

Het college heeft het zeer op prijs gesteld in de voorbereiding op deze begroting twee keer informeel met de raad van gedachten te wisselen over de uitgangspunten en over concrete voorstellen. Wij hopen dat dat ook voor de raad meer inzicht geeft in de keuzes die wij aan u voorleggen.

Visie op Laren

De afgelopen jaren heeft de gemeente Laren gestreden voor zelfstandigheid. Nu herindeling niet meer aan de orde is, is het belangrijk om tot een gedragen visie te komen op de kwaliteiten van ons dorp, op de verhouding tussen overheid en samenleving en de prioriteiten die daar bij horen.

Het college heeft daarvoor als leidraad een aantal principes benoemd, die we komende jaren verder willen uitwerken, ook in onze beleidskeuzes.

- **Het beschermen van ons erfgoed**

De huidige generatie Laarders is erfhouder van een uniek en uitgesproken mooi dorp. Dat is een historische verworvenheid: een heel dorp dat langdurig een gezamenlijke visie op de dorpsontwikkeling deelt en handhaaft. De winkels hebben zich genesteld in de 'country style' van het dorp, zonder de gevelverminderingen die winkelstraten elders zo ontsieren. Meer dan 200 monumenten sieren ons dorp – een veelvoud van het landelijke gemiddelde. Tegelijkertijd staat de tijd niet stil en Laren is geen museum. Het erfgoed moet leven. Er zal gebouwd en ontwikkeld blijven worden om het bijzondere karakter te behouden.

- **Invulling geven aan zelfbestuur**

Laren is door z'n eigen inwoners gemaakt wat het is. De participatiegraad is zeer hoog. Dat is te zien aan de bloei van de sportverenigingen en aan het culturele leven. Maar het is met participatie net als met erfgoed: je moet het onderhouden en vernieuwen. Daarom moeten inwoners meer betrokken worden. Dat zou een logisch vervolg zijn op de beslissing om als zelfstandige gemeente verder te gaan: op zoek naar een vernieuwende vorm van besturen, passend bij de lange tradities van Laren. We willen zelfstandig blijven omdat we geen doorsneegemeente zijn. Maar om het hoge voorzieningenniveau vast te houden, moeten we werken aan vernieuwing.

- **Open houding naar de wereld om ons heen**

Een zelfstandig dorp is iets anders dan een in zichzelf gekeerd of gesloten dorp. Laren wil open staan voor de wereld. We positioneren ons in de Gooi en Vechtstreek en in de context van Amsterdam.

Deze principes zijn zowel een kwaliteit als een ambitie. Ze zijn er, maar ze moeten ook steeds weer worden waargemaakt. Geen winkel om op te passen, maar een diamant om aan te slijpen. Zodat ook over zestien jaar er geen enkele aanleiding is om te discussiëren over een gemeentelijke herindeling

Grote opgave

Een groot deel van de begroting bestaat uit kosten voor taken die vroeger bij het Rijk lagen, zoals de WMO en de jeugdzorg. Door de vergrijzing en meer vraag naar zorg, stijgen deze kosten. De voorzieningen in ons dorp (Singer, zwembad De Biezem, Brinkhuis) zijn, mede door bijdragen van de gemeente, op bijzonder hoog niveau voor een dorp van onze omvang.

Tegelijkertijd zijn de uitkeringen die de gemeente vanuit het rijk ontvangt niet stabiel. Dit betekent dat de financiën, net zoals in andere gemeenten, steeds verder onder druk komen te staan en de lokale financiële ruimte kleiner wordt. De gemeente Laren moet dus creatief met de beschikbare centen omspringen. In de begroting die nu voorligt, stelt het college voor om bepaalde zaken slimmer te organiseren, zodat Laren toekomstbestendig is.

Voor de meerjarenbegroting is nog onduidelijk welke bedragen het Rijk ter beschikking zal stellen voor de komende jaren. De gemeente Laren heeft zich verenigd met de Gooise gemeenten voor een appèl aan de ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën, gesteund door een gelijklopende brief van de provincie Noord-Holland. De gemeente heeft daarom ook een resolutie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten onderschreven met het dringende verzoek aan het kabinet om met name voldoende middelen ter beschikking te stellen voor het Sociale Domein, waaronder jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning.

Zelf aanpakken, vijf sporen

Het college heeft afgelopen maanden gewerkt aan een bezuinigingspakket waarmee we laten zien grip te hebben op onze inkomsten en uitgaven voor de komende jaren. We wijzen op de verantwoordelijkheid van het Rijk, maar nemen ook onze eigen verantwoordelijkheid. Dat betekent dat we stevig moeten ingrijpen om de begroting structureel sluitend te krijgen.

De bezuinigingsmaatregelen zijn langs vijf lijnen uitgewerkt:

- **Sober organiseren**

Als eerste hebben we gekeken naar manieren om onze eigen kosten te drukken, zonder dat het maatschappelijk effect heeft. Vanaf 2021 is onze bijdrage aan de BEL-samenwerking verlaagd, door een vernieuwde verdeelsleutel en omdat de BEL organisatie zelf bezuinigingen doorvoert. Tegelijk met deze begroting krijgt de raad daarom de eerste begrotingswijziging van de BEL aangeboden.

Als gemeentebestuur korten we op een aantal posten als representatie en onvoorzien en we beperken de formatieruimte voor het college vanaf medio 2022. Ook gaan we ervan uit dat de keuzes rond Raadhuis en Brinkhuis een soberder huisvesting voor het gemeentebestuur op leveren.

- **Lokale maatregelen**

Een aantal maatregelen raakt de investeringen in ons dorp. Daarbij heeft het college nadrukkelijk de balans gezocht tussen noodzakelijk en wenselijk. De BOA-uren houden we overeind, maar de ruimte om flexibel cameratoezicht in te zetten laten we vervallen. We boeken vanaf 2022 een korting van ca 10% op het onderhoud van de openbare ruimte in, maar kijken komend jaar hoe daar zorgvuldig invulling aan te geven is.

- **Krachtige voorzieningen**

Het college stelt voor een coronanoodfonds in te richten, waaruit instellingen en ondernemers op dit moment door de crisis geholpen kunnen worden. We ondersteunen Singer en het Brinkhuis bij het aanvragen van (provinciale) subsidies, door aanvragen daaruit te matchen. Ook kunnen we incidentele tekorten bij De Biezem opvangen en ondernemers steunen met verlaging van pacht voor de duur van coronabeperkingen. Tegelijkertijd verwachten we van die instellingen ook een vernieuwing, waarbij ze op termijn een lagere bijdrage van de gemeente krijgen. Singer en het Brinkhuis (Hart van Laren) korten we vanaf 2022 allebei met 20%, de bibliotheek met 10%.

- **Sociaal Domein**

In het Sociaal Domein hebben we in de HBEL samenwerking een stevige doorlichting van mogelijke maatregelen aangejaagd. Daarbij gaan we uit van onze visie van een sterk voorveld en maatregelen om de toegang tot zwaardere zorg te beperken. En om kosten, waar mogelijk, meer bij gebruikers neer te leggen. Dat levert een bezuinigingspakket op dat oploopt naar ongeveer €350.000 in 2024.

Daarbovenop kijken we ook naar lokale maatregelen, zodat we alleen subsidiëren wat bewezen effectief is.

- **Opbrengsten verhogen**

Als sluitstuk op de begroting zijn lastenverhogingen onvermijdelijk. Het college stelt voor eerst te kijken naar kostendekkendheid van leges, die over de hele linie nu ongeveer 35% bedraagt. We beginnen in 2021 met een verhoging van de bouwleges (4,1% naar 4,6%) en bouwen de kostendekkendheid in de jaren daarna op naar boven de 50%. Ook ontkomen we niet aan een extra verhoging van de OZB, met 5% bovenop de inflatie. Het college vindt deze keuze verdedigbaar omdat het alternatief nog zwaardere ingrepen in onze maatschappelijke investeringen zou vergen.

Tot slot

De onzekerheid van Corona en het gemeentefonds zijn na het vaststellen van deze begroting niet weg. We zullen het komend jaar moeten blijven bijsturen, maar we doen dat, met dit voorstel van het college, op de basis van een gebalanceerde begroting en met mogelijkheid om snel in te grijpen vanuit het Coronanoodfonds.

Namens het college van burgemeester & wethouders van de gemeente Laren,

Peter Calis

Wethouder financiën gemeente Laren

De programmabegroting 2021 bestaat uit de begroting in één oogopslag, de beleidsbegroting en de financiële begroting. Tenzij anders vermeld zijn alle bedragen in euro's en afgerond op hele getallen. Door deze afronding kan een optelverschil ontstaan. Duiding 'resultaat' in de financiële tabellen:

Bedrag +:	resultaat is negatief (verlies)	méér uitgaven of minder inkomsten dan begroot
Bedrag -:	resultaat is positief (winst)	minder uitgaven of méér inkomsten dan begroot

In de verschillenverklaring per programma is met de aanduiding **V** (voordeel) en **N** (nadeel) aangeduid of er sprake is van een voor- of nadeel.

Hieronder worden de verschillende onderdelen van de programmabegroting kort beschreven.

Begroting in één oogopslag

Bij de begroting in één oogopslag is op hoofdlijnen inzicht in de financiële positie van de gemeente gegeven voor de komende jaren. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de belangrijkste inkomsten en uitgaven van de gemeente Laren.

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan

In het programmaplan wordt per programma ingegaan op de maatschappelijke effecten en de wijze waarop er naar gestreefd zal worden die effecten te verwezenlijken. Naast de programma's bevat het programmaplan een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de overheadkosten, het bedrag voor de heffing van de vennootschapsbelasting, het bedrag voor onvoorzien en het overzicht met de mutaties reserves.

Paragrafen

In de paragrafen worden de onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente Laren. De voorgeschreven paragrafen betreffen: lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en het grondbeleid.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie.

Overzicht van baten en lasten

Het overzicht van de baten en lasten bestaat uit de meerjarenraming 2021-2024 waarmee inzicht wordt gegeven van de totale baten en lasten per programma. Daarnaast is in een overzicht het totaal van alle mutaties na de programmabegroting 2020 gegeven. Beide overzichten sluiten aan met de cijfers en toelichtingen zoals opgenomen in het programmaplan. Tevens zijn de incidentele baten en lasten, de structurele mutaties in de reserves en de analyse op het structureel en reëel evenwicht van de begroting gepresenteerd.

Uiteenzetting van de financiële positie

Samen met het overzicht van baten en lasten is de 'uiteenzetting van de financiële positie' het deel van de begroting dat de basis vormt voor de controle van de rechtmatigheid en het oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening door de accountant. Dit onderdeel bestaat uit de meerjarige geprognosticeerde balans, de investeringsplanning, een overzicht van de reserves en voorzieningen inclusief toelichting en tot slot het overzicht van het EMU-saldo.

Bijlagen

De bijlagen bestaan onder andere uit het overzicht van de taakvelden en de toelichting op de algemene uitkering.

Collegesamenstelling en portefeuillevverdeling

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) is het dagelijks bestuur van de gemeente. Ook zorgt het college voor het uitvoeren van landelijke regelingen, het zogenaamde medebewind. Als dagelijks bestuur is het college van B&W de eerst verantwoordelijke instantie voor de financiën van de gemeente. De gemeente Laren telt drie wethouders. De burgemeester en de wethouders zijn verantwoordelijk voor de uit te voeren bestuurlijke taken en hebben ieder een eigen portefeuille die is gekoppeld aan de verschillende programma's in de begroting.

Burgemeester de heer N. Mol

De heer N. (Nanning) Mol is burgemeester van gemeente Laren

Portefeuille

- Bestuurlijke vernieuwing
- Personeel en Organisatie
- Openbare Orde en Veiligheid
- Handhaving
- Algemene Bestuurlijke en Kabinetszaken
- Burgerzaken
- Communicatie
- Zorg- en Veiligheidshuis
- Taskforce Kindermishandeling en huiselijk geweld

Nevenfuncties

- Voorzitter dagelijks bestuur BEL Combinatie
- Lid algemeen bestuur BEL Combinatie
- Lid algemeen bestuur Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek, portefeuille crisisbeheersing en rampenbestrijding
- Commissaris Commissie van Beheer Singer Laren
- Voorzitter Stichting Vrienden van de Johanneskerk
- Voorzitter Schepenbank

Wethouder de heer P.A.M. Calis

De heer P.A.M. (Peter) Calis is wethouder en is eerste loco-burgemeester van gemeente Laren.

Portefeuille

- Financiën
- Economische aangelegenheden en toerisme (BL)
- Digitale diensten
- Evenementen
- Subsidiebeleid
- Larens Journaal

Projecten

- Wateroverlast
- Sanering Gooiergracht
- Centrumplan

Nevenfuncties

- Lid van het bestuur Stichting Goois Natuurreservaat
- Lid van bestuur gemeenschappelijke regeling Gooyergracht
- Directeur Calipsos Holding B.V.
- Secretaris bestuur VvE de Zonnehoek te Egmond aan Zee

Wethouder de heer A.H.M. Stam

De heer A.H.M. (Ton) Stam is wethouder en is tweede loco-burgemeester van gemeente Laren.

Portefeuille

- Grondzaken en gebouwenbeheer
- Vergunningen
- Omgevingswet
- Ruimtelijke ordening
- Bestemmingsplannen
- Volkshuisvesting
- Bouw- en woningtoezicht
- Monumentenbeleid
- Verkeer en vervoer
- Openbare ruimte
- Duurzaamheid en milieu
- Sport en zwembad
- Bomenbeleid en groenbeheer

Projecten

- Crailo
- Centrumplan
- Johanneskerk

Nevenfuncties

- Lid algemeen bestuur gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek
- Voorzitter Raad van Commissarissen Skyline DX B.V. te Rotterdam

Wethouder mevrouw K. van Hunnik

Mevrouw K. (Karin) van Hunnik is wethouder en is derde loco-burgemeester van gemeente Laren.

Portefeuille

- Maatschappelijke zorg en welzijn
- Sociale zaken
- Onderwijs waaronder huisvesting, Talent Primair
- Jeugdbeleid
- Volksgezondheid
- Brinkhuis, Hart van Laren en Bibliotheek
- Kunst en cultuur

Nevenfuncties

- Lid van Algemeen Bestuur van Regio Gooi en Vechtstreek
- Lid van bestuur Gemeenschappelijke Orgaan Stichting Primair Onderwijs
- Voorzitter regionaal portefeuillehoudersoverleg Jeugd en Onderwijs
- Lid van Algemeen Bestuur van de Tomingroep
- Lid van bestuur Gemeenschappelijke regeling regionaal Bureau Leerlingzaken

Begroting in één oogopslag

Hoofdpijnen financiële positie 2021 – 2024

Meerjarenperspectief 2021 - 2024

De voorliggende begroting 2021 laat in de eerste twee begrotingsjaren een tekort zien. In de jaren 2023 en 2024 is er naar verwachting weer sprake van een begrotingsoverschot. Hieronder zijn de saldi van de begroting 2021 per programma gepresenteerd. Een uitgebreider overzicht is opgenomen op pagina 126 van deze programmabegroting.

Omschrijving	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Programma:	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
1. Bestuurszaken	979.668	958.768	942.868	942.868
2. Burgerzaken	484.358	484.358	484.358	484.358
3. Openbare orde en veiligheid	1.315.869	1.316.124	1.316.534	1.316.595
4. Wegen, groen, water en verkeer	2.670.225	2.592.038	2.561.442	2.567.669
5. Onderwijs	431.129	426.485	412.910	412.319
6. Cultuur, sport en recreatie	950.120	899.691	910.905	907.605
7. Sociaal Domein	7.308.965	7.172.124	6.896.806	6.774.923
8. Bouwen en wonen	184.827	174.644	172.592	170.597
9. Milieu en duurzaamheid	-301.412	-361.899	-391.265	-397.948
10. Grondexploitatie, dorpsver, economie	141.227	141.227	141.227	141.227
Totaal programma's	14.164.976	13.803.559	13.448.377	13.320.212
Algemene dekkingsmiddelen	-18.171.975	-17.754.253	-17.988.993	-18.202.049
Overhead	4.544.577	4.569.295	4.555.124	4.554.472
Onvoorzien	10.000	10.000	10.000	10.000
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-
Geraamde saldo van baten en lasten	547.578	628.602	24.507	-317.364
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	-303.069	-169.266	-32.445	-
Het geraamde begrotingsresultaat	244.509	459.336	-7.938	-317.364

Het bovenstaande begrotingsresultaat is een optelling van de meerjarenbegroting zoals opgenomen in de programmabegroting 2020, de mutaties uit de kaderbrief 2021 en tot slot de nieuwe mutaties die zijn toegelicht in dit nieuwe begrotingsdocument. Hieronder is de opbouw van de begroting 2021 en het meerjarenperspectief opgenomen.

Meerjarenperspectief 2021-2024	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Meerjarenbegroting 2020-2023	-2.737	-20.948	-162.794	-162.794
Mutaties kaderbrief 2021	968.866	874.830	934.937	934.938
Nieuwe mutaties na kaderbrief 2021	-721.620	-394.546	-780.081	-1.089.508
Geraamd begrotingsresultaat 2021	244.509	459.336	-7.938	-317.364

De mutaties kaderbrief 2021 en de nieuwe mutaties na kaderbrief 2021 zijn toegelicht vanaf de volgende pagina.

Samenvatting financiële ontwikkelingen kaderbrief 2021

Een totaaloverzicht van de financiële ontwikkelingen in de kaderbrief is opgenomen in onderstaande tabel. Volstaan wordt met deze tabel, de inhoudelijke achtergronden ontwikkelingen zijn al eerder met uw raad besproken in de kaderbrief 2021. Een overzicht van alle mutaties per programma in de kaderbrief is als bijlage opgenomen in deze begroting (bijlage 4).

Samenvatting ontwikkelingen kaderbrief 2021	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Mutaties kaderbrief 2021:				
OZB-inkomsten (2 ^e begrotingswijziging 2020)	-65.000	-64.999	-64.998	-64.997
Stelpost inflatie subsidies	50.000	50.000	50.000	50.000
OZB inflatiecorrectie	-65.000	-65.000	-65.000	-65.000
OZB Areaal-uitbreiding	-	-	-	-
Sociaal Domein jeugd	275.000	275.000	275.000	275.000
Sociaal Domein WMO	190.000	190.000	190.000	190.000
Sociaal Domein participatie	50.000	50.000	50.000	50.000
Sociaal Domein verhoging n.a.v. kosten 2019	165.000	165.000	165.000	165.000
Sociaal Domein terugdraaien stelpost begr.2020	125.454	50.019	48.875	48.875
Algemene Uitkering	-216.360	-234.962	-173.712	-173.712
Verbonden partijen	256.772	256.772	256.772	256.772
Effect herverdeeleffect kosten BEL	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000
Terugdraaien stelpost herverdeling begr.2020	320.000	320.000	320.000	320.000
CAO-effecten staf	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal mutaties kaderbrief 2021	968.866	874.830	934.937	934.938

Samenvatting ontwikkelingen na kaderbrief 2021

In de toelichting op de meerjarenbegroting 2021 - 2024 (pagina 127) staat een totaaloverzicht van de ontwikkelingen per programma opgenomen. De verschillen ten opzichte van de voorgaande begroting zijn in het programmaplan uitgebreid toegelicht in de verschillenverklaringen per programma.

Structureel en reëel evenwicht

Zoals in onderstaand overzicht valt af te lezen is er voor de jaren 2021 en 2022 geen sprake van een structureel sluitende begroting. De verwachting is dat vanaf 2023 alsnog een structureel evenwicht wordt bereikt. Hieronder is de berekening opgenomen van het structureel saldo voor de meerjarenbegroting 2021 – 2024. Een nadere toelichting op het structureel en reëel evenwicht voor de programmabegroting 2021 is gegeven op pagina 132.

Berekening structureel saldo	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Geraamd resultaat	244.509	459.336	-7.938	-317.364
-/- Incidentele lasten	-183.207	-78.448	-38.110	-8.844
+ Incidentele baten	-	-	-	-
-/- Incidentele toevoegingen reserves	-	-	-	-
+ Incidentele onttrekkingen reserves	303.069	169.266	32.445	-
Structureel saldo begroting	364.371	550.154	-13.603	-326.208
Structureel evenwicht?	Nee	Nee	Ja	Ja

Ontwikkelingen financiële positie

De financiële positie van de gemeente Laren wordt naast het weerstandsvermogen ook beoordeeld aan de hand van een aantal op grond van de verantwoordingsvoorschriften (BBV) verplichte financiële kengetallen. Deze kengetallen zijn een verplicht onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (pagina 93). Ten behoeve van het inzicht op hoofdlijnen zijn de kengetallen ook beknopt gepresenteerd in de begroting in één oogopslag.

Toetsingskader financiële kengetallen

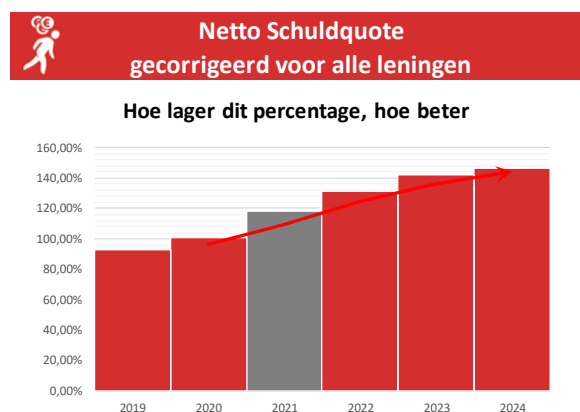
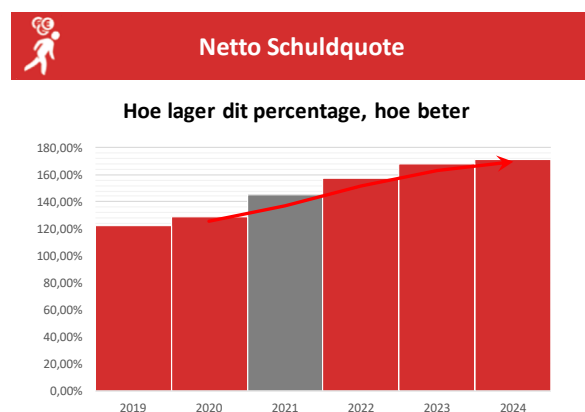
Voor de toezichthouder (provincie) hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente. De toezichthouder hanteert dus geen normering, maar maakt zo nodig gebruik van onderstaande signaleringswaarden¹.

Signaleringswaarden financiële kengetallen		Minst Risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1	Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%
2	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	< 90%	90-130%	> 130%
3	Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
4	Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
5	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
6	Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Ontwikkeling financiële kengetallen gemeente Laren

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

Voor de gemeente Laren bedraagt de netto schuldquote 145,0% in 2021. In de meerjarenbegroting loopt deze op tot 171,2%. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de vaste schulden door de grote financieringsbehoefte die met name voortvloeit uit de investeringsplanning. Hiermee bevindt de gemeente Laren zich in het hoogste risicoprofiel. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen laat een iets positiever beeld zien en bedraagt 117,9% in 2021 en loopt op tot 146,7% in 2024.

Solvabiliteit

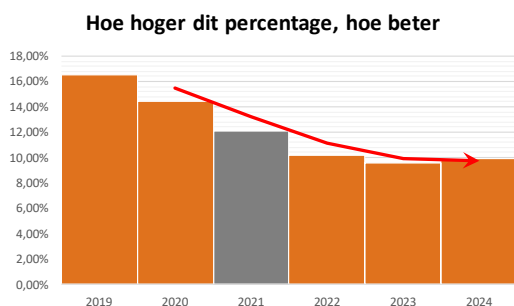
De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 12,1% in 2021 (aflopend tot 9,9% in 2024) waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De verslechterende solvabiliteit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van het eigen vermogen terwijl de totale schuldenpositie in de meerjarenbegroting sterk toeneemt. In het laatste begrotingsjaar verbetert de solvabiliteit zich iets ten opzichte van het jaar ervoor doordat er in de laatste twee boekjaren sprake is van een klein begrotingsoverschot.

¹ Bron: Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) 2020

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. Aangezien de gemeente Laren momenteel geen eigen grondexploitaties heeft doen zich daar ook geen risico's voor.

Solvabiliteit

Grondexploitatie

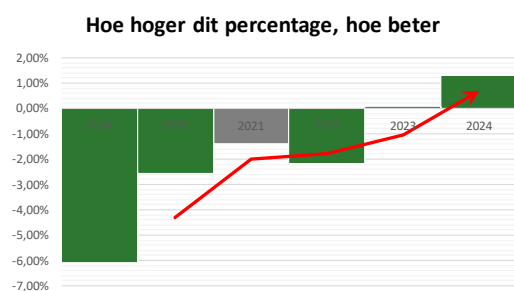
Structurele exploitatieruimte

In 2021 bedraagt de structurele exploitatieruimte 1,4% negatief waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De meerjarenbegroting laat daarbij wel een herstel van de structurele exploitatieruimte zien vanaf 2023. Ook is de negatieve exploitatieruimte in 2021 en 2022 geen direct probleem aangezien er vooralsnog sprake is van voldoende reserves waarmee deze incidentele tekorten gedekt kunnen worden.

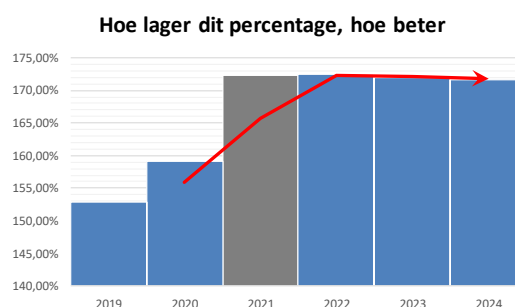
Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend door deze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een percentage betekent dit dat de belastingcapaciteit van Laren 172,3% bedraagt in 2021. Dit is een behoorlijke stijging ten opzichte van de begroting 2020 (+8,3%). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in de begroting 2021 rekening is gehouden met een verhoging van de ozb (+ 5,84%). Ook wordt de afvalstoffenheffing in 2021 verhoogd (+13%). Beide verhogingen zijn noodzakelijk om de (meerjaren)begroting sluitend te krijgen. Voor een verder inzicht op de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Structurele Exploitatieruimte

Belastingcapaciteit

A. Beleidsbegroting

A.1 Programmaplan

In het programmaplan gaan we per programma in op de maatschappelijke effecten en op de manier waarop we die effecten willen verwezenlijken. Dat gebeurt aan de hand van de vier W-vragen:

- Wat willen we bereiken? (doelstellingen);
- Wat gaan we daarvoor doen? (activiteiten);
- Wie zijn daarbij betrokken? (verbonden partijen);
- Wat mag het kosten?

Per programma zijn beleidsindicatoren opgesteld. Een aantal indicatoren is verplicht voorgeschreven. De verplichte indicatoren zijn in het volgende hoofdstuk verzameld, onder vermelding van de doelstellingen per programma. Wij presenteren de drie BEL-gemeenten naast elkaar.²

Naast de programma's, bevat het programmaplan een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de overheadkosten, het bedrag voor de heffing van de vennootschapsbelasting, het bedrag voor onvoorzien en een overzicht met de totale mutaties reserves.

Opzet programmaplan

De opbouw per programma is als volgt:

- Visie programma;
- Wat willen we bereiken?
- Doelstellingen en activiteiten;
- Betrokkenheid verbonden partij om de doelstelling(en) te realiseren;
- Speerpunten van beleid en relevante beleidsontwikkelingen (indien van toepassing);
- Niet verplichte beleidsindicatoren en servicenormen (indien van toepassing);
- Programmakosten;
- Toelichting op verschil begroting 2021 ten opzichte van de actuele begroting 2020.

² Vergelijking met alle gemeenten is digitaal mogelijk op de website "Waar staat je gemeente.nl"

Verplichte beleidsindicatoren

Op grond van het BBV zijn gemeenten verplicht om per programma de beoogde en gerealiseerde maatschappelijke effecten van de verschillende programma's toe te lichten aan de hand van zogenaamde beleidsindicatoren. Deze indicatoren zijn in de begroting 2021 opgenomen in één totaaloverzicht. Op de website [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) zijn de recentste gegevens te raadplegen.

Programma 1 - Bestuurszaken en overhead								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
1	-	0.0	Formatie	0,27	0,22	0,18	2020	Eigen gegev.
2	-	0.0	Bezetting	0,31	0,23	0,08	2020	Eigen gegev.
3	-	0.0	Apparaatskosten	€ 333	€ 389	€ 403	2020	Eigen gegev.
4	-	0.0	Externe inhuur	13%	12%	13%	2020	Eigen gegev.
5	-	0.0	Overhead	12%	15%	19%	2020	Eigen gegev.

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Het aantal fte per 1.000 inwoners.
- 2 De bezetting in aantal fte per 1.000 inwoners.
- 3 De apparaatskosten per inwoner.
- 4 De kosten van externe inhuur als % van het totaal van de loonsom en de totale kosten van inhuur externen.
- 5 Percentage van de totale lasten.

Programma 3 - Openbare orde en veiligheid								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
6	3.1	1.0	Verwijzingen Halt per 10.000 jongeren	71	13	45	2019	Bureau Halt
8	3.1	1.0	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	0,5	0	0,9	2018	CBS
9	3.1	1.0	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	4	2,1	2,7	2018	CBS
10	3.1	1.0	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	4,6	4,4	4,9	2018	CBS
11	3.1	1.0	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	3,1	4,2	5,8	2018	CBS
22	7.3	6.0	Jongeren met een delict voor de rechter	1,00%	1,00%	0,00%	2015	VJI

Toelichting beleidsindicatoren

- 6 Het aantal verwijzingen naar HALT per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
- 8 Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
- 9 Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
- 10 Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.
- 11 Het aantal vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners.
- 22 Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Programma 5 - Onderwijs								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
17	5.3	4.0	Absoluut verzuim	0	0	0	2018	Ingrado
18	5.3	4.0	Relatief verzuim	27	28	26	2018	Ingrado
19	5.3	4.0	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	1,4%	1,4%	1,7%	2018	DUO

Toelichting beleidsindicatoren

- 17 Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft.5-18 jaar.
- 18 Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft.5-18jr.
- 19 Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Programma 6 - Cultuur en recreatie								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
20	6.1	5.0	Percentage niet-wekelijks sporters	45,7%	46,7%	42,1%	2016	CBS/RIVM

Toelichting beleidsindicatoren

- 20 Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder.
Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens 1 x per week aan sport doet.

Programma 7 - Sociaal Domein								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
21	7.3	6.0	Banen	585,1	584,1	793,8	2019	CBS/LISA
23	7.3	6.0	Kinderen in uitkeringsgezin	3,00%	3,00%	3,00%	2018	CBS
24	7.3	6.0	Netto arbeidsparticipatie	66,2%	70,1%	64,9%	2018	CBS
26	7.3	6.0	Percentage werkloze jongeren	nb	nb	1,00%	2018	CBS
27	7.3	6.0	Personen met een bijstandsuitkering	160,1	152,7	166,6	2e hj'19	CBS
28	7.3	6.0	Lopende re-integratievoorzieningen	276	207,6	269,3	1e hj'18	CBS
29	7.3	6.0	Jongeren met jeugdhulp	7,5%	8,4%	7,5%	2e hj'19	CBS
30	7.4	6.0	Jongeren met jeugdbescherming	0,4%	0,5%	0,7%	2e hj'19	CBS
31	7.4	6.0	Jongeren met jeugdreclassering	-	-	-	2e hj'19	CBS
32	7.3	6.0	Clënten met een maatwerkarrangement WMO	200	200	210	2e hj'19	CBS

Toelichting beleidsindicatoren

- 21 Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
23 Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
24 Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
26 Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
27 Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder.
28 Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
29 Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
30 Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
31 Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
32 Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo.
Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep.

Programma 8 - Bouwen en wonen								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
35	9	8.0	WOZ-waarde woningen	€ 606	€ 344	€ 626	2019	CBS
36	10.1	8.0	Nieuwbouw woningen	22,3	13,3	23,1	2016	ABF
37	9	8.0	Demografische druk	97,2%	77,6%	113,0 %	2018	CBS
38	9	8.0	Woonlasten éénpersoonshuishouden	€ 1.039	€ 747	€ 1.018	2019	COELO
39	9	8.0	Woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 1.180	€ 970	€ 1.189	2019	COELO

Toelichting beleidsindicatoren

- 35 De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
36 Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen.
37 De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
38 Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
39 Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Programma 9 - Milieu en duurzaamheid								
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
33	8.1	7.0	Omvang huishoudelijk restafval	170	160	170	2018	CBS
34	8.1	7.0	Percentage hernieuwbare elektriciteit	2,7%	19,9%	1,6%	2016	RWS

Toelichting beleidsindicatoren

33 Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg. per inwoner).

34 Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Programma 10 - Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en econ. zaken

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Meet-moment	Bron
14	10.2	3.0	Funcitiemenging in percentage	43,0%	46,4%	47,3%	2018	LISA
16	10.2	3.0	Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners	180,4	212,5	247,9	2018	LISA

Toelichting beleidsindicatoren

14 De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en

100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

16 Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Programma 1 - Bestuurszaken

Visie

De gemeente Laren wil dichtbij haar inwoners staan en inwonerparticipatie stimuleren. Laren heeft in het verleden bewezen zelfstandig én bestuurskrachtig te zijn. De komende jaren wordt ingezet op behoud en versterking van de bestuurskracht, ook via regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?

Regionale samenwerking en bestuurskracht

Na de vaststelling van de Regionale Strategische Agenda (RSA) zetten we het komende jaar verder in op versterking van de samenwerking en de sturing daarin. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de experimenteerruimte die de minister heeft geboden aan de regio Gooi en Vechtstreek.

Ook wordt gekeken naar de samenwerking met andere partners, bijvoorbeeld binnen de regio Amersfoort en Utrecht, om te bezien of dit leidt tot versterking van de bestuurskracht en meer kwaliteit van dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
1.1	Meer invloed bij en structureel versterken van de regionale samenwerking en bestuurskracht, zowel binnen regio G&V als andere samenwerkingsverbanden (H)BEL.	1.1.1	Meer invloed in de regionale samenwerking via: vaststelling van prioriteiten binnen de Regionale Strategische Agenda, deelname aan het Algemeen Bestuur van de regio en door voorzitterschap van en deelname aan diverse portefeuillehoudersoverleggen.
		1.1.2	Actief mee blijven doen aan de samenwerking in het kader van de MRA (Metropool Regio Amsterdam) met focus op maatregelen op langere termijn voor de rijksweg A1 (ondertunneling) en beter openbaar vervoer.
		1.1.3	Voortzetten van de samenwerkingsverbanden met buurgemeenten.
1.2	Het bevorderen van inwonerparticipatie door inwoners meer te betrekken bij het beleid in hun buurt en door het inspelen op hun ideeën	1.2.1	Verder inzetten op ontmoetingen tussen college en inwoners (waaronder een 'open deur' praktijk van het college, intensivering overleg met buurtpreventieverenigingen en gebiedsgerichte bijeenkomsten van het college met buurtbewoners in de wijk).
		1.2.2	De participatienota aanpassen, met meer aandacht voor betrokkenheid van inwoners bij processen van besluitvorming.
1.3	Gemeenteraad tijdig betrekken bij discussies over kaderstelling	1.3.1	Voortzetten van meer informele bijeenkomsten met de raad, met name op gebied van RO en het Sociaal Domein.
1.4	Verbeteren ondersteuning bestuur	1.4.1	Nader onderzoeken hoe de ondersteuning van het college kan worden versterkt.
1.5	Tijd om de ambtelijke samenwerking tussen Blaricum, Eemnes en Laren te evalueren op effectiviteit en efficiency.	1.5.1	Effectiviteit van de BEL Combinatie evalueren: versterking van de BEL-organisatie ondersteunen maar ook open oog voor efficiëntie en besparing waar mogelijk.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

GR Regio Gooi en Vechtstreek

De Gooise gemeenten werken samen door de uitvoering van de Regio G&V van afvalverwerking, geneeskundige dienst, inkoop zorg en voor regionale opgaven als energietransitie, mobiliteit en werkgelegenheid.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

1. Bestuurszaken	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-11.321	-38.014	-	-	-	-
Lasten	1.049.592	985.051	979.668	958.768	942.868	942.868
Saldo	1.038.271	947.037	979.668	958.768	942.868	942.868

Toelichting verschillen

1. Bestuurszaken	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Vershil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	944.537	932.461	-12.076	V
Begrotingswijzigingen 2020	2.500	-	-2.500	V
Kaderbrief 2021	-	8.000	8.000	N
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	39.207	39.207	N
Totaal saldo	947.037	979.668	32.631	N

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Structureel begroten kosten NotuBiz

13.500 N

Betreft het structureel opnemen van budget voor de uitgaven voor de verslaglegging en archivering van raads- en commissievergaderingen via NotuBiz.

Bijstelling personeelsbegroting

25.900 N

Betreft een stijging van kosten door budgettaire aanpassingen van de personeelsbegroting met name door een toename van pensioenlasten, een hogere werkgeversbijdrage voor ziektekosten en doordat in de begroting 2020 de te verwachten eindheffing loonbelasting (WKR) niet is begroot.

Verlaging formatie wethouders

- V

Als onderdeel van de bezuinigingen moet ook gekeken worden naar de kosten van de eigen organisatie en het bestuur. Het college ziet andere (kleine) gemeenten met twee wethouders functioneren en denkt dat dit, mits de ondersteuning op orde is, ook in Laren voldoende kan zijn.

Saldo van de overige verschillen

200 V

Programma 2 - Burgerzaken

Visie

Een correcte en efficiënte dienstverlening aan de bewoners van Laren.

Wat willen we bereiken?

Uitvoeren Programma Dienstverlening

De huidige visie op Dienstverlening 2020 wordt vanuit een BEL-brede kijk herijkt en het uitvoeringsprogramma zal, waar nodig, worden bijgesteld en/of worden uitgebreid naar de huidige ontwikkelingen. Het KCC, als eerste aanspreekpunt van de organisatie, ontwikkelt zich door. Daarbij zetten we, waar mogelijk, klanttevredenheidsmetingen in. Zo kunnen we continue de dienstverlening monitoren. Om de twee jaar doen we mee aan de landelijke benchmark www.waarstaatjegemeente.nl.

Burgerzaken

- Professionalisering kwaliteit gegevens Basis Registratie Personen (BRP);
- Verdere digitalisering Burgerzaken;
- Aanpak identiteits- en adresfraude;
- De verkiezing voor de Tweede Kamer organiseren. Het verkiezingsproces wordt geprofessionaliseerd door continue project- en procesverbetering

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
2.1	Verbetering van de dienstverlening	2.1.1	Betere communicatie met inwoners en ondernemers: we zijn goed bereikbaar, we leveren status updates waar mogelijk, we zetten in op nieuwe sociale media, medewerkers zijn klantgericht en oplossingsgericht en tonen eigenaarschap.
		2.1.2	Verhoging kwaliteit dienstverlening: producten en diensten zijn beschikbaar via zoveel mogelijk kanalen, waarbij het digitale loket de voorkeur geniet. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet. Communicatie, informatie en data zijn betrouwbaar, transparant en begrijpelijk.
		2.1.3	Klanttevredenheid: we meten frequent de klanttevredenheid van onze inwoners en ondernemers. Elke 2 jaar doen we mee aan het onderzoek "WaarStaatJeGemeente". Op basis van de uitkomsten werken we continue aan het behouden van de klanttevredenheid en daar waar mogelijk aan een verhoging daarvan.
		2.1.4.	De huidige visie op Dienstverlening 2020 wordt vanuit een BEL brede kijk herijkt, het uitvoeringsprogramma Dienstverlening zal, waar nodig, worden bijgesteld en/of uitgebreid naar de huidige ontwikkelingen.
2.2	Data in de Basisregistratie Personen (BRP) is structureel van hoge kwaliteit.	2.2.1	Maandelijks wordt de BRP onderworpen aan een wettelijk verplichte controle vanuit Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) en waar nodig verbeterd.
		2.2.2	Jaarlijks wordt de BRP en het uitvoeringsproces van reisdocumenten onderworpen aan een zelfevaluatie. Op inhoud, proces en privacy wordt er gecontroleerd en geactualiseerd.

Doelstellingen		Activiteiten	
		2.2.3	Het ontwikkelen van een aanpak naar identiteitsfraude. Daarmee willen we identiteitsgebruik van burgers door criminelen voorkomen.
		2.2.4	Het intensiveren van adresonderzoek. Door samen te werken met partners willen we adresfraude terugdringen.
2.3	Digitaliseren producten wordt daar waar mogelijk continue verbeterd.	2.3.1	De mogelijkheden van iBurgerzaken worden gemonitord om de digitale dienstverlening te blijven bevorderen.
2.4	Het proces verkiezingen, voorbereiding, organisatie en uitvoering, blijven wij verbeteren en voldoet aan wettelijke bepalingen.	2.4.1	De toegankelijkheid van stemlokalen voor minder validen blijven we toetsen en waar mogelijk aanpassen. Kosten worden PM geraamd. Als de basisregel van 1,5 meter afstand blijft gelden, kan dit ook invloed hebben op de uitvoering van het verkiezingsproces in 2021.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Beleidsindicatoren

Niet-wettelijk verplichte indicatoren:

Indicator bij Doelstelling 2.1	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
De klanttevredenheid van de gemeentelijke Dienstverlening is stabiel of neemt bij voorkeur jaarlijks toe op basis van een 2-jaarlijkse nulmeting, Waar Staat Je Gemeente. Laatste meting voorjaar 2020.	nmb	nmb	7
Aan onze balie hoeft u gemiddeld niet langer dan 15 minuten te wachten als u een afspraak heeft*	100%	100%	100%
Digitaal bestelde en betaalde producten ontvangt u binnen 5 werkdagen**	nmb	nmb	90%

**Cijfers hebben betrekking op wachttijden aan de balie van Publiek (Burgerzaken/Vergunningen)*

***Betreffen digitale producten die worden aangeboden door Burgerzaken*

Meldingen Openbare Ruimte (MOR):

De MOR meldingen kunnen sinds november 2019 worden gemeld via de 'Slimmer Melden' applicatie op de website van de gemeente. Een melding via 'Slimmer Melden', wordt maar één keer geregistreerd, waardoor er geen dubbele meldingen meer aanwezig zijn. Wél kan een tweede melder, op de reeds gedane melding, een tweede stem uitbrengen waardoor de urgentie wordt verhoogd. De meldingen worden in alle gevallen zo snel mogelijk afgehandeld. De afhandeltijd van een melding kan verschillen vanwege urgentie en complexiteit van een melding. De Slimmer Melden applicatie wordt ondersteund door een online dashboard waarop management- en sturingsinformatie zichtbaar is. Het draagt bij aan de continue verbetering van het meldingenproces. Ons uitgangspunt is om de voortgang van het afhandelproces inzichtelijk te tonen op de website, waardoor de inwoners de gemiddelde afhandeltijden per melding kunnen zien.

Wettelijk verplichte indicatoren:

Indicator bij Doelstelling 2.2	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Oordeel BRP zelfevaluatie volgens wettelijke vereisten	Positief	Positief	Positief
Oordeel zelfevaluatie reisdocumenten volgens wettelijke vereisten	Positief	Positief	Positief

Indicator bij Doelstelling 2.3	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Stemlokalen voldoen aan wettelijke vereisten qua toegankelijkheid		100%	100%

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

2. Burgerzaken	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-171.007	-146.420	-144.500	-144.500	-144.500	-144.500
Lasten	624.321	365.533	628.858	628.858	628.858	628.858
Saldo	453.314	219.113	484.358	484.358	484.358	484.358

Toelichting verschillen

2. Burgerzaken	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Vershil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	219.113	246.484	27.371	N
Begrotingswijzigingen 2020	-	-	-	V
Kaderbrief 2021	-	-	-	V
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	237.874	237.874	N
Totaal saldo	219.113	484.358	265.245	N

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Bijstelling personeelsbegroting **10.800** **V**
De salariskosten voor de medewerker(s) burgerlijke stand zijn abusievelijk te hoog begroot in de begroting 2020. Deze budgettaire verlaging levert een structureel voordeel op.

Actualisatie legesinkomsten burgerzaken **11.800** **V**
Op basis van de nieuwe prognoses voor onder andere aanvragen van reisdocumenten en rijbewijzen zijn zowel de legesinkomsten (opbrengsten) als de Rijksafdrachten (lasten) verhoogd. Per saldo levert dit een structureel voordeel op.

DVO 2021 - BEL Combinatie **266.200** **N**
De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijziging BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Saldo van de overige verschillen **5.700** **V**

Programma 3 - Openbare orde en veiligheid

Visie

Veiligheid is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid waarbij een nauwe samenwerking erg belangrijk is om tot goede resultaten te komen. Samen met onze ketenpartners en inwoners behouden wij een veilige leefomgeving (wonen, werken, recreëren) door integraal en wijkgericht samen te werken en deze samenwerking te verstevigen.

Wat willen we bereiken?

High Impact Crime

Woninginbraken vallen onder 'high impact crime' omdat deze vorm van criminaliteit een grote impact heeft op de veiligheidsbeleving van de slachtoffers. Het gaat daarbij om de speerpunten: woninginbraak, auto-inbraak en virtuele vormen van criminaliteit.

Het aantal woninginbraken daalt over het algemeen de laatste jaren, maar iedere woninginbraak is teveel. Daarom blijft dit onderwerp een terugkerend speerpunt. Belangrijk bij dit onderwerp is om aandacht te blijven besteden aan de bewustwording en om de alertheid bij bewoners te vergroten, bijvoorbeeld via voorlichtingsbijeenkomsten. Ook goede, sociale netwerken in een wijk helpen om woninginbraken tegen te gaan. Om die reden faciliteren en stimuleren wij initiatieven als buurtpreventieverenigingen en WhatsApp groepen. Dit doen we via berichtgeving in de gemeentebladen en via preventieacties, in nauwe samenwerking met de buurtpreventieverenigingen.

Lokale persoonsgerichte aanpak (PGA)

De PGA is een methodiek voor de begeleiding van personen die betrokken zijn bij overlast en/of criminaliteit met een zorgbehoefte. Deze methodiek houdt in dat er structureel overleg is met relevante partijen op het gebied van zorg (bijv. GGZ, sociaal wijkteam) en straf (bijv. OM, Reclassering, politie). Het is met name bedoeld voor complexere overlast- en criminaliteitsdossiers met individuen waarbij zowel zorg- als strafmaatregelen worden ingezet om te komen tot een veilige leefsituatie. Met regelmaat wordt de methodiek (ambtelijk) geëvalueerd om de werkwijze indien nodig aan te scherpen.

Particuliere beveiliging

Voor toezicht op probleemgebieden hebben we, aanvullend op de (schaarse) politiecapaciteit en BOA's, een contract met de particuliere beveiliging. Deze zetten we naar behoefte in op hotspots in het dorp. Voor overlastsituaties of vermoedens van criminaliteit die (nog) geen opsporingsbevoegdheid vereisen, kan deze particuliere beveiligingsdienst een uitkomst bieden. In 2021 evalueren we het contract en de dienstverlening opnieuw.

Signaleringsnetwerk Jeugd

De kern van de aanpak van het signaleringsnetwerk jeugd is enerzijds vroegtijdig, snel en consequent reageren op overlastsituaties die door jeugdigen gepleegd worden, anderzijds ondersteunt het kwetsbare individuele jongeren in vraagstukken die van belang zijn voor hun ontwikkeling. In de aanpak werken we nauw samen met jongerenwerk, politie en Halt. Wanneer preventie niet genoeg is, wordt er op maat gekeken wat nodig is om een jongere uit de problemen te houden. Een optie kan zijn dat een jongere aangemeld wordt voor triage van de lokale persoonsgerichte aanpak of aangemeld wordt bij het Veiligheidshuis. We hebben oog voor alle kwetsbare jongeren die overlast veroorzaken, maar in het bijzonder aandacht voor jongeren die worden beïnvloed om deel uit te maken van criminele netwerken.

Georganiseerde Ondernemende Criminaliteit (GOC)

De onder- en bovenwereld raken met elkaar vermengd doordat criminelen voor hun illegale activiteiten gebruikmaken van legale bedrijven en dienstverleners. Dat zorgt voor onveilige situaties, ontwricht de samenleving en ondermijnt de rechtstaat. Midden Nederland speelt een grote regisserende rol in de (inter)nationale cocaïnehandel. Omdat het bij GOC veelal gaat om grote bedragen en belangen, wordt excessief geweld, intimidatie, afpersing en bedreiging van zowel omwonenden als vertegenwoordigers van de overheid niet geschuwd.

We zetten in 2021 verder in op bestrijding van ondermijning in de relevante sectoren. Die sectoren worden bepaald aan de hand van informatie van het RIEC (Regionaal Informatie en Expertisecentrum). Ook hier zetten we in op bewustwording en melding. Onder meer via M: Meld misdaad anoniem.

Crisisbeheersing

Om de mensen van de crisisorganisatie zo goed als mogelijk voor te bereiden op de bestrijding van een ramp of crisis, is het belangrijk om voldoende te oefenen. Dit is en blijft van cruciaal belang. In 2021 is er extra opleidingsbudget, bedoeld om naast de reguliere oefeningen ook lokaal georganiseerde oefeningen te kunnen houden, zowel voor bestuur als voor de ambtelijke organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
3.1	Laren staat te hoog in de top-10 van Nederland waar het gaat om inbraken. Het beleid op het voorkomen ervan wordt versterkt. Op het gebied van handhaving het beleid intensiveren. Gevoel van veiligheid bij inwoners verbeteren.	3.1.1	In totaal drie BOA's inzetten voor betere handhaving en toezicht (incl. overlast door jongeren).
		3.1.2	Versterking van de aansluiting op de structurele basis tussen politie en BOA's, zodat informatie-uitwisseling kan worden geoptimaliseerd.
		3.1.3	Burgerinitiatieven zoals buurtpreventie en WhatsApp groepen stimuleren en faciliteren.
		3.1.4	Regelmatig pop-up sessies organiseren op de markt, bij Hart van Laren of in wijken. Bij de pop-up beantwoorden wijkagenten en BOA's vragen van bewoners en stimuleren zij het politiekeurmerk veilig wonen.
		3.1.5	Opstellen van een uitvoeringsplan integrale veiligheid 2020-2022 behorend bij het integraal veiligheidsplan 2019 – 2022. In het uitvoeringsplan staan concrete acties ter bevordering van de veiligheidsthema's die spelen in de gemeente.
3.2	Adequaate bestuurlijk optreden bij ondermijnende criminaliteit (zoals drugscriminaliteit, witwassen, mensenhandel), over een goede informatiepositie beschikken en een ontmoedigingsbeleid voor vestiging en beïnvloeding van ambtsdragers.	3.2.1	De ondermijningsbeelden en signalen van ondermijnende criminaliteit worden in het lokaal ondermijningsoverleg met de partners onderzocht en opgepakt. Bibob beleid wordt aangepast en toegepast in risicovolle sectoren om de ondermijnende criminaliteit te voorkomen of te doen stoppen.
3.3	Een persoonsgerichte aanpak voor multi-probleem casuïstiek om de overlast en/of criminaliteit te verminderen / te stoppen.	3.3.1	Voor inwoners met multi-problematiek wordt een persoonsgerichte aanpak opgesteld op lokaal niveau. Als de lokale aanpak niet toereikend is of als er een strafrechtelijk component mee gemoeid is, kan de casuïstiek ingebracht worden bij het Zorg- en Veiligheidshuis Gooi en Vechtstreek.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Veiligheidsregio Gooi & Vechtstreek

De voorbereiding op rampen en crises wordt door de gemeente op regionaal niveau georganiseerd door deelname aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek. In deze gemeenschappelijke regeling werken brandweer, geneeskundige hulpdiensten en gemeenten samen om zo effectief mogelijk op te treden wanneer zich een ramp of crisis voordoet. In totaal nemen zeven gemeenten deel aan deze gemeenschappelijke regeling.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

3. Openbare orde en veiligheid	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-89.306	-94.880	-86.038	-86.038	-86.038	-86.038
Lasten	1.453.085	1.476.921	1.401.907	1.402.162	1.402.572	1.402.633
Saldo	1.363.780	1.382.041	1.315.869	1.316.124	1.316.534	1.316.595

Toelichting verschillen

3. Openbare orde en veiligheid	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Vershil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	1.332.041	1.332.504	463	N
Begrotingswijzigingen 2020	50.000	-	-50.000	V
Kaderbrief 2021	-	32.380	32.380	N
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	-49.015	-49.015	V
Totaal saldo	1.382.041	1.315.869	-66.172	V

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Bijstelling budgetten brandweerkazerne (Groene Gerritsweg 2-4d) 5.900 N
De kosten van de brandweerkazerne nemen met name toe door een verhoging van de reguliere onderhoudskosten (indexatie door leverancier) en een bijstelling van de dotatie aan de voorziening groot onderhoud op grond van de meerjarenonderhoudsplanning (MJOP).

DVO 2021 - BEL Combinatie 70.900 N
De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijziging BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Correctie maatwerk boa's - BEL Combinatie 81.600 V
Het in het verleden opgevoerde budget voor extra boa-capaciteit is reeds onderdeel van de uren BEL Combinatie. Abusievelijk is de reservering voor deze extra capaciteit nooit gecorrigeerd in de meerjarenbegroting. Door deze reservering alsnog te corrigeren is er sprake van een structureel voordeel.

Verlagen budget cameratoezicht 37.000 V
Als onderdeel van de bezuinigingen kiezen we voor het schrappen van de mogelijkheid om cameratoezicht in te zetten.

Saldo van de overige verschillen 7.200 V

Programma 4 - Wegen, groen, water en verkeer

Visie

Betere veiligheid en betere begaanbaarheid zijn onze ambitieuze uitgangspunten. Begaanbaarheid en toegankelijkheid staan bovenaan de agenda. De parkeerdruk en aantal verkeersbewegingen in de gemeente moeten omlaag. De 'hufferigheid' in het verkeer wordt aangepakt. Daarom meer aandacht voor handhaving. Ook de begaanbaarheid van de stoepen voor jonge ouders met kinderwagens, visueel gehandicapten en de oudere inwoners in ons dorp wordt verbeterd. Daarvoor moeten soms stevige keuzes gemaakt worden aangaande het groen.

Wat willen we bereiken?

Invasieve soorten

De eikenprocessierups wordt bestreden door het stimuleren van natuurlijke vijanden, bijvoorbeeld door het ophangen van koolmeeskastjes. Er wordt preventief gespreid en op drukbezochte plekken en in de nabijheid van kwetsbare groepen kunnen ze worden weggezogen. De Reuzenberenklauw en Japanse Duizendknoop worden selectief bestreden op plaatsen waar overlast verwacht kan worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
4.1	We willen een aantal samenhangende verbeteringen doorvoeren met betrekking tot verkeer en vervoer. Daarbij zijn drie ambities leidend: - De verbetering van verkeersveiligheid - Het zorgdragen voor een goede bereikbaarheid ten behoeve van het sociaal en economisch functioneren van de gemeente Laren en haar inwoners en ondernemers - De verbetering van de leefbaarheid.	4.1.1	Uitvoeren van het door de raad vastgestelde Verkeers- en Vervoersplan 2017 – 2021 en het op te stellen jaarlijkse uitvoeringsprogramma met daarin de prioriteitsvolgorde. Na ieder uitvoeringsjaar is er terugkoppeling naar de raad.
		4.1.2	Verkeersveiligheid op micro niveau op een aantal locaties in de woonwijken verbeteren.
		4.1.3	Optimaliseren van de verkeerslichten op de Brink.
		4.1.4	Beperken van overlast door vrachtverkeer.
4.2	Verbeteren van het onderhoud van de openbare ruimte (groen, bomen, straatvegen, kolken, onkruid uit de bestrating).	4.2.1	Uitvoeren van het integraal bestek (groen, bomen, vegen, onkruid, etc.). Voorbereiden evaluatie (2021) integraal bestek.
		4.2.2	Actualisatie Groenplan
4.3	Bestrijding invasieve soorten.	4.3.1	Beheersing Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw, eikenprocessierups etc.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Tomingroep

De gemeenschappelijke regeling 'Werkvoorziening Tomingroep' voorziet in de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. Tomingroep wordt ingezet voor de uitvoering van de bladcampagne en het dagelijkse onderhoud van het Hertenkamp.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Stichting Goois Natuur Reservaat

De laatste verbonden partij die activiteiten verricht binnen dit programma betreft de Stichting Goois Natuur Reservaat (GNR). Het GNR beheert een groot deel van de "beschermde landschappen" gelegen in de gemeente.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

4. Wegen, groen, water en verkeer	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-165.029	-109.189	-84.822	-84.822	-84.822	-84.822
Lasten	2.863.564	3.102.994	2.755.047	2.676.860	2.646.264	2.652.491
Saldo	2.698.535	2.993.805	2.670.225	2.592.038	2.561.442	2.567.669

Toelichting verschillen

4. Wegen, groen, water en verkeer	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Vershil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	2.751.804	2.812.139	60.335	N
Begrotingswijzigingen 2020	242.001	-	-242.001	V
Kaderbrief 2021	-	2.700	2.700	N
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	-144.614	-144.614	V
Totaal saldo	2.993.805	2.670.225	-323.580	V

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Actualisatie investeringsplanning en herrekening rente-omslag **154.400** **V**
Het voordeel ontstaat voor een deel door vertraging en verschuivingen in de investeringsplanning. Het later afronden van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar latere boekjaren. Echter, het grootste deel van het voordeel ontstaat door een lagere rentetoerekening aan de investeringen op basis van de herrekenende rente-omslag (zie paragraaf financiering). De lagere rentetoerekening aan de programma's leidt overigens tot een nagenoeg gelijk nadeel op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen), waardoor het rente-effect voor de algehele begroting verwaarloosbaar is.

DVO 2021 - BEL Combinatie **126.500** **V**
De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijziging BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Vervallen parkeerinkomsten Hamdorff **19.200** **N**
Inmiddels is een akkoord bereikt met tot gevolg dat de parkeerinkomsten Hamdorff komen te vervallen.

Vervallen budget buurtbus **12.000** **V**
Rond het kleinschalig vervoer spelen zich verschillende ontwikkelingen af: de overgang van het WMO-vervoer van Latax naar de regio Gooi en Vechtstreek en het schrappen door Blaricum van budget voor de buurtbus. In Laren wordt nog wel gekeken naar de mogelijkheden om dit op te starten, zodra er een businesscase is zullen de kosten in beeld gebracht worden voor besluitvorming. Op dit moment is er geen aanleiding om dit (beperkte) budget te laten staan.

Wijzigen toeristische bewegwijzering 25.000 N
Voor het wijzigen van toeristische bewegwijzering is in 2021 een incidenteel budget opgenomen.

Bijstelling budgetten openbare ruimte 42.700 N
Betreft het saldo van diverse bijstellingen van budgetten in de openbare ruimte. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het vervallen vergoeding zwerfaval (ca. € 13.000), administratieve correcties (ca. € 15.000), opnemen budget voor herplanting bomen bij kap (€ 10.000), extra budget voor herstelwerkzaamheden bij stormschade (€ 5.000), indexatie Sight (€ 11.000), overheveling budget naar de Hertenkamp t.b.v. inzet Tomingroep (-/- € 18.000) en hogere energiekosten openbare verlichting (€ 5.000).

Inzet Tomingroep bij Hertenkamp 33.000 N
Het beheer van het Hertenkamp is met ingang van januari 2020 over gegaan van de buitendienst naar de Tomingroep. Een bedrag van € 18.200 wordt overgeboekt van straatreiniging naar Hertenkamp ter gedeeltelijke dekking van deze opdracht. Met het wegvalen van de uren buitendienst dient de begrotingspost uitbesteed werk verhoogd te worden.

Taakstelling onderhoud openbare ruimte - V
Voor het integraal beheer van de openbare ruimte wordt jaarlijks ongeveer € 540.000 uitgegeven. Binnen het contract kan 10% worden afgeweken. Dat heeft echter wel consequenties voor het kwaliteitsniveau en de uitstraling in de openbare ruimte.

Vervallen budget Laren Zoemmt - V
Het college stelt voor een aantal keuzes uit het collegeprogramma terug te draaien per 2023, waaronder Laren Zoemmt. Aan het eind van de huidige raadsperiode zal worden geëvalueerd of dit doorgezet moet worden en dan is het aan de nieuwe raad om daar keuzes in te maken.

Vervallen budget uitbesteding gladheidsbestrijding 20.000 V
Vorig jaar is ruimte gecreëerd om met extra investeringen te werken naar meer robuuste gladheidsbestrijding, bijvoorbeeld door uitbesteding. Deze investering draaien we in het kader van de bezuinigingen terug.

Budgettaire verschuiving waterschapslasten 14.400 N
De uitgaven waterschapslasten zijn vanaf heden gebudgetteerd op programma 4. Wegen, groen, water en verkeer. Deze verschuiving levert op dit programma een nadeel op.

Extra bestrijding eikenprocessierups 34.000 N
In de begroting 2020 is extra budget aangevraagd voor de aanvullende bestrijding van de eikenprocessierups. Dit is echter niet in de begroting van 2020 verwerkt en wordt nu alsnog opgenomen voor 2021. Tegenover deze uitgave staat overigens een onttrekking uit de reserve.

Programma 5 - Onderwijs

Visie

De gemeente Laren behoudt de A-status voor de uitvoering van de Wet Kinderopvang. Alle ouders van 2 en 3 jarigen kunnen gebruik maken van betaalbare kinderopvang. Er is een aanbod van Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en wordt het aanbod van muziek, cultuur en natuuronderwijs gestimuleerd. Volwassenen en jeugdigen die de Nederlandse taal niet vaardig zijn kunnen gebruikmaken van speciale voorzieningen. Ook is er voldoende onderwijshuisvesting en is inzichtelijk wat de gevolgen zijn als het Rijk besluit de renovatie van onderwijsgebouwen onder te brengen als zorgplicht van de gemeente.

Wat willen we bereiken?

Doorontwikkeling onderwijs-zorgarrangement

Een onderwijs-zorgarrangement richt zich op leerlingen met complexe onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Hierbij is een integrale aanpak tussen passend onderwijs en jeugdhulp nodig. Het doel is om de ontwikkeling en schoolloopbaan van een leerling te bevorderen. Regionaal lopen er twee pilots om inzage te krijgen hoe onderwijs-zorgarrangementen binnen het speciaal (basis)onderwijs het beste georganiseerd en bekostigd kan worden. De gesprekken met de schooldirecteuren, internbegeleiders, zorgcoördinatoren, jeugdconsulenten, consulenten Jeugd & Gezin over dit thema blijven wij in 2021 voortzetten.

Volwasseneneducatie

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het organiseren van een passend opleidingsaanbod voor laaggeletterde inwoners. De Wet educatie beroepsonderwijs (WEB) stelt het opstellen van een regionaal programma verplicht. In 2021 komt er een nieuw regionaal programma Volwasseneneducatie Gooi en Vechtstreek.

Terugloop leerlingaantal en evaluatie Eerste Opvangonderwijs

Kinderen die net in Nederland zijn hebben onvoldoende taalvaardigheid in het Nederlands om aansluiting te kunnen vinden bij leeftijdsgenoten in het reguliere onderwijs. Via het Eerste Opvangonderwijs worden deze kinderen geholpen om zo snel mogelijk mee te kunnen doen in het reguliere onderwijsprogramma.

Het leerlingenaantal van het Eerste Opvangonderwijs is afgenomen waardoor het aanbod is geconcentreerd in de gemeente Hilversum. Het Eerste Opvangonderwijs gevestigd in Huizen en Gooise Meren is komen te vervallen. De gemeente Laren draagt bij de aan bekostiging van het Eerste Opvangonderwijs op basis van een convenant. Het convenant gaan wij evalueren en op grond van de resultaten besluiten we over de continuering van de gemeentelijke bijdrage. Met deze evaluatie brengen we ook in beeld hoe de afstemming met jeugdhulp is georganiseerd en wat de behoefte is van het regulier basisonderwijs, wat betreft het aanbieden van taalondersteuning.

Toezicht kinderopvang

Als gevolg van de aanpassingen in de Wet kinderopvang is op 4 februari 2020 het handhavingsbeleid opnieuw vastgesteld. Uitgangspunt is 'meer toezicht waar nodig, minder waar mogelijk'. Handhaving is daarin het sluitstuk en wordt ingezet als toezicht niet tot het gewenste resultaat leidt.

De gemeente Laren legt jaarlijks verantwoording af aan het ministerie van OCW over de uitvoering van de Wet kinderopvang. Daaruit blijkt dat Laren voldoet aan het naleven van haar wettelijke taak om toe te zien op de kwaliteit van de diverse vormen van kinderopvang. De gemeente Laren heeft van de Inspectie van het Onderwijs de A-status toegekend gekregen. Met het nieuwe handhavingsbeleid wordt de A-status ook in 2021 opnieuw een ambitie.

Voor en Vroegschoolse Educatie

In samenwerking met de partners van Voor- en vroegschoolse educatie (GGD, kinderopvang en basisonderwijs) is er eind 2019 een concept VVE samenwerkingsconvenant vastgesteld. Hierin onderstrepen we de gezamenlijke ambitie om (taal)achterstanden te voorkomen, tijdig te signaleren en te bestrijden (in te lopen).

Hieronder valt ook het versterken van de doorgaande lijn zodat doelgroepkinderen zonder (of hooguit met een beperkte) achterstand in groep 3 kunnen beginnen. Om dit te realiseren, zijn in het convenant samenwerkingsafspraken gemaakt over de doelgroep, toeleiding, kwaliteit en resultaatmeting. In 2021 worden de samenwerkingsafspraken geëvalueerd.

Vanaf augustus 2020 is de gemeente verantwoordelijk voor 960 uur VVE aanbod per jaar (ook wel 16 uur per week). Dit aanbod is in bovengenoemd convenant vastgelegd. De uitbreiding van 10 uur naar 16 uur per week, zorgt voor een hoger subsidiebedrag. Zowel het aanbod als de uitbreiding naar 16 uur is een wettelijke verplichting.

Elke Peuter een Kans

Bij de kinderopvang worden peuters doelbewust, maar spelenderwijs, gestimuleerd in hun ontwikkeling. Alle peuters hebben recht op een plek in de kinderopvang. De regeling 'Elke Peuter een Kans 2020-2022' maakt het voor alle ouders van 2 en 3-jarigen mogelijk om gebruik te maken van betaalbare kinderopvang. Ouders/verzorgers die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag van het Rijk betalen een aangepast tarief. Dat geldt ook voor ouders/verzorgers van een peuter met een door de GGD afgegeven indicatie voor vroegschoolse educatie. In de gemeente Laren gaat het jaarlijks om circa 14 peuters.

Renovatievraagstuk onderwijshuisvesting en het Standelkruid

Eind 2020 is de rapportage kwaliteitskader onderwijshuisvesting gereed. Hiermee is ook de technische staat in beeld van de Larense onderwijsgebouwen en het Standelkruid. Daarmee wordt duidelijk wat de mogelijkheden zijn om de gebouwen te laten aansluiten bij de huidige eisen. Ook wordt inzichtelijk of het huidige huisvestingsaanbod voldoende is of dat er misschien in de toekomst uitbreiding nodig is. Deze rapportage maakt o.a. inzichtelijk welke schoolgebouwen meer vragen dan alleen onderhoud (renovatie/nieuwbouw) en op welke termijn. Het kwaliteitskader op zichzelf heeft geen effect op de begroting van 2021.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
5.1	Stimuleren muziek-, cultuur en natuuronderwijs.	5.1.1	In overleg treden met de scholen.
		5.1.2	Bijdrage aan leesonderwijs, verkeerseducatie, Anne Frank Krant en erfgoededucatie.
5.2	Onderzoeken wat er nodig is zodat onderwijsgebouwen in redelijkheid voldoen aan de huidige eisen.	5.2.1	Onderzoek is afgerond. Technische staat en eventuele benodigde investeringen op de lange termijn in beeld.
		5.3.2	Monitoren van ontwikkeling leerlingaantallen.
		5.3.3	Opstellen programma en overzicht voorzieningen onderwijs.
5.4	Doorontwikkeling onderwijs-zorgarrangementen	5.4.1	In overleg met samenwerkingsverband Unita en Qinas en de regiogemeenten in beeld brengen op welke wijze ondersteuning binnen de school is te organiseren.
5.5	Kinderen uit het buitenland die de Nederlandse taal niet machtig zijn kunnen gebruikmaken van eerste opvangonderwijs.	5.5.1	Evalueren en voortzetting regionaal Convenant Eerste Opvangonderwijs.
5.6	Voortzetten volwasseneneducatie.	5.6.1	Continueren aanbod volwasseneneducatie en aanscherping werkwijze.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Regio Gooi en Vechtstreek

Uitvoering en coördinatie van de leerplicht, voortijdige schoolverlaters en volwasseneneducatie is belegd bij de Regio Gooi en Vechtstreek en valt onder de RVE Jeugd en Gezin.

GGD Gooi en Vechtstreek

De GGD Gooi en Vechtstreek voert in het kader van de Wet Publieke Gezondheidszorg voor de gemeente de taken uit op het gebied van gezondheidszorg, ouderenzorg, epidemiologie en bestrijding infectieziekten, evenals bijkomende ondersteunende werkzaamheden inzake de gedecentraliseerde taken. Ook verzorgt de GGD de inspecties van de kinderopvang.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

5. Onderwijs	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-124.816	-106.182	-106.811	-106.811	-106.811	-106.811
Lasten	536.261	592.003	537.940	533.296	519.721	519.130
Saldo	411.445	485.821	431.129	426.485	412.910	412.319

Toelichting verschillen

5. Onderwijs	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Verschil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	435.821	442.558	6.737	N
Begrotingswijzigingen 2020	50.000	-	-50.000	V
Kaderbrief 2021	-	-	-	V
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	-11.429	-11.429	V
Totaal saldo	485.821	431.129	-54.692	V

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Actualisatie investeringsplanning en herrekening rente-omslag 23.900 V

Het voordeel ontstaat voor een deel door vertraging en verschuivingen in de investeringsplanning. Het later afronden van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar latere boekjaren. Echter, het grootste deel van het voordeel ontstaat door een lagere rentetoerekening aan de investeringen op basis van de herrekenende rente-omslag (zie paragraaf financiering). De lagere rentetoerekening aan de programma's leidt overigens tot een nagenoeg gelijk nadeel op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen), waardoor het rente-effect voor de algehele begroting verwaarloosbaar is.

DVO 2021 - BEL Combinatie 3.300 N

De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijziging BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed**9.800 N**

De kosten nemen met name toe door een verhoging van de reguliere onderhoudskosten (indexatie door leverancier) en een bijstelling van de dotatie aan de voorziening groot onderhoud op grond van de meerjarenonderhoudsplanning (MJOP).

Uitbreiding eerste inrichting Larense Montessorischool**8.700 N**

Dit betreft een wettelijk verplichte bijdrage als gevolg van groei leerlingaantal.

Programma 6 - Cultuur, sport en recreatie

Visie

Kunst en cultuur is - naast de sport - de voedingsbodem om elkaar te ontmoeten. Geborgd in ons verleden, verrijkt het ons in wie we zijn als gemeenschap. Het bepaalt in hoge mate onze identiteit. Laren kent een hoog voorzieningenniveau. Cultuur is het cement voor onze gemeenschap en moet daarom blijvend versterkt en verstevigd worden.

Wat willen we bereiken?

Exploitatie Hart van Laren

Hart van Laren is onlosmakelijk onderdeel van de Larense gemeenschap en heeft zich bewezen als onderdeel van de basisinfrastructuur van het dorp. Na 12 jaar is herijking van de visie noodzakelijk: veranderende omstandigheden en nieuwe inzichten bieden voeding aan een hernieuwde visie. Financiële duidelijkheid tussen de gemeente en de BES is daarin essentieel.

Investeringssubsidie Sport en Scouting

In 2020 zijn er subsidiebesluiten genomen ten behoeve van Maggy Lekeux, SV Laren, 't Laer, LLTC en de LMHC. In de loop van 2020/2021 wordt naar verwachting een nieuwe accommodatie gerealiseerd bij de scoutingvereniging. Bij de tennisverenigingen wordt geïnvesteerd in verduurzamingsmaatregelen. De LMHC zal haar 6^e veld renoveren en SV Laren zal starten met de renovatie van het clubhuis. Voor 2021 en 2022 is in totaal nog €400.000 beschikbaar aan investeringssubsidies. Daarmee we kunnen zorgen dat onze verenigingen, die dragers zijn van de gemeenschap in het dorp, een stabiele basis hebben voor de toekomst.

Onderzoek speelplekken jongeren

In samenwerking met het jongerenwerk en SV Laren wordt verder onderzocht of op het terrein van SV Laren een sportplek (trapveldje) voor jongeren kan worden gerealiseerd.

Beweegcoaches

Het team van de Beweegcoaches blijft zich inzetten op sportstimulering van kinderen (basisonderwijs) en ouderen. In 2021 ligt er meer focus op het in beweging brengen van doelgroepen waar sporten niet vanzelfsprekend is. Denk aan statushouders en inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ook wordt er meer samenwerking gezocht met het voortgezet onderwijs.

We blijven samenwerken met Bureau Sportimpuls BV voor de uitvoering van het sportstimuleringsbeleid. De huidige inzet wordt gecontinueerd.

Kunst en cultuurnota

In 2020 is de nieuwe kunst en cultuurnota aan de raad aangeboden. Deze nota is participatief opgepakt met vertegenwoordigers van kunstenaars en andere geïnteresseerde dorpsgenoten. Ook is gebruik gemaakt van het burgerpanel. De komende jaren worden besteed aan de implementatie van kunstactiviteiten die voortkomen uit deze nieuwe kunst en cultuurnota.

Dorpscultuurfestival Leve Laren

Het dorpscultuurfestival "Leve Laren" is op 24 mei 2020 niet doorgegaan vanwege de Coronacrisis. Het evenement bestond uit een festival en de onthulling van een kunstwerk dat was gekoppeld aan een kunstscholeproject. De onthulling van het kunstwerk zal in het najaar van 2020 plaatsvinden. Naast de onthulling van het kunstwerk geeft de Historische Kring vanwege haar 40-jarig jubileum een boekje uit met veel aandacht voor de historische achtergronden van het kunstwerk. Het geeft een inzicht in het erfgoed van het dorp Laren in al haar facetten en heeft een educatief element. Om die reden wordt het boekje gratis uitgereikt aan alle basisschoolleerlingen van groep 7.

De samenwerking tussen Larense kunstenaars en de scholen (met als resultaat een scala aan kunstwerken en -uitingen) wordt per school de komende periode tentoongesteld aan het publiek. De scholenprojecten worden als een spin-off van de samenwerking tussen kunst en scholen opgenomen in het Larens cultuur-educatief programma als onderdeel van CMK III (zie hierna). Op deze manier wordt het festival "Leve Laren" in een andere vorm gegoten en het erfgoed behouden voor de toekomst.

Cultureel Erfgoed Recreatie en Toerisme (CERT)

Op regionaal niveau wordt het programma Cultuureducatie met Kwaliteit geïmplementeerd op de basisscholen. Samen met de gemeenten Blaricum en Gooise Meren wordt gestart met de uitvoering Cultuureducatie met Kwaliteit III.

In het regioplan Gooi en Vechtstreek zijn 5 kwaliteitsplekken samengesteld: kustlijn en havens, buitenplaatsen en plassengebied, fortenland, Hilversum mediastad en kunstdorpen (Blaricum en Laren). Tijdens de inspiratiesessie van de kunstdorpen (in maart 2019) werd onder meer besproken dat meer (buitenlandse) toeristen wenselijk zijn, maar dat het aantal toeristen wel passend moet blijven qua schaalgrootte en uitstraling van de regio. In 2021 zal bekeken worden hoe het buitenlands toerisme in samenwerking met de regio Gooi- en Vechtstreek en de MRA kan worden opgepakt.

Een aantal gemeenten van de regio draagt bij aan de financiering van de Regioconservator en het Erfgoedfestival voor het jaar 2020. Laren heeft besloten deze structureel te financieren vanaf 2021 en verder. Het erfgoedfestival 2020 heeft vanwege het Coronavirus niet plaatsgevonden. De organisatie is voornemens deze in 2021 te laten plaatsvinden. Dit festival dient als verbindend element in de regio ingebed te worden en heeft naast sponsoring, een bijdrage nodig van de regiogemeenten. In 2020 als cofinanciering, daarna structureel om continuïteit te garanderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
6.1	Koesteren van de monumenten in Laren en handhaven van het huidige beleid.	6.1.1	Er is blijvende aandacht voor onderhoud monumenten in de openbare ruimte, gedenktekens en kunst.
		6.1.2	De huidige lijst van monumenten en beeldbepalende panden wordt geactualiseerd.
		6.1.3	In 2021 vieren we het 500 jarig bestaan van de, in 2020 gerenoveerde, Johanneskerk
6.2	Actief stimuleren in een veranderende sportwereld van sportbeoefening voor alle leeftijden, zowel recreatief als competitief. Faciliteren van sportclubs - ook de kleinere - bij achterstallig onderhoud, renovaties van hun sportaccommodaties en voldoen aan regelgeving waardoor sporten toegankelijk blijft voor iedereen.	6.2.1	De sportraad ondersteunen we actief en betrekken we bij de uitvoering van de door de raad vastgestelde nota Sport, bewegen en meedoen 2018 - 2030. Bij de uitvoering wordt de beweegcoach ingezet.
		6.2.2	Wij realiseren financiële regelingen zoals het Kindarrangement en het Jeugdfonds sport en cultuur om ervoor te zorgen dat jongeren die om financiële redenen geen lid kunnen worden van een sportvereniging alsnog kunnen sporten.
		6.2.3	Er is een nota ten behoeve van de raad opgesteld waarbij aangegeven wordt op welke wijze de gemeente structureel en incidenteel hulp kan bieden bij het in stand houden van de huidige accommodaties en financiële situatie van de sportverenigingen en de scouting. We reserveren een jaarlijks bedrag op structurele basis voor de ondersteuning van de sport.
		6.2.4	We stellen incidenteel geld (via een "startbedrag") beschikbaar voor substantiële investeringen in accommodaties (met duurzaamheid als uitgangspunt) en voor de financiële positie van sportverenigingen en de scouting.

Doelstellingen		Activiteiten	
		6.2.5	We bevorderen eigen verantwoordelijkheid, ook in financieel opzicht (scouting, sport), de gemeente is op basis daarvan bereid mee te financieren.
6.3	Speelplaatsen	6.3.1	Opstellen van een speelplaatsenplan (beheer, onderhoud, uitbreiding, investeringen).
6.4	Het subsidiebeleid wordt de komende periode opnieuw tegen het licht gehouden.	6.4.1	Evalueren van de subsidieverordening. Jaarlijkse financiële verantwoording door grotere subsidieontvangers met een drempel van € 5.000,-.
6.5	Een structureel gezondere exploitatie van het zwembad de Biezem. Een doorlopend aanvullende tekortbijdrage van de gemeente is niet wenselijk.	6.5.1	In overleg met het bestuur van de Stichting Binnensportaccommodaties Laren (SBL) een traject opstarten om te bezien of de exploitatie van het zwembad verbeterd kan worden.
6.6	Laren kent een hoog voorzieningenniveau op het gebied van de cultuur. Kunst is in Laren zowel op hoog niveau als op een laagdrempelige wijze te vinden. Dit hebben we verankerd in een nieuwe kunst en cultuurnota."	6.6.1	In 2020 wordt de nieuwe kunst en cultuurnota aan de raad aangeboden. Deze nota is participatief opgepakt met vertegenwoordigers van kunstenaars en andere geïnteresseerde inwoners. De komende jaren worden besteed aan de implementatie van kunstactiviteiten die voortkomen uit deze nieuwe kunst en cultuurnota.
		6.6.2	In 2019 is een stichting opgericht ten behoeve van het beheer over de Kunstcollecties van Laren en Blaricum.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Regio Gooi en Vechtstreek

Met ingang van 1 januari 2020 is de Stichting Toerisme Gooi en Vecht opgeheven en zijn haar taken ondergebracht bij de Regio Gooi en Vechtstreek. Naast het toerismebureau is ook de coördinatie, het beheer en het onderhoud van de regionale wandel-, fiets- en vaarrouthenetwerken belegd bij de Regio Gooi en Vechtstreek en valt onder de RVE Cultuur en Recreatie.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

6. Cultuur, sport en recreatie	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-367.883	-376.373	-363.959	-363.959	-363.959	-363.959
Lasten	1.594.564	1.880.724	1.314.079	1.263.650	1.274.864	1.271.564
Saldo	1.226.683	1.504.351	950.120	899.691	910.905	907.605

Toelichting verschillen

6. Cultuur, sport en recreatie	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Verschil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	1.211.766	1.415.931	204.165	N
Begrotingswijzigingen 2020	292.585	-	-292.585	V
Kaderbrief 2021	-	20.000	20.000	N
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	-485.811	-485.811	V
Totaal saldo	1.504.351	950.120	-554.231	V

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Structurele verlaging gemeentelijke bijdrage Singer - **V**

In het kader van de bezuinigingen gaan wij ook met alle instellingen het gesprek aan over hun subsidie, zo ook met Singer. In 2020 en 2021 is onze inzet gericht op het ondersteunen van Singer zodat zij het omzetverlies van COVID-19 kunnen opvangen en externe subsidies kunnen aanvragen. Vanaf 2022 houden we rekening met een structurele verlaging van de subsidie met ongeveer 20%.

Incidentele verlaging gemeentelijke bijdrage Singer 390.000 **V**

De gemeente Laren stelt in 2020 eenmalig een extra bijdrage (ad € 500.000) ter beschikking aan de Singer, zodat de Singer aanspraak kan maken op een bijdrage uit het Mondriaanfonds (deze vereist matching vanuit een lagere overheid). De extra gemeentelijke bijdrage uit 2020 wordt in mindering gebracht op de gemeentelijke bijdragen aan de Singer in 2021 en 2022.

Transformatie bibliotheek - **V**

Als onderdeel van de bezuinigingen kijken we naar de grote subsidieontvangers in het dorp om ook een bijdrage te leveren. Ook met de bibliotheek gaan we in gesprek over de wijze waarop zij voor een lager budget hun taken kunnen uitvoeren.

Verschuiven van subsidiepost sport 2021 naar 2022 100.000 **V**

Betreft een verschuiving van een deel van het incidentele budget voor sportsubsidies van 2021 naar 2022.

DVO 2021 - BEL Combinatie 8.500 **N**

De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijziging BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed 10.500 **N**

De kosten nemen met name toe door een verhoging van de reguliere onderhoudskosten (indexatie door leverancier) en een bijstelling van de dotatie aan de voorziening groot onderhoud op grond van de meerjarenonderhoudsplanung (MJOP).

Vervallen stelpost voor prijscompensatie subsidies 20.000 **V**

Van de stelpost voor prijscompensatie subsidies, zoals opgenomen in de kaderbrief 2021, is nauwelijks gebruik gemaakt. Deze komt dan ook te vervallen.

Opnemen nieuwe subsidies 20.000 **N**

Er zijn enkele nieuwe subsidies toegevoegd aan de begroting 2021:

- Beschikbaar stellen Jan Hamdorff-prijs (€ 5.000);
- Bijdrage regioconservator en erfgoedfestival (€ 4.186);
- Verruiming budget voor incidentele aanvragen (€ 5.000);
- Extra bijdrage Digi & Taal t.b.v. de bibliotheek (€ 4.853);
- Feestweek Oranjecomité (€ 2.381).

Vervallen incidentele subsidies sport en sportaccommodaties	-	V
De budgetten voor de incidentele subsidies sport en sportaccommodaties zijn komen te vervallen per 2023 in verband met ontoereikende gemeentelijke middelen.		
Indexatie bijdragen Blaricum en Eemnes t.b.v. de Biezem	18.500	V
De gemeentelijke bijdragen van Blaricum en Eemnes ten behoeve van de Biezem zijn geïndexeerd conform onderliggende afspraken.		
Saldo van de overige verschillen	3.600	N

Programma 7 - Sociaal Domein

Visie

Zelfstandig mee kunnen doen is een belangrijk uitgangspunt voor het sociaal domein in Laren. Voor diegenen die dat niet kunnen bieden wij passende ondersteuning en zorg van kwaliteit als dat nodig is. Wij steven er naar de zorg zo eenvoudig en toegankelijk mogelijk te houden.

Wat willen we bereiken?

Meer inzetten op preventie bij jeugdzorg

In 2020 is de uitvoering van de Bestuursopdracht Jeugdslag 2.0 vervolgd (het samengaan van de Jeugdgezondheidszorg, het Regionaal Bureau Leerplichtzaken en het Centrum voor Jeugd en Gezin in de RVE Jeugd & Gezin). Het preventief voorveld wordt verder verstevigd waarbij de focus ligt op het sneller afvangen van problemen onder jeugdigen, zodat zwaardere zorg kan worden voorkomen. Hiervoor is samenwerking noodzakelijk met externe partijen, waaronder het onderwijs en welzijnsorganisaties en de consultants van Maatschappelijke Zaken HBEL. Via bindende jaarplannen worden de samenwerkingsafspraken vastgelegd. Jeugd en Gezin zal een business case opstellen waarin de positie, ambitie en de bestuursopdracht verwerkt is.

Voor 2021 ligt de focus vanuit Jeugd en Gezin onder andere op de doelgroep 'kwetsbare zwangeren'. Daar waar mogelijk wordt aangehaakt op landelijke programma's als 'Kansrijke Start' en 'Nu Niet Zwanger'. Samen met verloskundigen, kraamverzorgenden en jeugdverpleegkundigen maken we samenwerkingsafspraken om deze doelgroep tijdig in beeld te krijgen om de juiste ondersteuning te bieden.

Transformatie van de Jeugdhulp

Vanaf 2021 leggen we regionaal en lokaal de focus op de transformatie van de jeugdhulp. In 2020 zijn daarvoor regionaal al diverse pilots gedraaid. De pilots zijn bekostigd uit de regionale transformatiemiddelen vanuit het Rijk. Op basis van de evaluatie van de pilots maken we een keuze waarop we inzetten de komende periode. Onze prioriteiten liggen onder andere op het verbinden van de jeugdhulp met het onderwijs en het voorveld. Maar ook op het inzetten van snel inzetbare hulp en passende zorg. Daarnaast willen we zware, duurdere en verblijfs- voorzieningen geleidelijk afbouwen. Vanwege de toenemende vraag naar zwaardere vormen van jeugdhulp en bijbehorende kostendruk willen we meer gaan sturen op de kosten, kwaliteit en kortere behandeling.

Signaleringsnetwerk Jeugd

Met de partners het Interventieteam, Versa (jongerenwerk en ambulant jongerenwerk), Politie en Halt hebben we afspraken gemaakt over een ondersteuningspakket van eenvoudige hulp voor kwetsbare jongeren. In 2021 wordt deze aanpak gecontinueerd. De aanpak richt zich enerzijds op het vroegtijdig, snel en consequent reageren op overlastsituaties als die zich voordoen, anderzijds ondersteunt de aanpak kwetsbare individuele jongeren in vraagstukken die van belang zijn voor hun ontwikkeling. Preventie alleen is niet voldoende. Ook werken de partners eraan om jongeren een adequaat traject aan te bieden om hen uit de problemen te houden. Als er een lokale persoonsgerichte aanpak (lokale PGA) nodig is, zal de jongere aangemeld worden voor triage. Het Veiligheidshuis wordt betrokken zodra de lokale PGA niet voldoende is.

Jeugd- en Jongerenwerk

Het jeugd- en jongerenwerk vindt plaats in de Binckhorst 2.0 (Kerklaan 29 in Laren). Het jeugd- en jongerenwerk levert daar een op de jongeren gericht programma en een positieve bijdrage aan het welzijn van de Larens jongeren. Ook in 2020 beoordelen we het jongerenwerk en toetsen we de opbrengsten aan de doelstelling en het maatschappelijk effect.

Nieuwe vorm van begeleiding

De financiële houdbaarheid van de individuele voorzieningen bij jeugd en Wmo staan onder druk. Het aantal indicaties neemt toe en de omvang en uitnutting van indicaties eveneens. Individuele voorzieningen worden door consultants, kinderartsen, de jeugdzorg en huisartsen ingezet, terwijl er mogelijk ook andere eenvoudiger oplossingen zijn. Dat gaan we in 2021 onderzoeken.

Door in 2021 een professionele Praktijkondersteuner Jeugd in te zetten bij de Larense huisartsen (POH) krijgen we meer zicht op de jeugdproblematiek in Laren. Deze POH zal de huisarts ondersteunen bij –zo nodig- verwijzingen naar zwaardere vormen van zorg, maar vooral ter voorkoming daarvan zelf eerstelijns jeugdhulp verlenen en naar eenvoudiger hulp verwijzen binnen het Larense netwerk in het voorveld.

Vroegsignalering schuldhelpverlening

In 2020 zouden we op het gebied van vroegsignalering van schulden starten met de pilot vroegsignalering voor een proefperiode van 2 jaar. De Wet gemeentelijke schuldhelpverlening is uitgesteld naar januari 2021 en er is vertraging ontstaan vanwege de coronacrisis. Doelstelling voor 2021 blijft om problematische schulden te voorkomen via vroegsignalering van schulden.

Digitaal platform kindarrangement

Het rijk stelt jaarlijks gelden ter beschikking om armoede onder kinderen te bestrijden. In de HBEL worden deze middelen ingezet voor uitvoering van het kindarrangement. Kinderen in armoede krijgen ondersteuning in de vorm van passende kindarrangementen. De ondersteuning wordt in natura geleverd die direct ten goede komt aan het kind, in plaats van financiële compensatie/ondersteuning. Denk aan ondersteuning in de vorm van een fiets of kleding. In 2019 is het digitaal platform voor het kindarrangement opgezet: www.meedoenhbel.nl. Een tussentijdse evaluatie laat zien dat meer gezinnen gebruik hebben gemaakt van het kindarrangement. Op basis van een tweede evaluatie eind 2020, kijken we of de samenstelling van het kindarrangement in 2021 aangepast moet worden.

Plan van aanpak jeugdwerkloosheid

Met name voor jongeren zonder startkwalificatie of met een lichamelijke of psychische beperking is het soms moeilijk de weg naar werk te vinden. De HBEL wil in een periode van vier jaar 250 jongeren met of zonder uitkering, die geen startkwalificatie hebben of door lichamelijke of psychische problemen nog niet zelfstandig de weg richting arbeidsmarkt kunnen vinden, aan het werk helpen. Vanaf mei 2019 zijn onder andere twee jongerencoaches ingezet. Zij geven persoonlijke en intensieve begeleiding aan jongeren vanuit Zicht op Werk. In 2021 wordt verder uitvoering gegeven aan het plan.

Nieuwe wet inburgering

De nieuwe inburgeringswet gaat in vanaf 1 juli 2021. Dan wordt de regie over de inburgering weer overgedragen aan gemeenten. Hierdoor kan er integraal gekeken worden en een persoonlijk plan voor inburgering én participatie worden gemaakt voor nieuwkomers. In de eerste helft van 2021 wordt het uitvoeringsplan inburgering, dat in 2020 – 2021 ontwikkeld wordt, geïmplementeerd. Het uitvoeringsplan heeft als doel om nieuwkomers vanaf het moment van aankomst en zo snel mogelijk aan het werk te helpen.

De inzet van 2 coaches in het programma statushouders binnen Zicht op Werk wordt voortgezet. Zij geven intensieve begeleiding naar werk of opleiding. Met de pilots 'Brede Intake' en 'vroegtijdige integratie' wordt de uitvoeringsdienst voorbereid op de nieuwe wet inburgering voortgezet.

Versa Welzijn

In 2020 starten wij met een herijking van de prestatieafspraken met Versa Welzijn. De gevolgen hiervan zullen niet direct zichtbaar zijn voor de begroting 2021. In de loop van 2021 verwachten wij de nieuwe prestatieafspraken af te ronden en te kunnen presenteren.

Dagbesteding Laren

In 2020 is een dagbesteding in Schering en Inslag gestart. Het is een laagdrempelige voorziening en vooral bedoeld voor inwoners die (nog) niet in aanmerking komen voor geïndiceerde dagopvang. Het gaat met name om inwoners met een fysieke beperking, met beginnende geheugenproblemen of die door andere oorzaken minder goed zelf invulling aan de dag kunnen geven.

Voor mensen die baat hebben bij activering en voor wie het goed is onder de mensen te komen, is het "Dagje Hart van Laren" bestemd. Hun mantelzorgers hebben dan even de handen vrij om een dagje iets voor zichzelf te doen en zij kunnen hun vragen aan de begeleiders van de dagbesteding voorleggen.

Dekkend AED-netwerk

In 2019 is gestart om een dekkend netwerk van AED's te krijgen in Laren. Dit netwerk wordt door inwoners gedragen waarbij de gemeente faciliteert. Onder coördinatie en begeleiding van Stan Global (onderdeel van de Hartstichting) is gestart met het in kaart brengen van de AED's en burgerhulpverleners. Ook zijn er acties uitgezet om meer 24/7 beschikbare AED's en burgerhulpverleners te krijgen in het dorp. De projectmatige uitrol is in 2020 (grotendeels) succesvol afgerond. Hierna zal Stan Global de stand van zaken blijven monitoren en waar nodig acties uit zetten, om het dekkende netwerk te borgen. De structurele kosten voor de support en nazorg van Stan Global voor het AED-netwerk bedragen circa € 800,- op jaarbasis.

Dierenopvang

De gemeente heeft een wettelijke taak om gedomesticeerde zwerfdieren op te vangen en te verzorgen. Hiervoor heeft de gemeente een overeenkomst met Dierenzorg Eemland en betalen we een vast bedrag. Een deel van het gereserveerde bedrag voor dierenopvang wordt hiervoor gebruikt. Daarnaast betalen we voor het vervoer van deze zwerfdieren door de Dierenambulance Gooi en Vechtstreek en voor het opvangen van de gevonden gedomesticeerde vogels door de Vogelopvang Naarden. De kosten zijn afhankelijk van het aantal dieren dat wordt vervoerd en wordt opgevangen. Voor het vervoer en de opvang van in het wild levende dieren, ontvangen de Dierenambulance en de vogelopvang Naarden van de gemeente een vergoeding. De vergoeding is een bijdrage in de gemaakte kosten. De afgelopen jaren is gebleken dat het gereserveerde bedrag in de begroting onvoldoende is om alle kosten te kunnen dekken. We verwachten voor 2021 en verder dat er meer geld nodig is voor de opvang van dieren. Dit heeft te maken met de financiële situatie van de Dierenambulance Gooi en Vechtstreek, de Vogelopvang Naarden en de Egel- en Eekhoornopvang. Met de huidige vergoedingen die deze organisaties ontvangen van de gemeente, wordt het voortbestaan van de organisaties bedreigd. In 2020 is dit regionaal opgepakt en is er gekeken naar een andere bekostigingssystematiek om deze organisaties meer financiële zekerheid te geven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
7.1	Jongeren zijn onze toekomst. Daarom blijvend aandacht voor een actief jeugdbeleid naast de vele activiteiten die bij de diverse sportverenigingen, scouting en de Scheper al plaatsvinden. Het beleid moet erop gericht zijn om (erger) te voorkomen door preventie en integrale aanpak en uitgaan van maatwerk.	7.1.1	Structureel overleg tussen jeugdwerk en toezichthouders (BOA/politie) en kiezen voor gerichte aanpak.
		7.1.2	Extra (0,5 fte) inzetten op consultants in het voorveld.
		7.1.3	Bestendigen van jeugdactiviteiten, zoals nu in de Scheper, uitbreiden en richten op verschillende doelgroepen. Dit bezien in samenhang met de sportcoach en jeugdwerk.
7.2	Alle inwoners zijn zelfredzaam en krijgen ondersteuning waar nodig. Het sociaal wijkteam wordt ingezet voor laagdrempelige ondersteuning en waar nodig hulp bij het ingang zetten van zwaardere ondersteuning.	7.2.1	Continueren van het project Automaatjes in Laren. Vrijwilligers rijden op afroep senioren rond. Daarnaast wordt er op diverse vlakken uitvoering gegeven door aan te sluiten bij het landelijk actieprogramma 'één tegen eenzaamheid'.
		7.2.2	"Dagje Laren" in Schering en Inslag wordt voortgezet.
		7.2.3	Samen met inwoners opstarten van de begeleiding van statushouders naar inburgering en (betaald) werk in het kader van Tijd voor Meedoen.
		7.2.4	Participatie kinderen statushouders bevorderen in overleg met scholen en (sport)verenigingen.
		7.2.5	Inzet van interventieteam om jeugdigen en volwassenen met complexe problematiek en zorgmijders te ondersteunen.

Doelstellingen		Activiteiten	
		7.2.6	Samenwerking eerstelijnszorg verbeteren (huisartsen, etc.), gericht op integrale aanpak.
		7.2.7	Zorgen dat samenwerkende partners in de regio ondersteuning niet alleen “achter de voordeur” maar ook tijdig de signalen oppakken waaruit blijkt dat er hulp nodig is om te voorkomen dat er zware zorg ingezet moet worden. Inzetten op snel inzetbare hulp om te voorkomen dat jeugdigen uit huis worden geplaatst. Sturen op samenwerking en verbinding tussen het voorveld en de geïndiceerde jeugdhulp. Sturen op handhaven van kwaliteit en verminderen van de duur van de behandeling en kosten van de jeugdhulp. Deskundige inzet voor jeugdigen met psychische en lichamelijke problematiek.
7.3	Gerichter kunnen begeleiden naar zinvolle arbeid in de samenleving.	7.3.1	Meer inzicht krijgen in het uitkeringenbestand van Laren en inclusieve plekken vinden in de Larense samenleving.
7.4	Inzetten op preventie v.w.b. de schuldhulpproblematiek.	7.4.1	Hiervoor een plan opstellen. Mede op basis van de ervaringen van Eemnes met het aanstellen van een budgetcoach.
7.5	Het bevorderen van de gezondheid van inwoners op het gebied van overgewicht, diabetes, depressie, eenzaamheid, ontmoediging roken en schadelijk middelengebruik. Hierbij aansluiten bij de landelijke speerpunten (nationaal preventieprogramma “alles is gezondheid”).	7.5.1	We geven uitvoering aan het bestaande gezondheidsbeleid en nemen dit beleid mee in de het beleidsplan Sociaal Domein.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Regio Gooi en Vechtstreek

Binnen de GR regio Gooi en Vechtstreek is de inkoop en het contractbeheer van de individuele voorzieningen Wmo en Jeugdzorg georganiseerd. Ook voert de regio Veilig thuis uit en is Jeugd & Gezin hier ondergebracht als Resultaat Verantwoordelijke Eenheid (samenvoeging van Jeugdgezondheidszorg, het Centrum voor Jeugd en Gezin en het Regionaal Bureau Leerplichtzaken).

GGD Gooi en Vechtstreek

De GGD Gooi en Vechtstreek voert in het kader van de Wet Publieke Gezondheidszorg voor de gemeente de taken uit op het gebied van gezondheidszorg, ouderenzorg, epidemiologie en bestrijding infectieziekten, evenals bijkomende ondersteunende werkzaamheden inzake de gedecentraliseerde taken. Ook verzorgt de GGD de inspecties van de kinderopvang.

Werkvoorzieningsschap Tomin

Een verbonden partij die via dit programma verantwoord wordt, betreft het Werkvoorzieningsschap Tomin inzake activiteiten vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet.

GR HBEL

Binnen de GR HBEL vindt de uitvoering van de Jeugdwet, de Wmo, Participatiewet, leerlingenvervoer en schuldhulpverlening plaats. De kosten van de inzet van het HBEL ambtelijk werkapparaat ten behoeve van de gemeente Laren bedraagt totaal € ...

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

7. Sociaal Domein	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-2.231.675	-2.086.828	-1.989.570	-2.033.570	-2.169.570	-2.222.570
Lasten	9.139.917	8.592.284	9.298.535	9.205.694	9.066.376	8.997.493
Saldo	6.908.242	6.505.456	7.308.965	7.172.124	6.896.806	6.774.923

Toelichting verschillen

7. Sociaal Domein	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Vershil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	6.400.711	6.359.626	-41.085	V
Begrotingswijzigingen 2020	104.745	-	-104.745	V
Kaderbrief 2021	-	878.817	878.817	N
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	70.522	70.522	N
Totaal saldo	6.505.456	7.308.965	803.509	N

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Bijstand **18.000** **N**

De kosten betreffen het saldo van kosten voor uitkeringen en de rijksbijdrage daarvoor. Met name de bijdrage van het rijk is gedaald ten opzichte van de vorige begroting. NB: in de begroting bestaat nu nog een tekort in 2021 van € 94.000 (bijstandskosten hoger dan inkomsten BUIG). Dit valt nog binnen het eigen risico van de gemeente.

Participatie **15.800** **V**

In de kadernota is structureel € 50.000 aan extra kosten geraamd. Dit bedrag blijkt niet geheel nodig. Hiervan is gebruikt: het inzetten van het Lokaal budget werken aan werk (€ 29.266) en extra raming van WSW (€ 4.918). Voor beide budgetten geldt dat hier hogere inkomsten tegenover staan in de algemene middelen van resp. reserve SD (HHT) en rijksbijdrage WSW.

Individuele voorzieningen WMO **59.000** **N**

Dit betreft de volgende stijgingen:

- Vervoersvoorzieningen; zowel de kosten voor meer gecompliceerde vervoersvoorzieningen stijgen. daarnaast stijgen de kosten voor indicatiestellingen. Totaal: € 29.000 nadeel.
- Woonvoorzieningen. Dit is gebaseerd op gemiddelde stijging van afgelopen 3 jaar. Daarbij is een opvallende stijging te zien van de voorziening trapliften (o.b.v. progn.' 20 nog stijging van € 35.000 in 2021).

De overige kosten kennen een kleine daling. Per saldo totaal € 30.000 nadeel.

Maatwerkdienstverlening 18+**150.500** **V**

Bij de kadernota is in totaal hiervoor € 272.500 opgenomen. In totaal is de stijging uitgekomen op een lager bedrag, namelijk € 122.000. Dit kent de volgende oorzaken:

- Extra kosten Huishoudelijke hulp: € 98.000
- Extra kosten Begeleiding : € 58.000
- Verlaging kosten PGB's: € -34.000
- Verlaging kosten regiovervoer (uitvoering Regio G&V): € -26.000
- Te hoog geraamde Eigen Bijdrage: € 26.000

NB: Deze stijgingen zijn gebaseerd op de bedragen in 2019, met daarbij indexatie en rekening houdend met de tarieven uit de nieuw aanbesteding. Daarnaast zien we in de eerste helft van 2020 een doorgaande groei van indicaties. Wanneer deze lijn zich doorzet zou dat tot een extra kostenstijging kunnen leiden van € 150.000. Op dit moment vinden we de realisatie in 2020, die tijdens de coronacrisis tot stand is gekomen, te onzeker om in de begroting van 2021 te betrekken.

Maatwerkdienstverlening Jeugd**33.200** **V**

Bij de kadernota is in totaal hiervoor € 357.500 opgenomen. In totaal is de stijging uitgekomen op € 325.000. In totaal betreft het met name de volgende mutaties:

- Begeleiding jeugd: + € 89.000
- Jeugdzorg: € 103.000, waarvan € 19.000 voor dyslexie
- Persoonsgebonden budget: € 5.000.
- Intensieve zorg (LTA, jeugdzorgplus en verblijf): € 124.000

Net als bij maatwerkdienstverlening 18+ is ook hier de stijging van 2020 niet meegenomen. Dit zou anders leiden tot een kostenstijging van € 42.000

Taakstelling maatwerkvoorzieningen**25.000** **V**

Parallel aan de totstandkoming van de gemeentebegroting, vindt ook het onderzoek plaats naar mogelijkheden om effectiever en efficiënter zorg te kunnen bieden, en daarmee meer grip te krijgen op de uitgaven. De afzonderlijke effecten ervan zijn bij het schrijven van de begroting nog niet precies te duiden. Wel presenteren we in deze stelpost het totale verwachte effect ervan. Het effect begint in 2021 met een besparing van € 25,000 en loopt op tot een besparing van € 200,000 in 2024.

Correctie cofinanciering sportcoaches**31.100** **N**

Deel cofinanciering door gemeente was nog niet geraamd. Project loopt tot en met 2022 en wordt voor een deel vergoed door het rijk.

Budget kwijscheldingen gemeentelijke heffingen**15.000** **V**

Dit is het saldo van enerzijds een dubbel budget hiervoor binnen minimabeleid (€ 30.000 V) als het verhogen van het budgetten als gevolg van toegenomen vraag € 15.000 N)

Subsidies**22.400** **V**

De autonome ontwikkeling van de prijsstijging is lager geweest dan bij de kadernota is aangenomen. (€ 24.000 voordeel). Binnen de subsidies is nu structureel budget opgenomen voor Avondschool Actief (€ 1.650).

Extra door het Rijk gefinancierde activiteiten**51.400** **N**

Voor diverse taken en activiteiten waarvan we voor het Rijk separaat financiering krijgen vallen de kosten in dit programma. De kosten worden hier zichtbaar, de (gelijke) inkomsten die daar tegenover staan ontvangen we via het gemeentefonds.

Verlaging stelpost t.b.v. nieuwe beleid**25.000** **V**

Met ingang van 2019 is een stelpost ingevoerd voor nieuwe beleid, zodat het college zo nodig snel kan handelen bij beleidsvoorstellen. Dit budget is in de afgelopen jaren slechts ten dele ingezet en wordt daarom gehalveerd.

Actualisatie investeringsplanning en herrekening rente-omslag	19.500	V
Het voordeel ontstaat voor een deel door vertraging en verschuivingen in de investeringsplanning. Het later afronden van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar latere boekjaren. Echter, het grootste deel van het voordeel ontstaat door een lagere rentetoerekening aan de investeringen op basis van de herrekenende rente-omslag (zie paragraaf financiering). De lagere rentetoerekening aan de programma's leidt overigens tot een nagenoeg gelijk nadeel op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen), waardoor het rente-effect voor de algehele begroting verwaarloosbaar is.		
DVO 2021 - BEL Combinatie	133.600	N
De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijzing BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.		
Gemeentelijke vastgoed	14.400	N
Betreft bijstelling van budgetten op basis van de (meerjaren)onderhoudsplannen en contractuele verplichtingen.		
Regio Gooi en Vechtstreek	7.600	V
Diverse mutaties Gooi en Vechtstreek, met name veroorzaakt door verlaging relatief aantal inwoners		
Apparaatskosten HBEL	140.000	N
In 2019 is de dienstverlening voor Laren, met name voor de jeugdzorg, relatief gestegen ten opzichte van de andere gemeenten in de HBEL. Als gevolg hiervan stijgt de toerekening van de kosten in 2021.		
Teveel geraamd Jeugd en Gezin	31.100	V
Het budget voor Jeugd en Gezin is ten onrechte niet gecorrigeerd bij wegvallen coördinator		
Verlaging subsidie inwonersinitiatieven	5.000	V
Het budget voor inwonersinitiatieven is de afgelopen jaren maar gedeeltelijk benut. De ruimte die afgelopen jaren overbleef laten we vrijvallen als onderdeel van het bezuinigingspakket. Er blijft daarmee nog €5.000 aan subsidieruimte beschikbaar.		
Taakstelling Hart van Laren	-	V
Het college werkt aan een nieuwe visie op het Brinkhuis, waarbij naar kostenbesparingen en andere opbrengsten wordt gekeken. Een bijdrage van de gemeente zal nodig blijven voor maatschappelijke functies, maar de vernieuwing gaat, zoals ook voor andere maatschappelijke organisaties, gepaard met een lagere subsidie.		
Taakstelling Versa Welzijn	20.000	V
Als onderdeel van de bezuinigingen kijken we naar de grote subsidieontvangers in het dorp om ook een bijdrage te leveren. Ook met Versa gaan we in gesprek over de wijze waarop zij voor een lager budget hun taken kunnen uitvoeren.		
Saldo van de overige verschillen	6.900	V

Programma 8 - Bouwen en wonen

Visie

Het behoud van de beeldkwaliteit op het gebied van de ruimtelijke ordening, waarbij het primaat in de eerste plaats ligt bij de raad, krijgt de komende vier jaar bijzondere aandacht. Op het gebied van volkshuisvesting wordt meer aandacht aan sociale woningbouw besteed, dat is conform de nieuw vastgestelde Lokale Woonvisie. Voor bestaande bouwwerken geldt in algemene zin dat terughoudend wordt omgegaan met het wijzigen van vigerend bestemmingsplannen. Eerste prioriteit is het behoud van de beeldkwaliteit van het dorp. Via keuzenota's worden grote (bouw)projecten met de raad besproken. Daarbij komt de keuze tussen herbestemmen en nieuwbouw uitdrukkelijk aan de orde. Aan de hand hiervan stelt de raad vast wat de kaders voor de te ontwikkelen plannen zijn.

Wat willen we bereiken?

Van wateroverlast naar Laren Regenklaar

Om overlast als gevolg van hevige regenval tegen te gaan, is besloten om zo min mogelijk schoon regenwater via het riool af te voeren. Om dat te realiseren worden daken en wegen afgekoppeld van het riool. Dit wordt zoveel mogelijk integraal gedaan en in samenhang met andere projecten via een gebiedsgerichte aanpak. Een (nieuwbouw) project kan een aanleiding zijn voor een integrale gebiedsaanpak voor regenwater. Met de woningbouwvereniging worden afspraken gemaakt over het afkoppelen van huurwoningen in combinatie met andere werkzaamheden, zoals verduurzaming van woningen. In 2021 wordt verder uitvoering gegeven aan het project Laren Regenklaar. Meer daarover ook in programma 9.

Uitvoeren lokale woonvisie 2017-2022

De doelstellingen uit de lokale woonvisie willen we realiseren. De belangrijkste doelstelling van het lokale woonbeleid is om de woningvoorraad, nu en in de toekomst, zo goed mogelijk af te stemmen op de woonwensen van onze inwoners. In de woonvisie is rekening gehouden met de bijzondere positie die Laren inneemt binnen de woningmarkt van de Gooi en Vechtstreek. De Larense woningvoorraad kent een relatief laag aandeel sociale huurwoningen, een gemiddeld dure woningvoorraad en er zijn weinig uitbreidingsmogelijkheden. De doelstellingen in de woonvisie vormen de basis voor de gemaakte prestatieafspraken (in 2019) met de woningcorporatie Het Gooi en Omstreken.

Omgevingswet

De implementatie van de Omgevingswet pakken we in de gemeenten Blaricum, Laren en Eemnes en in de BEL Combinatie in de vorm van een programma op. Het programmaplan liep tot 1 januari 2021. In 2020 is voor het jaar 2021 een nieuw programmaplan aan de raden aangeboden. Het in werking treden van de Omgevingswet is met één jaar uitgesteld tot 1 januari 2022. Dat is plezierig, enerzijds doordat de implementatie door de maatregelen vanwege corona vertraging heeft opgelopen, anderzijds omdat het de mogelijkheid biedt om de inwerkingtreding zorgvuldiger voor te bereiden. Ook de VNG vraagt dat van gemeenten, de minimale eisen voor de implementatie zijn inmiddels ten opzichte van 2020 uitgebreid.

De implementatie loopt langs 4 pijlers:

In de pijler Publiek, Vergunningverlening en Ruimtelijke Ontwikkeling staat het komend jaar de dienstverlening aan inwoners en bedrijven centraal. Als de gemeente het huidige niveau wil handhaven zal er geïnvesteerd moeten worden in het digitaal beschikbaar maken van informatie. Het Rijk stelt vragenbomen beschikbaar die aangepast en aangevuld worden met eigen regels. Op die manier kunnen belanghebbenden en initiatiefnemers digitaal checken of er een vergunning nodig is. De tekst in regelgeving moet hiervoor mogelijk worden aangepast.

Voor het Omgevingsplan dat bij de invoering van de wet van rechtswege ontstaat, is binnen de pijler Regelgeving in 2020 voor de drie BEL-gemeenten één gemeenschappelijke bodemplaat gemaakt. Besluitvorming daarover vindt plaats in 2021. Vanaf 2021 zal ook worden gewerkt aan het ombouwen van dit tijdelijk Omgevingsplan tot een volwaardig Omgevingsplan dat voldoet aan de letter én aan de geest van de wet. Dat is een majeure operatie die langere periode in beslag neemt (ca. 5 jaar).

Pijler Omgevingsvisie: in 2020 zou worden gestart met het opstellen van een Omgevingsvisie. De uitvoering van dit project is vertraagd en zal pas in 2021 en verder plaatsvinden. De kosten hiervoor waren al in het Programmaplan Implementatie Omgevingswet 2019-2020 opgenomen. De Omgevingswet wordt digitaal ondersteund door het DSO. Via dit stelsel kan informatie eenduidig verstrekt en gedeeld worden met alle betrokken partijen bij de fysieke leefomgeving. De BEL Combinatie is hier technisch gezien klaar voor. In 2021 staat voor de medewerkers het oefenen met het nieuwe instrumentarium en met het digitale stelsel centraal.

Net als in 2020 wordt binnen de pijler Anders Werken een breed scala aan instrumenten ingezet. Doel is om bij de BEL Combinatie, bij het bestuur en bij de raad, de transitie in houding en gedrag verder vorm te geven.

Wet Kwaliteitsborging

Gelijktijdig met de Omgevingswet zal de Wet kwaliteitsborging in werking treden. Deze wet voorziet in het overhevelen van taken op het gebied van de toetsing van bouwaanvragen op het bouwbesluit en de toezicht daarop door private partijen. Dat betekent dat vanaf 2022 een deel van de werkzaamheden, die nu nog worden uitgevoerd door de gemeente, straks worden uitgevoerd door marktpartijen. Begin 2021 zal in beeld zijn gebracht wat dit betekent in termen van vermindering van gemeentelijke inzet en kosten maar ook wat dit betekent voor onze leges-inkomsten, die daarmee ook deels komen te vervallen.

Nieuwe gemeentelijke taken

Met de komst van de Omgevingswet krijgt de gemeente er nieuwe taken bij. Zo verandert het bevoegd gezag voor bodemtaken. Nu is de provincie bevoegd gezag, vanaf 2022 wordt de gemeente het bevoegde gezag. Het ligt in de rede om de bodemtaken straks, net als nu door de provincie, uit te besteden aan de Omgevingsdienst OFGV. Verder bestaat er sinds 2019 een wettelijke toezichtstaak bij gemeenten om toe te zien dat bepaalde bedrijven maatregelen treffen op het gebied van energiebesparing en een rapportage van energiegebruik opleveren. Ook deze taak zal naar verwachting integraal worden belegd bij de Omgevingsdienst. Op dit moment is noch de omvang van de taken, noch de daarmee gepaarde kosten in beeld te brengen. Voor zover mogelijk wordt getracht deze taken binnen het vastgestelde financiële kader voor de Omgevingsdienst, uit te laten voeren.

Gooyergracht en Vijzelgemaal Eemmeer

In 2020 heeft het DB van de Gemeenschappelijke Regeling samen met het Waterschap Amstel Gooi en Vecht een eerste stap gezet naar een toekomstbestendige inrichting van de Gooyergracht. Dat betrof een inventarisatie van de huidige situatie (technisch, financieel en juridisch) en een eerste aanzet tot een gebiedsvisie. Voor het waterschap was dit een pilotproject in het kader van de Omgevingswet. De pilot richtte zich op een nieuwe vorm van samenwerking. Naar verwachting zal deze samenwerking ook in 2021 worden voortgezet zodat er gezamenlijk vervolgstappen kunnen worden genomen.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Mede gelet op de voorgenomen bezuinigingen zal er geen nieuw integraal bestemmingsplan Natuurgebieden worden gemaakt. Het huidige bestemmingsplan, dat vooral gericht is op de bescherming van de gebieden, is voldoende actueel. Eventueel en indien nodig zal in 2021 voor het project Groene Schakel (een project van de provincie waarin het GNR ook participeert) een start worden gemaakt met een postzegelbestemmingsplan.

In 2019 en 2020 zijn, ter uitvoering van de Woonvisie en de nota Woningbouwlocaties, procedures gestart voor de ontwikkeling van een aantal gemeentelijke locaties. Het gaat om de Harmen Vosweg en de Ligweide. In 2021 zullen deze procedures worden afgerond. Een ruimtelijke procedure voor het Diaconaal Woonproject aan de Eemnesserweg zal, afhankelijk van besluitvorming van de raad, in 2021 worden gestart.

Voor een aantal private ontwikkelingen, zoals de herontwikkeling van de Stationsweg 1, Burgemeester Van Nispenstraat 1 en de locatie Rabobank, zullen eveneens procedures worden voortgezet. Dat is mede afhankelijk van de initiatiefnemers.

Crailo

Eind 2020 / begin 2021 zal voor Crailo een bestemmingsplan worden vastgesteld. Dit gebied, eigendom van de gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren, is bestemd voor een groene circulaire en duurzame buurtschapontwikkeling waarin plaats is voor woningbouw, bedrijvigheid en natuur. Voor meer toelichting wordt verwezen naar paragraaf Verbonden Partijen als ook risico / weerstandsvermogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
8.1	Het behoud van de beeldkwaliteit van het dorp op het gebied van de ruimtelijke ordening.	8.1.1	Voor bestaande bouwwerken geldt in algemene zin dat terughoudend wordt omgegaan met het wijzigen van vigerende bestemmingsplannen.
		8.1.2	Bij grote projecten kan het college met een keuzenota voorstellen aan de raad doen waarbij de keuze tussen herbestemmen en nieuwbouw uitdrukkelijk aan de orde komt.
		8.1.4	Geen inbreiding van Erfgooierscomplex.
8.2	Voorbereidingen treffen ten behoeve van een goede invoering van de Omgevingswet.	8.2.1	Implementeren van de Omgevingswet conform de minimum eisen van de VNG, aangevuld met een beleidsneutraal Omgevingsplan en het opstellen van een Omgevingsvisie.
8.3	Op het gebied van volkshuisvesting wordt aandacht aan sociale woningbouw besteed. We willen de doelstellingen uit de lokale woonvisie realiseren.	8.3.1	Implementatie van de door de raad vastgestelde lokale woonvisie.
8.4	Goede afspraken maken met Woningcorporatie Het Gooi en Omstreken ten aanzien van investeringen in de huurwoningen (bestaand en nieuw).	8.4.1	Prestatieafspraken 2019-2022 monitoren.
8.5	Voldoen aan de landelijke taakstelling van het ministerie t.a.v. de huisvesting van statushouders.	8.5.1	De taakstelling realiseren en halfjaarlijks via adequate monitoring bewaken.
8.6	Voorkomen van voortijdig kappen van bomen en sloop van gebouwen voordat er zekerheid is over de doorgang van de bouw.	8.6.1	Juridisch onderzoek naar mogelijkheid om -voordat de bouwvergunning onherroepelijk is geworden– bijvoorbeeld via een realisatie-overeenkomst de sloop en eventuele kap van bomen pas toe te staan als de bouw met zekerheid doorgang zal vinden.
8.7	Laren beschik over een actueel en adequaat integraal handhavings-uitvoeringsbeleid.	8.7.1	Opstellen Uitvoeringsprogramma 2022.
8.8	Vergunningen, meldingen en ontheffingen worden op een kwalitatief hoog en adequaat niveau afgehandeld.	8.8.1	Alle aanvragen om vergunningen, meldingen en ontheffingen worden binnen de (wettelijke) termijnen afgehandeld. Bij voorkeur gebeurt dit nog sneller.
		8.8.2	In 2021 wordt onderzocht in hoeverre de medewerkers van het cluster Vergunningen voldoen aan de Kwaliteitscriteria VTH-taken 2.0 en is een opleidingsplan daartoe vastgesteld.

Doelstellingen		Activiteiten	
8.9	Toezicht en Handhaving wordt op een kwalitatief hoog en adequaat niveau afgehandeld.	8.9.1	De registratie van toezicht en handhaving wordt verbeterd en het naleefgedrag wordt inzichtelijk gemaakt, zodat uiterlijk in 2022 het naleefgedrag op de diverse gebieden inzichtelijk is.
		8.9.2	In 2021 wordt onderzocht in hoeverre de medewerkers van het cluster Toezicht en Handhaving voldoen aan de Kwaliteitscriteria VTH-taken 2.0 en is een opleidingsplan daartoe vastgesteld.
		8.9.3	Ongebruikte vergunningen, ouder dan een jaar, worden in principe ingetrokken na een intrekingsprocedure.
8.10	Een standpunt bepalen ten aanzien van de toekomst van het Raadhuis.	8.10.1	In 2020 wordt onderzoek gedaan naar het mogelijk afstoten van het raadhuis. In 2021 leggen de raad keuzes voor die daaruit voortkomen, onder andere voor de huisvesting van het gemeentebestuur.
8.11	Een structurele oplossing vinden voor het achterstallige onderhoud in Klaas Bouthal en gymzaal Standelkruid.	8.11.1	In overleg met bestuur SBL een 10- jarenplan maken waardoor voldoende financiële ruimte beschikbaar komt voor de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden aan de Klaas Bouthal.
8.12	Een meer verzorgde algemene begraafplaats met inzicht in benodigde structurele budget. Duidelijkheid omtrent de historische graven.	8.12.1	Uitvoeren van beheerplan algemene begraafplaats (incl. meerjaren onderhoudsplanning). Vaststellen van de - her beoordeelde - lijst historische graven.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Regio Gooi en Vechtstreek

De Regio Gooi en Vechtstreek is een samenwerkingsverband van de gemeenten Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeren. De Regio G&V houdt zich onder andere bezig met afvalinzameling, de GGD, gezamenlijke inkoop van zorg, maar ook Veilig Thuis en de ambulancedienst. Tevens ondersteunt de Regio G&V de regionale samenwerking tussen de gemeenten en hun partners om het gebied Gooi en Vechtstreek te versterken.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV)

De OFGV is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van milieu en werkt voor twee provincies en 13 gemeenten in zowel Flevoland als Gooi en Vechtstreek. Dit geldt voor o.a. voor vergunningverlening en handhaving op grond van de Wet milieubeheer, uitvoering Wet bodembescherming, Wet geluidhinder en externe veiligheid.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

8. Bouwen en wonen	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-558.275	-1.160.060	-800.648	-800.648	-800.648	-800.648
Lasten	1.223.610	1.163.622	985.475	975.292	973.240	971.245
Saldo	665.334	3.562	184.827	174.644	172.592	170.597

Toelichting verschillen

8. Bouwen en wonen	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Vershil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	417.983	352.500	-65.483	V
Begrotingswijzigingen 2020	-414.421	-	414.421	N
Kaderbrief 2021	-	-26.428	-26.428	V
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	-141.245	-141.245	V
Totaal saldo	3.562	184.827	181.265	N

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

DVO 2021 - BEL Combinatie **62.800** **V**

De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijziging BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Actualisatie investeringsplanning en herrekening rente-omslag **14.400** **N**

Het voordeel ontstaat voor een deel door vertraging en verschuivingen in de investeringsplanning. Het later afronden van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar latere boekjaren. Echter, het grootste deel van het voordeel ontstaat door een lagere rentetoerekening aan de investeringen op basis van de herrekenende rente-omslag (zie paragraaf financiering). De lagere rentetoerekening aan de programma's leidt overigens tot een nagenoeg gelijk nadeel op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen), waardoor het rente-effect voor de algehele begroting verwaarloosbaar is.

Budgettaire verschuiving waterschapslasten **14.400** **V**

De uitgaven waterschapslasten zijn vanaf heden gebudgetteerd op programma 4. Wegen, groen, water en verkeer. Deze verschuiving levert op dit programma een voordeel op.

Hogere inkomsten bouw- en omgevingsvergunningen **80.000** **V**

De inkomsten bouw- en omgevingsvergunningen nemen toe doordat we enerzijds voornemens zijn de bouwleges te verhogen van 4,1% naar 4,6% (idem als Blaricum en Eemnes, zie tevens paragraaf lokale heffingen) en anderzijds door een verwachte toename in bouwactiviteiten/bouwprojecten in de gemeente Laren.

Saldo van de overige verschillen **1.600** **N**

Programma 9 - Milieu en duurzaamheid

Visie

We moeten spaarzaam zijn met het milieu en ons steeds meer focussen op duurzaamheid. Duurzaamheid is een breed begrip, het heeft alles te maken met hoe we met onze natuur omgaan, en met leefbaarheid en vooral de leefkwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van duurzaamheid in de gemeente en bij de inwoners

In aanvulling op het Klimaatbeleidsplan 2018-2022 is door het college een Uitvoeringsplan Energietransitie 2018-2019 vastgesteld. Eind 2020 evalueren we dit uitvoeringsplan en wordt er een uitvoeringsplan voor 2021 ter vaststelling aan het college voorgelegd en aan de raad worden aangeboden. Het is ook de bedoeling dat voor de daaropvolgende jaren een dergelijk uitvoeringsplan zal worden vastgesteld. Uitvoering van die plannen zal leiden tot extra investeringen voor de gemeente. Denk aan de verduurzaming van het gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed. Deze extra investeringen zullen via aparte voorstellen aan de raad worden voorgelegd ter accordering en vaststelling. De aan deze investeringen verbonden kapitaallasten zullen dan in de begroting verwerkt worden.

In het Uitvoeringsplan Energietransitie 2019-2020 wordt de Transitievisie Warmte genoemd. Iedere gemeente moet eind 2021 in Nederland een Transitievisie Warmte door de raad hebben vastgesteld. Deze visie bevat o.a. een tijdspad voor de implementatie van duurzame verwarming voor de verschillende wijken binnen een gemeente. Ook de mogelijke duurzame energie-alternatieven worden hierin toegelicht. Om tot zo'n visie te komen zal een onderzoeksbureau worden ingehuurd. Na de zomer van 2020 zal een startnotitie worden opgesteld, zodat deze in het najaar van 2020 kan worden vastgesteld en in 2021 de verdere onderzoeken en analyses kunnen worden uitgevoerd.

In aanvulling op het Klimaatbeleidsplan en het huidige uitvoeringsplan moeten alle gemeenten in Nederland, verenigd in RES-regio's, eind 2020 een definitief 'energiebod' neerleggen bij de landelijke overheid. Laren valt onder de RES-regio Noord-Holland Zuid, met als subregio Gooi en Vechtstreek. In het energiebod geeft de regio aan hoe de afgesproken CO₂-besparing van 49% in 2030 wordt gerealiseerd.

Riolering

Met ingang van 1 juli 2018 (verlate vaststelling in juni) wordt gewerkt conform het nieuwe GRP 2018-2022 (Gemeentelijk RioleringsPlan). Het GRP is een beleidsplan dat op hoofdlijnen de invulling weergeeft van de gemeentelijke water(zorg)taken voor de vastgestelde planperiode.

Van wateroverlast naar Laren Regenklaar

Het klimaat is aan het veranderen. Het regent steeds vaker heel hard. Tegelijkertijd is het soms ook extremer droog. In 2014 is als gevolg van een extreme regenbui zichtbaar geworden dat de riolering in Laren regenwater niet voldoende kan opvangen. Dit had een overstrooming van vervuild rioolwater op straatniveau tot gevolg. Laren wil zich voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. In 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Hierin is een aanpak opgenomen die erop gericht is dat het riool ook bij extreme regenbuien goed blijft werken, terwijl wateroverlast wordt voorkomen.

Schoon regenwater moet niet langer verdwijnen via het rioolsysteem. Dat is nodig voor de afwatering van afvalwater. Het regenwater dat op wegen en daken valt, wordt afgekoppeld van het riool. Het wordt zoveel mogelijk ter plekke vastgehouden zodat het daar kan wegzakken in de grond. Waar dat niet kan, wordt het elders opgevangen. Op deze manier wordt er een decentraal systeem voor het opvangen van regenwater aangelegd. De capaciteitsproblemen van het vuilwaterriool worden zo ook opgelost. Het uitvoeringsteam dat in 2019 gestart is, zorgt voor de realisatie van de plannen. De realisatie wordt zoveel mogelijk gebiedsgericht en integraal (gecombineerd met andere projecten) gedaan. Samenwerking met inwoners is hierbij essentieel. Meedoen wordt zo makkelijk mogelijk gemaakt doordat de gemeente de maatregelen organiseert en betaalt. De ambitie is om in 2025 regenklaar te zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
9.1	Uitvoeren van het Klimaatbeleidsplan Laren 2018 – 2022, waarvoor in 2020 een Uitvoeringsplan Energietransitie is opgesteld. We moeten spaarzaam zijn met het milieu en ons steeds meer focussen op duurzaamheid: intensivering van aanpak duurzaamheid met als doel CO2-reductie en meer duurzame energieopwekking te realiseren. Een belangrijk uitgangspunt is dat gezocht wordt naar mogelijkheden om het “laag hangend fruit” als eerste aan te pakken (isoleren, verledden). In regioverband wordt onderzoek verricht naar de mogelijkheid voor het ontzorgen van particulieren om te verduurzamen. Landelijke studies naar objectgebonden financiering, in het verlengde van de studie naar baatbelasting, zijn daar een onderdeel van. Vervolgens komen energiezuinige installaties en duurzame energie-opwek aan de orde. Deze vragen om diepgaandere studie en innovatieve ontwikkelingen	9.1.1	Eind 2020 wordt het Uitvoeringsplan geëvalueerd en wordt een Uitvoeringsplan 2021 opgesteld.
		9.1.2	Verduurzamen gemeentelijke gebouwen en het stimuleren van verduurzaming bij maatschappelijk vastgoed, waaronder scholen en sportclubs.
		9.1.3	In samenwerking met de Regio Gooi en Vechtstreek, als onderdeel van de regio Noord-Holland Zuid, komen tot een Regionale Energie Strategie (RES 1.0), met een bod voor regionale opwek van duurzame energie. In dat kader onderzoek doen naar de mogelijkheden binnen de gemeente.
		9.1.4	In het verlengde van de reeds ingevoerde legeskorting voor zonnepanelen op monumenten, verkennen van “groene” leges voor duurzaamheidsmaatregelen in brede zin.
		9.1.5	Overgaan op LED verlichting voor de openbare verlichting.
		9.1.6	Woningcorporatie blijven motiveren om bestaande woningen te verduurzamen.
		9.1.7	Het stimuleren van initiatieven, Hut van Mie, om te komen tot een energiecoöperatie. Om duurzame energie opwek door en voor burgers te stimuleren.
		9.1.8	Het opstellen van een Transitie Visie Warmte, waarin per wijk het alternatief voor aardgas wordt aangegeven. Van Rijksweg moet dit plan eind 2021 door de raad zijn vastgesteld.
		9.1.9	Vanwege de Wet VET (Voortgang Energie-Transitie; ingangsdatum 1 juli 2018) nieuwbouwprojecten zonder gasaansluiting realiseren.
		9.1.10	Uitbreiden van openbare oplaadpunten voor elektrische auto's.
		9.1.11	Stimuleren van circulariteit, mede in samenwerking met de regio G&V.
9.2	Een schone en veilige leefomgeving met aandacht voor de natuur.	9.2.1	Bij verlening van kapvergunningen voortdurende aandacht voor kwaliteit in beeld en diversiteit.
		9.2.2	Meer bloemen in perken en wegstroken.
		9.2.3	Bloemkorven aan palen (hanging baskets) bevestigen.
		9.2.4	Uitvoeren integraal bestek openbare ruimte.
		9.2.5	Nadere uitwerking beleidsregels kapbeleid.
		9.2.6	Actualiseren van de APV (Algemene Plaatselijke Verordening), waaronder het opstellen van maatregelen vanwege geur-

Doelstellingen		Activiteiten	
			en geluidsoverlast, aanpassing van de regels die gelden voor horeca en terrassen en nadere uitwerking van beleidsregels kapbeleid.
9.3	Afvalinzameling	9.3.1	In 2021 wordt in regionaal verband (GAD) de visie op de toekomst van afvalscheiding in relatie tot circulaire economie en de landelijke doelstellingen geformuleerd. Het doel is om gezamenlijk te komen tot een visie richting 2026.
9.4	Een goed onderhouden begraafplaats	9.4.1	Opstellen beheerplan Algemene begraafplaats.
		9.4.2	Actualiseren lijst historische graven.
9.5	Voorkomen van overbelasting van het riool bij regenval	9.5.1	Periodiek onderhoud en herstel aan riolen, straatkolken en infiltratievoorzieningen.
		9.5.2	Aanleggen van een decentraal systeem voor het opvangen en verwerken van hemelwater.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Regio Gooi en Vechtstreek

De Regio Gooi en Vechtstreek is een samenwerkingsverband van de gemeenten Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren. De Regio G&V houdt zich onder andere bezig met afvalinzameling, de GGD, gezamenlijke inkoop van zorg, maar ook Veilig Thuis en de ambulancedienst. Tevens ondersteunt de Regio G&V de regionale samenwerking tussen de gemeenten en hun partners om het gebied Gooi en Vechtstreek te versterken.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV)

De OFGV is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van milieu die werkt voor 2 provincies en 13 gemeenten in zowel Flevoland als Gooi en Vechtstreek. Dit geldt voor groene wetten, geluid, bodemsanering, luchtvaart, vuurwerk, toezicht op zwembadwater/zwembaden, Wabo en het omgevingsrecht.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie wordt op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd van het ambtelijke werkapparaat.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

9. Milieu en duurzaamheid	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-2.471.463	-2.569.660	-2.684.702	-2.754.425	-2.800.534	-2.839.386
Lasten	2.025.855	2.587.761	2.383.290	2.392.526	2.409.269	2.441.438
Saldo	-445.608	18.101	-301.412	-361.899	-391.265	-397.948

Toelichting verschillen

9. Milieu en duurzaamheid	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Verschil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	-468.084	-475.499	-7.415	V
Begrotingswijzigingen 2020	486.185	-	-486.185	V
Kaderbrief 2021	-	34.970	34.970	N
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	139.117	139.117	N
Totaal saldo	18.101	-301.412	-319.513	V

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

DVO 2021 - BEL Combinatie **191.400** **N**

De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijziging BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Actualisatie investeringsplanning en herrekening rente-omslag **186.400** **V**

Het voordeel ontstaat voor een deel door vertraging en verschuivingen in de investeringsplanning. Het later afronden van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar latere boekjaren. Echter, het grootste deel van het voordeel ontstaat door een lagere rentetoerekening aan de investeringen op basis van de herrekenende rente-omslag (zie paragraaf financiering). De lagere rentetoerekening aan de programma's leidt overigens tot een nagenoeg gelijk nadeel op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen), waardoor het rente-effect voor de algehele begroting verwaarloosbaar is.

Verrekening voorziening afkoop onderhoud en grafhuur **93.300** **N**

Op grond van het BBV dienen meerjarige afkopen van het onderhoud en grafhuur gestort te worden in een voorziening. Jaarlijks valt een deel van de voorziening vrij als bijdrage voor de jaarlijkse exploitatielasten van de begraafplaats. Het meerjarig nadeel ontstaat doordat de hierboven omschreven verrekening met de voorziening nog niet in de begroting was verwerkt.

Hogere inkomsten graf- en begraafrechten **27.400** **V**

De inkomsten uit de graf- en begraafrechten zijn structureel verhoogd op basis van de gerealiseerde inkomsten in het verleden.

Lagere inkomsten rioolheffing **347.800** **N**

De inkomsten uit de rioolheffing zijn naar beneden bijgesteld doordat er sprake is van een aanzienlijke daling in de kosten die toegerekend worden aan de rioolheffing. Grotendeels heeft dit te maken met een meerjarig voordeel in de kapitaallasten door een lagere toerekening van rente aan de investeringen, alsook de vertraging in de investeringsplanning (Laren Regenklaar). Anderzijds zien we ook de reguliere exploitatielasten (o.a. onderhoudskosten) iets teruglopen. Uit de berekening van de kostendekkendheid rioolheffing blijkt dat, zonder het tarief te verhogen, er sprake is van een overdekking in 2021 (zie paragraaf lokale heffingen). Het overschot van 2021 is daarom toegevoegd aan de voorziening riolering. Dit overschot zal in de latere jaren worden ingezet ter equalisatie van het tarief wanneer er sprake is van een niet kostendekkende rioolheffing (2023 en verder). De verwachting is dat de rioolheffing voor de inwoners hiermee de komende jaren nagenoeg gelijk zal blijven.

Instellen equalisatievoorziening afvalstoffenheffing **50.000** **N**

Om net zoals bij de rioolheffing equalisatie mogelijk te maken wordt in 2021 vanuit de algemene reserve de equalisatievoorziening afvalstoffenheffing gevormd. Deze equalisatievoorziening wordt eenmalig gevoed met € 50.000.

Hogere inkomsten afvalstoffenheffing	245.800	V
De inkomsten vanuit de afvalstoffenheffing zijn naar boven bijgesteld. Dit komt door een stijging van de lasten (met name GAD en de uren BEL Combinatie), anderzijds is de afvalstoffenheffing afgelopen jaren nooit volledig kostendekkend geweest (dekkingspercentage 2020: 89%). Waar het tekort voorheen grotendeels verrekend kon worden met de egalisatiereserve is dit vanaf 2020 niet meer mogelijk aangezien deze reserve ultimo 2019 leeg is. Dit zal betekenen dat als het tarief niet verhoogd wordt het structurele tekort vanuit de exploitatie betaald moet gaan worden. Gezien de status van de gemeentelijke financiën is dit niet wenselijk. Het tarief is voor 2021 zodanig berekend dat de geraamde inkomsten op termijn (nagenoeg) gelijk zijn aan de kosten, zie voor verdere toelichting de paragraaf lokale heffingen.		
Lagere kosten GAD	13.100	V
De kosten voor de GAD zijn bijgesteld op basis van de vastgestelde begroting 2021 van de Regio Gooi en Vechtstreek. De lagere kosten zitten verdisconteerd in het herrekende tarief van de afvalstoffenheffing.		
Bijstelling budgetten beleid en onderhoud riolering	66.100	V
Betreft een voordelig effect door aanpassingen van de budgetten voor beleid en onderhoud riolering. Het voordelig saldo ontstaat voornamelijk door een verschuiving van uitgaven in de exploitatie naar de investeringen (-/- € 100.000) en door hogere onderhoudskosten (+ € 30.000).		
Bijstelling budgetten begraafplaats en aula	19.100	V
Betreft een voordelig effect door een vrijval van een stelpost (-/- € 20.000) en het effect van overige begrotingscorrecties (+ € 940).		
Verlaging inzet duurzaamheid - BEL Combinatie	-	V
Het college stelt voor een aantal keuzes uit het collegeprogramma terug te draaien per 2023, waaronder de extra inzet op duurzaamheid. Aan het eind van de huidige raadsperiode zal worden geëvalueerd of dit doorgezet moet worden en dan is het aan de nieuwe raad om daar keuzes in te maken.		
Energietransitie Regio Gooi & Vechtstreek	9.500	N
Betreft budget ten behoeve van de energietransitie Regio Gooi & Vechtstreek (meerjarige doorwerking begrotingswijziging 2020-08).		
Saldo van de overige verschillen	5.000	N

Programma 10 - Grondexploitatie, dorpsvernieuwing en economie

Visie

Het economisch beleid is een voortzetting van de vorige collegeperiode. Het uitgangspunt is het stimuleren van actieve betrokkenheid van ondernemers bij Laren. Het ondernemersfonds wordt daarom verder versterkt.

Wat willen we bereiken?

Centrumplan

In het, door de raad vastgestelde, Centrumplan is een aantal ruimtelijke aanpassingen aan het centrum benoemd. In 2019 is gestart met een plan voor de Brink. Dat plan is 2020 vastgesteld. Uitvoering zal deels in 2021 plaatsvinden. In 2021 worden ook andere zaken uit het Centrumplan opgepakt.

Ontwikkeling Crailo

Begin 2021 zal het ontwerpbestemmingsplan ter inzage worden gelegd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doelstellingen		Activiteiten	
10.1	Stimuleren van actieve betrokkenheid van ondernemers bij Laren en streven naar meer variantie binnen het bestaande winkelaanbod. In 2015 is door de Stichting Bijzonder Laren het initiatief genomen te komen tot een ondernemersfonds. De gemeente heeft hieraan mede gewerkt door een opslag op de OZB niet-woningen in te voeren waarmee de stichting de beschikking krijgt over een maximaal jaarbudget in 2019 van €100.000. Zij zet deze middelen in voor de Larense ondernemers als ook om het ondernemersklimaat in Laren een extra impuls te geven (bijvoorbeeld vanuit de maandelijkse koopzondag met een centraal thema). Om het democratische gehalte verder gestalte te geven, en ook tegemoet te komen aan betrokken ondernemers is er in de uitvoering gekomen tot oprichting van een Coöperatieve Ondernemingsfonds welke de daadwerkelijk uitvoering van de activiteiten doet als ook de zogenaamde "Trekkingsrechten" voor deelnemende winkelgebieden beheerd voor specifieke wensen en uitgaven voor die gebieden.	10.1.1	Implementatie van het door de raad aanvaarde Centrumplan.
		10.1.2	Voorzetten van de betrokkenheid bij Bijzonder Laren. Via het Coöperatieve ondernemersfonds activiteiten uitvoeren en het fonds adequaat beheren.
		10.1.3	Bijdragen aan een schoner dorp onder andere door meer inzet van 'opruimers' en voor de staat van het straatmeubilair (zie ook Centrumplan).
10.2	Eind 2017 hebben de gemeenteraden van Gooise Meren, Hilversum en Laren ingestemd met de aankoop van Crailo. Dit vroegere kazerne complex ligt ook in deze drie gemeenten. De ontwikkeling van het gebied gebeurt door GEM Crailo B.V. Voor de inrichting van het gebied is een uitgebreid ambitiedocument vastgesteld. Dit geeft richting voor de verdere invulling van het gebied waarvoor nu de diverse uitwerkingen worden opgesteld. Het stedenbouwkundigplan is vastgesteld, in 2021 wordt het bestemmingsplan aan de raad voorgelegd	10.2.1	Ontwikkelen van het gebied samen met Hilversum en Gooise Meren via de GEM Crailo.

Wie zijn daarbij betrokken (verbonden partijen)?

Regio Gooi en Vechtstreek

De Regio Gooi en Vechtstreek is een samenwerkingsverband van de gemeenten Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeeren. De Regio G&V houdt zich onder andere bezig met afvalinzameling, de GGD, gezamenlijke inkoop van zorg, maar ook Veilig Thuis en de ambulancedienst. Tevens ondersteunt de Regio G&V de regionale samenwerking tussen de gemeenten en hun partners om het gebied Gooi en Vechtstreek te versterken.

GEM Crailo

De ontwikkeling van het Crailo-gebied gebeurt door GEM Crailo B.V. De gemeente Laren heeft hierin een aandeel van 10%. Gooise Meren en Hilversum ieder 45%. De besluiten worden op basis van unanimiteit genomen.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan dit programma verbonden zijn.

10. Grondexploitatie, dorpsver, economie	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-45.753	-52.280	-47.280	-47.280	-47.280	-47.280
Lasten	166.150	184.169	188.507	188.507	188.507	188.507
Saldo	120.397	131.889	141.227	141.227	141.227	141.227

Toelichting verschillen

10. Grondexploitatie, dorpsver, economie	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Verschil 2021 -/ 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	95.782	94.013	-1.769	V
Begrotingswijzigingen 2020	36.107	-	-36.107	V
Kaderbrief 2021	-	-	-	V
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	47.214	47.214	N
Totaal saldo	131.889	141.227	9.338	N

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Bijdrage ondernemersfonds Laren **40.900** **N**

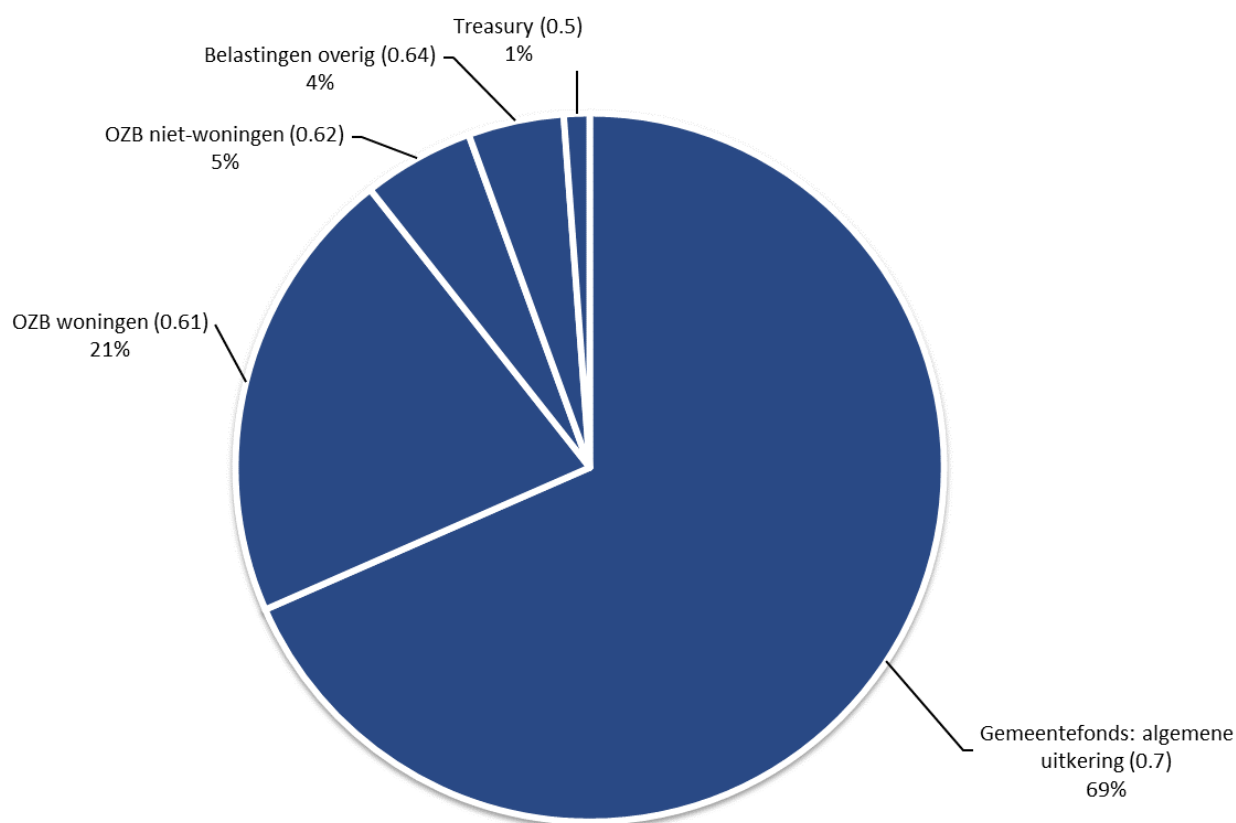
De bijdrage aan het ondernemersfonds Laren stond foutief in de begroting 2020. Het bedrag is nu opgenomen op basis van de onderliggende afspraken.

Saldo van de overige verschillen **6.300** **N**

Algemene dekkingsmiddelen

Verbetering van het financiële beleid voor de aankomende jaren is het uitgangspunt. Een structureel sluitende begroting is daarbij het streven. De ambitie is er een goed rentmeesterschap te continueren van Larense bezittingen en verworvenheden en een uitgekiende inkoop van diensten en kritische monitoring op (kosten)effectiviteit van de bestuursorganisatie.

Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen

In onderstaand overzicht zijn de baten van de algemene dekkingsmiddelen nader gespecificeerd.

Algemene dekkingsmiddelen	Begr. 2020 voor wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Omschrijving inclusief taakveld	Baten	Baten	Baten	Baten	Baten
Treasury (0.5)	-307.512	-220.613	-215.520	-210.844	-205.093
OZB woningen (0.61)	-3.544.152	-3.919.559	-3.996.391	-4.084.448	-4.176.962
OZB niet-woningen (0.62)	-978.223	-952.705	-970.806	-989.251	-1.008.047
Belastingen overig (0.64)	-933.733	-818.930	-74.000	-74.000	-74.000
Gemeentefonds: alg. uitkering (0.7)	-12.228.573	-12.814.527	-12.966.458	-12.969.531	-12.988.685
Stelposten (0.8)	-30.000	-	-45.000	-95.000	-145.000
Totaal algemene dekkingsmiddelen	-18.022.193	-18.726.334	-18.268.176	-18.423.075	-18.597.787

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan de algemene dekkingsmiddelen verbonden zijn.

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-17.458.997	-18.146.876	-18.726.334	-18.268.176	-18.423.075	-18.597.787
Lasten	-14.758	546.218	554.359	513.922	434.081	395.738
Saldo	-17.473.755	-17.600.658	-18.171.975	-17.754.253	-17.988.993	-18.202.049

Toelichting verschillen

Algemene dekkingsmiddelen	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Vershil 2021 -/ 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	-17.572.152	-17.795.267	-223.115	V
Begrotingswijzigingen 2020	-28.506	-	28.506	N
Kaderbrief 2021	-	-151.360	-151.360	V
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	-225.348	-225.348	V
Totaal saldo	-17.600.658	-18.171.975	-571.317	V

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Treasury **23.900** **N**
De rentelasten en rentebaten zijn geactualiseerd op basis van de onderliggende leningen.

Actualisatie rente-omslag 2021 - 2024 **232.500** **N**
De rente-omslag voor de voorliggende meerjarenbegroting is geactualiseerd. Ten opzichte van voorgaande jaren wordt er een lagere rente toegerekend aan de investeringen op de programma's. Het gepresenteerde nadeel op het taakveld treasury (een lagere verrekening) leidt tot voordelen op de programma's (lagere rentelasten). Zie voor een verdere onderbouwing de paragraaf financiering.

DVO 2021 - BEL Combinatie **292.100** **V**
De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijziging BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Herverdelingseffecten BEL Combinatie **28.600** **N**
De DVO percentages van de drie gemeenten zijn sinds 2016 niet aangepast. Besloten is om deze door een externe partij te laten evalueren. Aan de hand van de uitkomsten zijn er nieuwe verdeelsleutels vastgesteld voor de komende 4 jaar. Vanaf 2021 is de nieuwe verdeelsleutel verwerkt in de meerjarenbegroting. Daarnaast is ook rekening gehouden met een opgelegde taakstelling voor de BEL Combinatie. Beide mutaties hebben een voordelig effect voor de begroting, echter is bij de kaderbrief onvoldoende rekening gehouden met een ingroeimodel waardoor er in 2021 sprake is van een eenmalig nadeel.

Bijstelling OZB-inkomsten **164.100** **V**
De OZB-inkomsten zijn herrekend op basis van de geactualiseerde totaal WOZ-waarden in de gemeente, waarbij rekening is gehouden met een verwachte waardeontwikkeling van 7%. In de herberekening van het ozb-tarief is de verwachte waardeontwikkeling gecorrigeerd. Daarbovenop vindt er wel een indexatie plaats ad 1,9% en een algemene verhoging van 5%. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Effecten meicirculaire 2020 (algemene uitkering)	239.400	V
Betreft bijstelling van het gemeentefonds/algemene uitkering n.a.v. de meicirculaire 2020. Betreft ook deel voor extra projecten sociaal domein.		
Correctie stelposten en overige begrotingscorrecties	74.000	N
Betreft het saldo van gecorrigeerde stelposten.		
Verlaging inkomsten precariobelasting	114.800	N
De inkomsten precariobelasting vallen in 2021 lager uit doordat er in 2020 overeenstemming is bereikt over het aantal metrages kabels en leidingen dat wordt aangeslagen. Het aantal metrages is lager dan begroot en dat levert een nadeel op. Tegenover dit nadeel staat een onttrekking aan de ingestelde reserve compensatie inkomstenderving precarioheffing voor een gelijk bedrag. Vanaf 2022 mag de precariobelasting niet meer worden geheven.		
Taakstelling huisvesting bestuur	-	V
De kosten van de huisvesting van het gemeentebestuur in het raadhuis bedragen ca. € 110.000. In 2020 wordt onderzocht of het aantrekkelijk is het raadhuis af te stoten. In het verlengde daarvan kijken we naar de verschillende opties voor huisvesting van raad, griffie, college en staf. Een compactere oplossing waarbij gekeken kan worden naar terug huren in het raadhuis, het BEL-kantoor en/of het Brinkhuis moet taakstellend bijdragen aan de bezuinigingsopgave.		
Verhogen kostendekkendheid leges	-	V
De totale legesopbrengst is op dit moment voor ongeveer 34% kostendekkend. Deels zijn de opbrengsten wettelijk bepaald en niet beïnvloedbaar, maar er is nog veel ruimte om kosten beter te verhalen op aanvragers. Met deze stapsgewijze verhoging (Omgevingsvergunningen bouwen stijgen in 2021 als eerste van 4,1% naar 4,6% van de bouwsom) zorgen we dat degene die belang heeft bij de vergunning de kosten draagt, dat biedt in de begroting ruimte om collectieve voorzieningen voor het dorp overeind te houden.		
Saldo van de overige verschillen	3.500	V

Overhead

Een overzicht van de gemeentelijke overhead is een verplichting uit de wet- en regelgeving van het BBV. Alle overheadkosten zijn niet op de programma's, maar binnen dit programmaonderdeel verantwoord. Dit geldt echter niet voor kosten die aan derden doorberekend worden. Toerekening van de overhead van inzet van derden vindt plaats door berekening van een gemiddeld overheadbedrag per uur. Dit bedrag wordt berekend door de totale begrote overheadkosten van de BEL Combinatie te delen door het aantal begrote werkbare uren. De overhead op de inzet van uren wordt doorbelast in de gevallen van de lokale heffingen (met name riool- en afvalstoffenheffing). In dit programmaonderdeel is dus enerzijds de eigen overhead van de gemeente Laren opgenomen en anderzijds de overhead die doorbelast wordt door onder andere de BEL Combinatie of andere verbonden partijen. Hieronder volgt een beknopte onderverdeling van de overheadkosten.

Overhead	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Gemeente Laren	660.603	290.543	455.996	462.239	454.925	454.273
BEL Combinatie	3.723.124	4.009.752	4.081.151	4.099.626	4.092.769	4.092.769
Regio G&V	6.951	7.252	7.430	7.430	7.430	7.430
Totaal overhead	4.390.678	4.307.547	4.544.577	4.569.295	4.555.124	4.554.472

Gemeente Laren

De overheadkosten van de gemeente bestaan uit huisvestingskosten (gemeentehuis), de kosten van het bestuurssecretariaat, de representatiekosten en tot slot de overige ondersteuning van het college.

BEL Combinatie

Betreft alle overhead van de BEL Combinatie conform het aandeel in de DVO.

Regio Gooi & Vechtstreek

Betreft de overhead van de Regio Gooi & Vechtstreek (G&V) met betrekking tot de uitbestede gemeentelijke taken conform de programmabegroting Regio G&V 2021.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan de algemene dekkingsmiddelen verbonden zijn.

Overhead	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-269.966	-298.500	-304.560	-304.560	-304.560	-304.560
Lasten	4.660.644	4.606.047	4.849.137	4.873.855	4.859.684	4.859.032
Saldo	4.390.678	4.307.547	4.544.577	4.569.295	4.555.124	4.554.472

Toelichting verschillen

Overhead	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Vershil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	4.307.547	4.292.060	-15.487	V
Begrotingswijzigingen 2020	-	-	-	V
Kaderbrief 2021	-	169.787	169.787	N
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	82.730	82.730	N
Totaal saldo	4.307.547	4.544.577	237.030	N

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

DVO 2021 - BEL Combinatie **98.400** **V**

De verschillen per programma ontstaan voornamelijk doordat de nieuwe urenverdeling (eerste begrotingswijzing BEL Combinatie 2020) nog niet is verwerkt in de gemeentelijke begroting van 2020. Hierdoor ontstaan soms aanzienlijke verschillen per programma. Voor een nadere totaalspecificatie wordt verwezen naar de financiële analyse aan het begin van dit boekwerk.

Gemeentelijke vastgoed **11.600** **N**

Betreft bijstelling van budgetten op basis van de (meerjaren)onderhoudsplannen en contractuele verplichtingen.

Herstel budget Larens journaal **27.500** **N**

In de begroting 2020 is het budget voor het Larens journaal ten onrechte verlaagd. Het budget is in 2021 weer hersteld naar de oorspronkelijke omvang (tweewekelijkse publicatie).

Structurele verlaging budget representatie **10.000** **V**

Betreft een structurele verlaging van het representatiebudget.

Correctie stelposten en overige begrotingscorrecties **147.200** **N**

Betreft het saldo van gecorrigeerde stelposten.

Saldo van de overige verschillen **4.900** **N**

Onvoorzien

Volgens de gemeentelijke beleidsuitgangspunten is een beroep op de post onvoorzien slechts mogelijk indien aan drie criteria wordt voldaan: **onvermijdbaar**, **onuitstelbaar** en **onvoorzienbaar**. Voor dit soort onvoorziene uitgaven is een jaarlijks bedrag opgenomen in de begroting.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programmaonderdeel onvoorzien verbonden zijn.

Onvoorzien	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-	-	-	-	-	-
Lasten	-	45.810	10.000	10.000	10.000	10.000
Saldo	-	45.810	10.000	10.000	10.000	10.000

Toelichting verschillen

Onvoorzien	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Verschil 2021 -/- 2020	V/N
Meerjarenbegroting 2020-2023	45.810	45.810	-	V
Begrotingswijzigingen 2020	-	-	-	V
Kaderbrief 2021	-	-	-	V
Nieuwe mutaties 2021 - 2024	-	-35.810	-35.810	V
Totaal saldo	45.810	10.000	-35.810	V

Toelichting nieuwe mutaties 2021 - 2024:

Structurele verlaging budget voor onvoorziene uitgaven **35.800** **V**
 Betreft een structurele verlaging van de post voor onvoorziene uitgaven.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de belastingplicht in de vennootschapsbelasting uitgebreid voor overheidslichamen en daarmee ook voor gemeenten. Deze belastingplicht geldt bij die activiteiten waarbij de gemeente deel neemt aan het economisch verkeer en in concurrentie treedt met private partijen. Het doel van de wijziging van de wet is om een gelijk speelveld te creëren tussen publieke en private partijen.

Gemeenten zijn nu belastingplichtig indien en voor zover zij een onderneming drijven, zo luidt het wettelijk criterium. Praktisch gezien betekent dit dat alleen die activiteiten van de gemeente in de heffing worden betrokken die als 'zelfstandig onderdeel' kunnen worden beschouwd en die voldoen aan de voorwaarden om als –belaste- onderneming te worden aangemerkt.

De gemeente Laren is in ieder geval voor de jaren 2016 tot en met 2019 niet belastingplichtig. Voor wat betreft de posities van de grondexploitaties heeft hiertoe afstemming plaats gevonden met de Belastingdienst. Op het moment dat een verkoop van het ontwikkelingsgebied Crailo plaatsvindt vanuit de gemeente naar de GEM Crailo BV dient opnieuw een beoordeling plaats te vinden op mogelijke gevolgen voor de vennootschapsbelasting. Vooralsnog wordt voor het jaar 2021 geen rekening gehouden met vennootschapsbelasting.

Wat mag het kosten?

Vennootschapsbelasting	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-	-	-	-	-	-
Lasten	-	-	-	-	-	-
Saldo	-	-	-	-	-	-

Toelichting verschillen

Geen verschillen te verklaren.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Ten behoeve van het inzicht is een gespecificeerd overzicht opgenomen van de mutaties reserves per programma. Per toevoeging en/of onttrekking is de begrote mutatie gepresenteerd. In de toelichting op de geprognosticeerde balans is een totaaloverzicht opgenomen van het verloop van de reserves.

Wat mag het kosten?

Toevoeg. en onttrek aan de reserves	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijzig.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten (onttrekking)	-1.470.615	-1.977.557	-303.069	-169.266	-32.445	-
Lasten (toevoeging)	-	850.000	-	-	-	-
Saldo	-1.470.615	-1.127.557	-303.069	-169.266	-32.445	-

Toelichting mutatie reserves

Omschrijving mutatie	Reserve	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Programma 1. Bestuurszaken					
Invoeren bestuurlijke crisistraining	R.93000	-5.000	-	-	-
Totaal programma 1. Bestuurszaken		-5.000	-	-	-
Programma 4. Wegen, groen, water en verkeer					
Extra bestrijding eikenprocessierups	R.93000	-34.000	-	-	-
Totaal prog. 4. Wegen, groen, water en verkeer		-34.000	-	-	-
Programma 6. Cultuur, sport en recreatie					
500-jarig bestaan Johanneskerk	R.93000	-10.000	-	-	-
Opstellen speelplaatsenplan	R.93000	-20.000	-	-	-
Vrijval reserve sport	R.93034	-	-100.000	-	-
Totaal programma 6. Cultuur, sport en recreatie		-30.000	-100.000	-	-
Programma 7. Sociaal Domein					
Preventief voorveld	R.93032	-40.000	-40.000	-3.179	-
Uitvoering "Werken aan Werk"	R.93028	-29.266	-29.266	-29.266	-
Totaal programma 7. Sociaal Domein		-69.266	-69.266	-32.445	-
Programma 9. Milieu en duurzaamheid					
Vorming voorz. afvalstoffenheffing	R.93000	-50.000	-	-	-
Totaal programma 9. Milieu en duurzaamheid		-50.000	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen					
Comp. inkomst.derv precarioheffing	R.93039	-114.803	-	-	-
Totaal algemene dekkingsmiddelen		-114.803	-	-	-
Totaal mutatie reserves		-303.069	-169.266	-32.445	-

A.2 Paragrafen

De voorgeschreven paragrafen geven een “dwarsdoorsnede” van de begroting. Het doel van de paragrafen is de raad in staat te stellen een aantal wezenlijke beleidslijnen vast te stellen en de uitvoering op hoofdlijnen te controleren. De paragrafen richten zich op de (beheers)onderwerpen die vooral belangrijk zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met de paragrafen heeft de raad een extra instrument (naast de programma's) om de uitvoering te kunnen controleren.

De volgende paragrafen zijn verplicht voorgeschreven:

- A. Lokale heffingen
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- C. Onderhoud kapitaalgoederen
- D. Financiering
- E. Bedrijfsvoering
- F. Verbonden partijen
- G. Grondbeleid

Waar mogelijk zijn de paragrafen gebaseerd op het reeds vastgestelde beleid voor het betrokken terrein. In dat geval wordt dan ook verwezen naar de relevante beleidsnota's.

Paragraaf A - Lokale heffingen

Het overzicht lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen en op de heffingen. De lokale lasten zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Een overzicht van de lokale heffingen en daarmee meer inzicht is daarom van belang voor de raad.

Beleid

Voor de hoogte van tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

1. Waar mogelijk kostendekkendheid van tarieven en leges;
2. De tarieven en leges waarbij niet wordt vastgehouden aan het principe van kostendekkendheid, mogen niet meer stijgen dan de aanpassing voor de inflatiecorrectie en/of aanpassing van wettelijke tarieven.

Inflatiepercentage

Voor de begroting 2021 wordt de inflatiecorrectie conform de bestendige gedragslijn bepaald op basis van een weging van twee afzonderlijke indexcijfers, zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Economisch Plan 2020 (CEP 2020).

Het betreft de volgende indexcijfers:

- 2/3 deel van de overheidsconsumptie (ten behoeve van loonontwikkelingen);
- 1/3 deel van de consumentenprijsindex (ten behoeve van prijsontwikkelingen)

Het gewogen gemiddelde van indexering van goederen, diensten en lonen bedraagt afgerond 1,9%. Overall waar in deze paragraaf wordt gesproken over het inflatiepercentage is derhalve uitgegaan van het eerdergenoemde inflatiepercentage van 1,9%. Met dit percentage zullen de gemeentelijke heffingen en inkomsten aangepast worden.

Overzicht van diverse heffingen op hoofdlijnen

De lokale heffingen bestaan uit de OZB-belasting, precariobelasting, baatbelasting, rioolheffing, afvalstoffenheffing, graf- en begraafrechten, toeristenbelasting en verschillende leges. In onderstaande tabel zijn de begrote opbrengsten (baten) van de verschillende heffingen gepresenteerd.

Inkomsten lokale heffingen	Begr. 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Omschrijving inclusief taakveld	Baten	Baten	Baten	Baten	Baten
Leges paspoorten/rijbewijzen (0.2)	-120.000	-102.000	-102.000	-102.000	-102.000
Leges burgerlijke stand (0.2)	-26.420	-42.500	-42.500	-42.500	-42.500
OZB woningen (0.61)	-3.534.152	-3.919.559	-3.996.391	-4.084.448	-4.176.962
OZB niet-woningen (0.62)	-1.043.223	-952.705	-970.806	-989.251	-1.008.047
Precariobelasting (0.64)	-744.930	-744.930	-	-	-
Hondenbelasting (0.64)	-74.000	-74.000	-74.000	-74.000	-74.000
Rioolheffing (7.2)	-1.195.700	-1.024.592	-1.059.936	-1.095.077	-1.127.929
Afvalstoffenheffing (7.3)	-1.205.245	-1.443.305	-1.471.750	-1.476.718	-1.476.718
Graf- en begraafrechten (7.5)	-152.603	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Leges omgevingsvergunning (8.3)	-551.000	-631.000	-631.000	-631.000	-631.000
Overige leges en heffingen	-96.360	-126.600	-126.600	-126.600	-126.600
Totaal inkomsten lokale heffingen	-8.743.633	-9.211.191	-8.624.983	-8.771.594	-8.915.756

Leges

Leges zijn de heffingen, die de gemeente in rekening brengt voor door haar verleende diensten. De burger betaalt alleen leges als de gemeente daarvoor een specifieke dienst heeft verleend. Omdat de gemeente geen onderneming is met een winstoogmerk mag de opbrengst van alle leges niet meer zijn dan de daarvoor gemaakte kosten. De legestarieven zijn conform het eerder genoemde inflatiepercentage met 1,9% verhoogd, waarbij op halve euro's is afgerond. Dit met uitzondering van die tarieven die van rijkswege zijn gemaximaliseerd. Daarnaast is in de begroting 2021 rekening gehouden met een stijging van de bouwleges van 4,1% naar 4,6%. De definitieve vaststelling van de legestarieven vindt eind 2020 plaats.

Onroerendezaakbelastingen (ozb)

De ozb is een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente waarmee algemene uitgaven gefinancierd kunnen worden. In de berekening van het ozb-tarief voor 2021 is rekening gehouden met een compensatie voor de verwachte waardeontwikkeling van woningen (+7%) en niet-woningen (+1%), de inflatiecorrectie ad +1,9% en een algemene verhoging van het ozb-tarief van +5%. In onderstaand overzicht zijn de voorlopige tarieven ten opzichte van het voorgaande belastingjaar gepresenteerd.

Tarieven onroerendezaakbelasting	Begroting 2020	Begroting 2021	Verskil in percentage
Gebruikersbelasting niet-woningen	0,137300%	0,145320%	+ 5,84%
Eigenarenbelasting woningen	0,103500%	0,103403%	-/- 0,09%
Eigenarenbelasting niet-woningen	0,200700%	0,212424%	+ 5,84%

Op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) wordt elk jaar alle onroerende zaken binnen de gemeente gewaardeerd. De resultaten van die waardering komen eind 2020 beschikbaar. Zodra de nieuwe taxatiewaarden bekend zijn, zullen de OZB-tarieven definitief worden vastgesteld. Aan bovenstaande percentages kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

Precariobelasting

Gemeenten mogen tot uiterlijk 1 januari 2022 nog precariobelasting ondergronds heffen. Bijkomend is bepaald dat het gehanteerde tarief per 1 januari 2016 niet meer aangepast mag worden in deze 5-jaars periode. Dit betekent dat het tarief 2021 bevroren is op tarief 2016 zijnde € 2,79 en derhalve niet verhoogd is.

Afvalstoffenheffing

De geraamde inkomsten voor 2021 bedragen € 1.443.305. Bij de tariefberekening van de heffing wordt gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. Bij een 100% kostendekkendheid zijn de inkomsten gelijk aan de kosten. De kosten bestaan uit onder andere het ophalen van huisvuil en klein chemisch afval, zwerfafval en de toerekening van de overhead en de btw.

Tarief afvalstoffenheffing

We zijn genooddaakt om het tarief verder te laten stijgen dan het inflatiepercentage van 1,9% om een volledige kostendekkende afvalstoffenheffing te realiseren vanaf 2021. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door een stijging van de lasten (met name GAD en de uren BEL Combinatie), anderzijds is de afvalstoffenheffing afgelopen jaren nooit volledig kostendekkend geweest (dekkingspercentage 2020: 89%). Waar het tekort voorheen grotendeels verrekend kon worden met de egaliseringsreserve is dit vanaf 2020 niet meer mogelijk aangezien deze reserve einde 2019 leeg is. Dit zal betekenen dat als het tarief niet verhoogd wordt het structurele tekort vanuit de exploitatie betaald moet gaan worden. Gezien de status van de gemeentelijke financiën is dit niet wenselijk.

Het tarief is voor 2021 zodanig berekend dat de geraamde inkomsten op termijn (nagenoeg) gelijk zijn aan de kosten. Dit heeft onderstaand effect op het tarief voor de afvalstoffenheffing in 2021:

Tarieven afvalstoffenheffing	Begroting 2020	Begroting 2021	Verskil in percentage
Eenpersoonshuishouden	€ 183,21	€ 207,03	+ 13,00%
Meerpersoonshuishouden	€ 269,33	€ 304,34	+ 13,00%

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

In onderstaand overzicht is het dekkingsoverzicht meerjarig gepresenteerd. Hierbij is reeds rekening gehouden met de hiervoor genoemde tariefsverhoging.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Begr. 2020 v. wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten afval (7.3)	1.064.706	1.098.677	1.115.824	1.122.839	1.109.874
BTW (21%)	223.588	230.722	234.323	235.796	233.074
Netto kstn (excl. uren en overh.)	1.288.294	1.329.399	1.350.147	1.358.635	1.342.948
Uren BEL-combinatie (2.1)	15.805	-	-	-	-
Uren BEL-combinatie (7.3)	10.088	35.738	35.738	35.738	35.738
Kwijtscheldingen (6.3)	35.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Toerekening overhead	13.886	35.898	35.898	35.898	35.898
Totale kstn (incl. uren en overh.)	1.363.073	1.451.035	1.471.783	1.480.271	1.464.584
Opbrengsten zwerfafval (2.1)	-12.972	-	-	-	-
Opbrengsten afvalstof.heffing (7.3)	-1.205.245	-1.443.305	-1.471.750	-1.476.718	-1.476.718
Totale inkomsten	-1.218.217	-1.443.305	-1.471.750	-1.476.718	-1.476.718
Resultaat voor egalisatie	144.856	7.731	33	3.553	-12.134
Tariefegalisatie afvalstoffenheffing	-	-7.731	-33	-3.553	12.134
Resultaat na egalisatie	144.856	-	-	-	-
Dekkingspercentage na mutatie	89%	100%	100%	100%	100%

Rioolheffing

De begrote inkomsten (heffingen en leges) voor 2021 bedragen € 1.024.592. Bij de tariefberekening van de heffing wordt net als bij de afvalstoffenheffing gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. De kosten bestaan uit straatreiniging (75%), onderhoud riolering, kapitaallasten en de toerekening van de overhead en de btw.

Tarief rioolheffing

In tegenstelling tot de afvalstoffenheffing stijgt het tarief voor de rioolheffing in 2021 niet, zelfs niet met het inflatiepercentage. In 2021 is daarbij zelfs sprake van een overdekking (dekkingspercentage van meer dan 100%) doordat de totale lasten die aan de rioolheffing worden toegerekend behoorlijk lager zijn dan waarmee in de begroting 2020 rekening is gehouden. Enerzijds heeft dit te maken met een meerjarig voordeel in de kapitaallasten door een lagere toerekening van rente aan de investeringen, alsook de vertraging in de investeringsplanning (Laren Regenklaar). Anderzijds zien we ook de reguliere exploitatielasten (o.a. onderhoudskosten) teruglopen. Het overschot van 2021 zal toegevoegd worden aan de voorziening riolering. Dit overschot zal in de latere jaren worden ingezet ter egalisatie van het tarief wanneer er sprake is van een niet kostendekkende rioolheffing (2023 en verder).

De verwachting is dat de rioolheffing voor de inwoners hiermee de komende jaren nagenoeg gelijk zal blijven, zoals ook blijkt uit onderstaand overzicht:

Tarieven rioolheffing	Begroting 2020	Begroting 2021	Vershil in percentage
Eenpersoonshuishouden	€ 118,67	€ 118,67	0%
Meerpersoonshuishouden	€ 203,25	€ 203,25	0%
Niet-woningen	€ 203,25	€ 203,25	0%

Kostendekkendheid rioolheffing

In onderstaand overzicht is het dekkingsoverzicht meerjarig gepresenteerd.

Kostendekkendheid rioolheffing	Begr. 2020 voor wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten straatreiniging (2.1)	97.643	87.855	87.855	87.855	87.855
Kapitaallasten riolering (7.2)	178.113	148.574	275.855	332.475	400.724
Overige lasten riolering (7.2)	322.840	221.700	221.700	221.700	221.700
BTW (21%)	77.793	59.123	59.123	59.123	59.123
Netto kstn (excl. uren en overh.)	676.389	517.253	644.533	701.153	769.403
Uren BEL-combinatie (2.1)	105.987	80.410	80.410	80.410	80.410
Uren BEL-combinatie (7.2)	127.664	150.685	150.685	150.685	150.685
Toerekening overhead	237.510	220.136	220.136	220.136	220.136
Totale kstn (incl. uren en overh.)	1.147.550	968.483	1.095.763	1.152.384	1.220.633
Opbrengst leges en overige (7.2)	-	-	-	-	-
Opbrengsten heffingen (7.2)	-1.195.700	-1.024.592	-1.059.936	-1.095.077	-1.127.929
Totale inkomsten	-1.195.700	-1.024.592	-1.059.936	-1.095.077	-1.127.929
Resultaat voor egalisatie	-48.150	-56.109	35.828	57.307	92.704
Mutatie voorziening (V.93202)	-	56.109	-35.828	-57.307	-92.704
Resultaat na egalisatie	-48.150	-	-	-	-
Dekkingspercentage na mutatie	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Laren heeft in de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen vastgelegd dat de 100% norm wordt toegepast. Bij de opmaak van de gemeentelijke leidraad is aansluiting gezocht bij de leidraad van de Rijksbelastingdienst. Het is echter geen kopie. Daar waar nodig hebben wij bepalingen toegevoegd of aangepast aan de gemeentelijke situatie.

Op het moment van vaststellen van deze begroting is het verlenen van kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen alleen nog van toepassing voor particulieren. Het voornemen is om op termijn kwijtschelding voor de privébelastingen ook mogelijk te maken voor zelfstandig ondernemers/zpp'ers die op het bestaansminimum rond komen en niet over vermogen beschikken.

Het Inlichtingenbureau (samenwerkingsstichting VNG en SZW) helpt gemeenten bij het toetsen of iemand, aan wie het voorgaande jaar kwijtschelding is verleend, ook dit jaar geen gemeentelijke belastingen hoeft te betalen. Via het BSN vergelijkt het Inlichtingenbureau de gegevens over inkomen en vermogen om te toetsen of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt. Het Inlichtingenbureau doet dit met van de gegevens van het UWV, de RDW en de Belastingdienst.

De gemeente maakt gebruik van de mogelijkheid geautomatiseerd kwijtschelding toe te kennen. Voorwaarde is dat aan de aanvrager in het voorgaande belastingjaar volledige kwijtschelding is toegekend en hij/zij toestemming heeft gegeven aan de gemeente (middels vraag op aanvraagformulier) voor toetsing van de gegevens bij het Inlichtingenbureau. Zolang de toets positief uitvalt, wordt aan belastingschuldige geautomatiseerd kwijtschelding verleend. Het cluster Invordering is verantwoordelijk voor de uitvoering van het kwijtscheldingsproces.

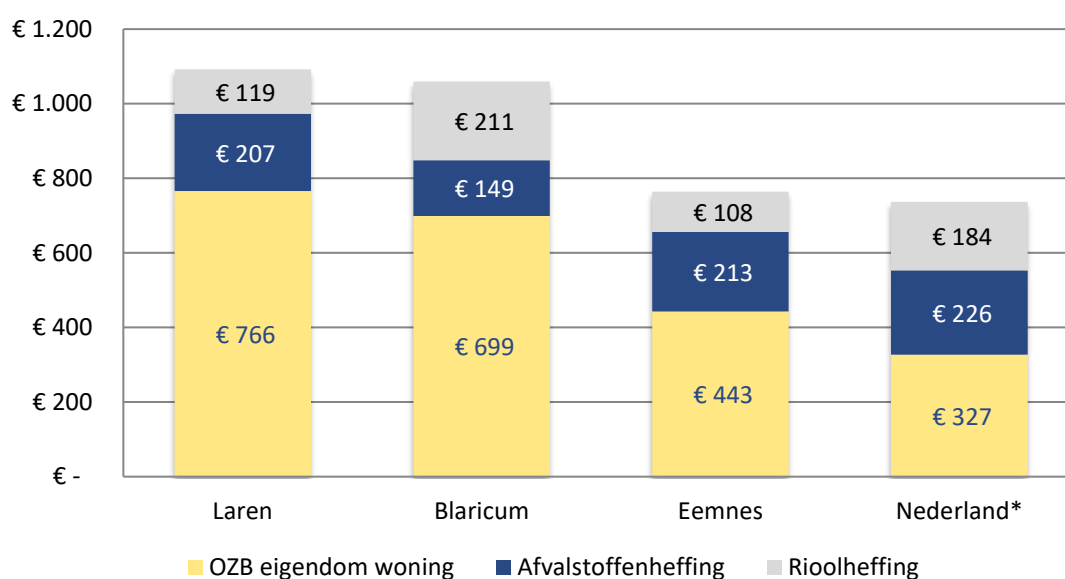
Lokale lastendruk

Om de lokale lastendruk te berekenen is uitgegaan van de tarieven zoals opgenomen in de paragraaf lokale heffingen. De OZB is berekend op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de betreffende gemeente.

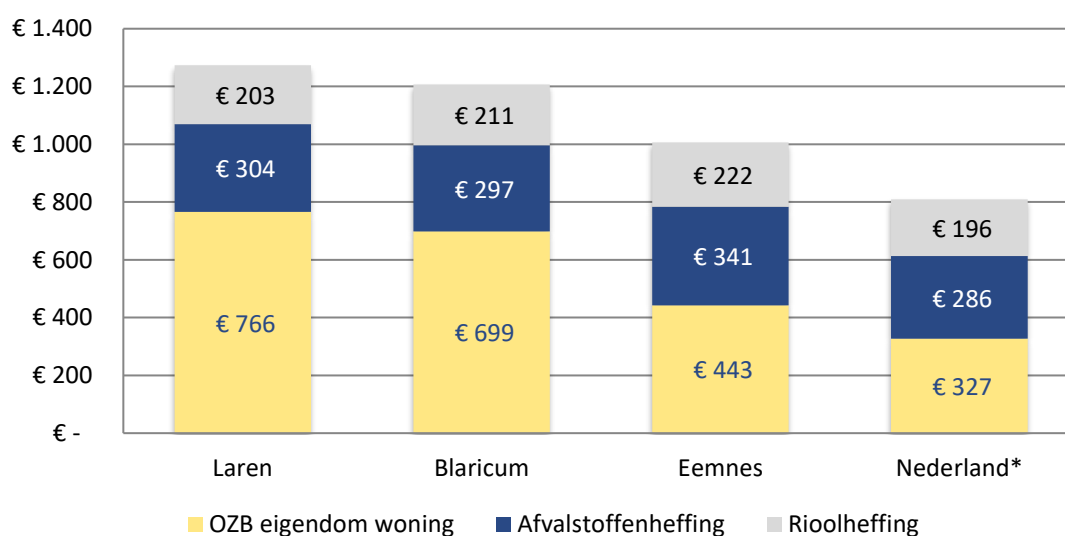
De gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente Laren bedraagt € 626.000³ in 2019 (peildatum 1-1-2018). Door de waardestijging van 10,6 % mee te nemen wordt de gemiddelde WOZ-waarde geschat op € 692.400 in 2020 (peildatum 1-1-2019). Door daarbovenop de geschatte waardestijging van 7% mee te nemen wordt de gemiddelde WOZ-waarde geschat op € 740.800 voor belastingjaar 2021 (peildatum 1-1-2020). Met deze gegevens kan een reële vergelijking met vorig jaar worden gemaakt.

Uit onderstaande grafieken blijkt dat de lokale woonlasten in Laren in 2021 hoger liggen dan het gemiddelde van Nederland en de BEL-gemeenten.

Lokale lastendruk eenpersoonshuishouden

Lokale lastendruk meerpersoonshuishouden

NB: Per individueel huishouden kan door verschillende factoren een afwijkend beeld ontstaan.

³ Bron: waarderingskamer.nl

Kostendekkendheid leges

De inkomsten van leges dienen in totaal niet hoger te zijn dan de kosten die daarvoor gemaakt worden. In totaliteit dekken de inkomsten uit leges 34 % van de gemaakte kosten. Zie onderstaand de opstelling hiervan per titel.

Titel 1 Burgerzaken leges	Begr. 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Berekening kostendekkendheid	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	618.456	801.334	801.334	801.334	801.334
Overhead	409.268	818.137	818.137	818.137	818.137
BCF - BTW	4.095	3.780	3.780	3.780	3.780
Totaal lasten (A)	1.031.819	1.623.250	1.623.250	1.623.250	1.623.250
Legesopbrengsten	171.620	155.500	155.500	155.500	155.500
Totaal baten (B)	171.620	155.500	155.500	155.500	155.500

Titel 2 Bouwleges (wabo)	Begr. 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Berekening kostendekkendheid	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	656.054	445.003	442.321	444.768	447.268
Overhead	414.169	297.466	297.466	297.466	297.466
BCF - BTW	36.847	34.891	34.328	34.842	35.367
Totaal lasten (A)	1.107.070	777.360	774.115	777.076	780.101
Legesopbrengsten	586.725	667.138	667.138	667.138	667.138
Totaal baten (B)	586.725	667.138	667.138	667.138	667.138

Titel 3 Overige leges (evenementen en horeca)	Begr. 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Berekening kostendekkendheid	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	26.443	38.147	38.147	38.147	38.147
Overhead	12.121	10.422	10.422	10.422	10.422
BCF - BTW	2.999	5.475	5.475	5.475	5.475
Totaal lasten (A)	41.563	54.044	54.044	54.044	54.044
Legesopbrengsten	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal baten (B)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000

Totaal lasten titel 1 t/m 3 (A)	2.180.452	2.454.655	2.451.410	2.454.370	2.457.395
Totaal baten titel 1 t/m 3 (B)	760.345	824.638	824.638	824.638	824.638
Totaal saldo titel 1 t/m 3 (A - B)	1.420.107	1.630.017	1.626.772	1.629.732	1.632.757
Totale kostendekkendheid titel 1 t/m 3 (B / A * 100%)	35%	34%	34%	34%	34%

Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Door de Raad van Laren is een voorstel vastgesteld om te komen tot een verdere verdieping aan het risicomanagement van de gemeente Laren. De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en het beschikbare weerstandsvermogen om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

- Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's;
- Inventarisatie van de risico's;
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de "Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie". Deze nota is door het college vastgesteld.

Begrippen

In de nota zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit zijn de middelen en de mogelijkheden waarover een gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
Risico's	Een risico is een kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang die niet voorzien is in de begroting van enig jaar.
Weerstandsvermogen	Dit is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die zich binnen de gemeente kunnen manifesteren
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Gekozen is voor een cyclische aanpak bij het risicomanagement. In de nota risicomanagement zijn de volgende fasen beschreven:

Fase	Activiteiten
1. Kaderstelling en strategie	Het vastleggen van de kaders in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen
2. Risico-analyse	Inventariseren van de potentiële risico's en deze vastleggen in een risicokaart. Een samenvatting van het resultaat wordt in deze paragraaf weergegeven. Per risico wordt inzicht gegeven in de kans dat een risico zich voordoet (verdeeld in 5 klassen) en het inschatten van het financiële gevolg (verdeeld in 5 klassen). De kans vermenigvuldigt met het financiële gevolg bepaalt de risico-score.

3. Beheersmaatregelen	Om de risico's af te dekken worden beheersmaatregelen gedefinieerd en wordt een risico-eigenaar benoemd. Voor het omgaan met risico's zijn een aantal basisstrategieën: Accepteren, reduceren, elimineren of overdragen/verzekeran
4. Monitoren en toetsen	In deze fase wordt informatie verstrekt, worden ontwikkelingen in beeld gebracht en resultaten beoordeeld.
5. Toezicht en toetsen	Risico's worden (mede in het kader van interne controle) in verband gebracht met de beheersmaatregelen en het beschikbare weerstandsvermogen.
6. Continue verbetering	Op basis van (tussentijdse) resultaten kan beleid en methodiek worden bijgesteld.

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:

- De raad stelt het beleid vast en stelt de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening vast.
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover.
- Het management en het ambtelijk apparaat van de gemeente zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormt.

Ratio weerstandsvermogen

Om het weerstandsvermogen in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

Beschikbare weerstandscapaciteit		= Ratio weerstandsvermogen
Benodigde weerstandscapaciteit		

De gemeente streeft er naar om deze ratio boven de 2 te houden. Dat betekent dat de gekwantificeerde risico's minimaal dubbel gedekt worden door het aanwezige weerstandsvermogen.

Inventarisatie van de risico's

Bij de inventarisatie van de risico's zijn 15 risico's geïdentificeerd. Hieronder worden alle risico's met een geschat financieel effect van € 20.000 of meer genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn. Het financieel effect is berekend door de kans te vermenigvuldigen met het ingeschatte financiële gevolg.

'KANS' * Financieel gevolg

Klasse	Kwantiteit	Klasse	Financiële gevolg
1	10%	1	€ 2.000
2	30%	2	€ 20.000
3	50%	3	€ 100.000
4	70%	4	€ 180.000
5	90%	5	€ 1.000.000

Hierbij is onderscheid gemaakt in structurele financiële gevolgen en incidentele financiële gevolgen. Als het nodig is kan van dit model worden afgeweken voor zover en als een bepaald risico de maximaal in dit model bereikbare waarde van € 900.000 overstijgt. Dit wordt separaat bij het benoemde risico aangegeven (zie risico inzake decentralisatie). Gezien de risico's zoals benoemd en de te verwachten omvang van deze risico's, ook afgezet tegen de omvang van de Larense reguliere begroting, is het niet waarschijnlijk dat een dergelijk risico zich zal voordoen.

Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico-score	Financieel effect in €	
				Structureel	Incidenteel
Programma 1: Bestuurszaken					
Wachtgeld wethouders	Wethouders tot 65 jaar hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Risico doet zich m.n. voor op moment van eventuele ziekte, collegecrisis en bij het einde van de raadsperiode 2018-2022	Voorziening wachtgelden. Jaarlijkse actualisatie, is per balansdatum 2019 uitgevoerd.	3 * 4		90.000
Te weinig invloed als kleine gemeente op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen	Doordat Laren slechts een beperkt stemrecht heeft, kan zij majeure ontwikkelingen niet tegenhouden. Hierbij is het van belang dat Laren zich sterk blijft profileren in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen door gezamenlijk optreden van de Gooise gemeenten. Waar mogelijk gezamenlijk optreden met andere kleine partijen. Extra aandacht voor relatief nieuwe GR-en en wijzigingen, m.n. qua bijdrage en stemrecht.	2 * 5	300.000	
Effecten Corona	De in 2020 opgetreden Corona-pandemie zal naar alle waarschijnlijkheid in 2021 nog haar sporen nalaten in de Larense economie en daarmee verbonden instellingen.	Monitoren of de voorzieningen te Laren (musea, zwembad, cultuurhuis, bibliotheek) in staat blijken economisch voort te blijven bestaan en / of ondersteuning nodig hebben.	2 * 5		300.000
Programma 3: Openbare orde en veiligheid					
Rampen	Risico dat op grondgebied van Laren zich een ramp voordoet	Verzekeringen en adequate crisisbeheersings-organisatie, waardoor we gevolgen kunnen beperken.	1 * 5		100.000
Programma 7: Sociaal Domein					
Decentralisatie Jeugdzorg, AWBZ, Regeling onderkant arbeidsmarkt	Op veel gebieden laten deze voorzieningen nog een stijgende trend zien. Tekort 2019 bedroeg circa € 700.000,=. De prognose voor 2020 geeft daarboven nog een toename van circa € 300.000,=. Daarvan is echter onduidelijk of dit structureel is, gezien de coronacrisis. Om die reden is deze stijging niet in de begroting opgenomen.	Van het totaal netto-budget ad circa 7 miljoen lasten, zoals opgenomen in de begroting 2021, wordt een risico gezien van 25%; zijnde een bedrag van € 1.750.000,-		500.000	1.750.000

Open-einde regelingen	Vanuit de economische situatie is in het recente verleden het aantal aanvragen op diverse verstrekkingen toegenomen.	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen. Monitoren of het ministerie SZW de regeling voor het eigen risico niet verder gaat wijzigen.	2 * 5	300.000	
Kwijtschelding m.b.t. gemeentelijke belastingen	Door de economische crisis (mede door Corona-pandemie) kan het beroep op kwijtschelding toenemen. Dit risico is gelet op de huidige economische situatie en toename van de werkloosheid wellicht aan het toenemen.	Goede inschatting aantal kwijtscheldingen.	3 * 3	50.000	
Wmo verstrekkingen	De Wmo verstrekkingen betreffen een open einde regeling. De verstrekking van huishoudelijke hulp, vervoermiddelen, rolstoelen, woonvoorziening worden jaarlijks geraamd op basis van de uitgaven van achterliggende jaren. In enig jaar kunnen de lasten echter de begrote bedragen overschrijden, zonder dat de gemeente dit kan beïnvloeden.	Inzetten op verdere vraag-gestuurde gesprekken met de klant waarbij de kracht van de omgeving optimaal benut wordt. Adequate monitoring ontwikkeling van de aanvragen en afgegeven beschikkingen. Monitoren en evt. aanpassen begroting o.b.v. berichtgeving over "Eigen bijdragen".	2 * 4	54.000	
Programma 8: Bouwen, wonen, milieu en duurzaamheid					

Planschade	Het risico van planschade is momenteel beperkt. Vooraf wordt op basis van een inschatting bepaald wat de eventueel mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient verdisconteerd te worden in bijv. de aankoopprijs van de grond door derden. Planschade kan daardoor een financiële risicofactor blijven. In Laren valt hierbij momenteel te denken aan ontwikkelingen rond een tankstation.	Voor ieder particulier initiatief zal een anterieure overeenkomst worden afgesloten waarin in ieder geval de kosten voor eventuele planschade zijn opgenomen voor rekening van de initiatiefnemer. Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. Deze inschatting van schade zal in de aankoopprijs van de grond opgenomen moeten worden.	1 * 5		100.000
Bodem-verontreiniging	Bij herontwikkeling van "binnenstedelijke locaties" is er kans op het aantreffen van bodemverontreiniging. Daarnaast geeft het stroomgebied van de Gooiergracht extra risico's. In het buitengebied /bos- wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort van gevaarlijke stoffen. De niet te verhalen kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteit kaart moeten up-to-date zijn. Afstemming met betrokkenen over de afhandeling van de verontreiniging van de gronden en Gooiergracht vanuit de GR GVE. Door waterschap wordt verontreiniging ter hand genomen. Er wordt onderzoek gedaan naar stroomgebied Gooiergracht.	1 * 4	18.000	18.000
Ontwikkeling Crailo noord/zuid	Door gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren (10% aandeel) zijn de genoemde locaties van de provincie Noord Holland overgenomen om deze te ontwikkelen. De koopsom heeft circa 33 miljoen (te betalen over 12 jaar), bedragen. Gronden gaan t.z.t. over naar GEM Crailo B.V.	Inrichten goed projectmanagement binnen GEM Crailo B.V. Strakke ontwikkel- en verkoopplanning opstellen. Regelmatig beoordelen jaarplannen / GREX.			PM zie toelichting separaat **
Programma Algemene dekkingsmiddelen					

Garanties Sociale woningbouw	Na de overdracht van het gemeentelijk woning-bedrijf aan de plaatselijke woningbouwverenigingen zijn ook leningen onder dit woningbezit overgenomen door de WbV's. Deze leningen heeft de gemeente Laren voor 100% als 2e achtervang geborgd. Het betreft, inclusief nieuw aangegane waarborgen een bedrag van circa € 22,71 mln.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting. Risico is als klein aan te merken, 1e achtervang is bij Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) met een vermogen van 84 miljard.	3 * 3		50.000
Algemene Uitkering uit gemeentefonds	De exacte hoogte van de algemene uitkering (AU) wordt pas na afsluiten van het rekeningjaar bekend. Dit houdt in dat wij altijd met ramingen moeten werken, hetgeen inherent een risico inhoudt. Zelfs tussen opeenvolgende officiële bekendmakingen doen zich grote fluctuaties voor. Vanaf wellicht 2022 komt er een extra risico bij vanuit invoering van een nieuw verdeelmodel.	Bewaking en actualisatie van de parameters die de hoogte van de algemene uitkering bepalen. Berichtgeving uit Den Haag over de ontwikkelingen rond het gemeentefonds nauwlettend volgen. Proberen invloed te krijgen op het beleid Den Haag (Rijk) inzake AU, door continue vraag aandacht voor penibele financiële situatie gemeenten.	2 * 5	300.000	
Programma Overhead					
Aansprakelijkheid	Het bestuur wordt aansprakelijk gesteld voor schade die ontstaat ten gevolge van nalatigheid in de uitvoering van haar publieke taak. Dit kan op verschillende terreinen zich voordoen.	Goede bedrijfsvoering en goede inspectie. Mediation. Goede communicatie met de inwoners aan de voorkant. Aansprakelijkheidsverzekering.	1 * 5		100.000

Belastingen	Bij toepassing van de belastingwetgeving (BTW, BCF Loonheffing (WKR) etc.) kunnen verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus. Gelet op de steeds wijzigende regels kan de gemeente een naheffing opgelegd krijgen (incl. boete).	Door P&C (btw) en P&O (Loonheffing) goed volgen van wijzigingen in de belastingregels. Afstemmen met belastingdienst over het t.z.t. eventueel regelen van "horizontaal toezicht" o.b.v. met hen te maken afspraken.	2 * 4		54.000
				1.502.000	2.012.000

**** GEM Crailo B.V.**

Achtergrond

De colleges van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben in 2017 onderzocht of zij gezamenlijk de gronden van Crailo konden aankopen van de provincie Noord-Holland t.b.v. een mogelijke planontwikkeling.

In de raadbijeenkomst van 18 december 2017 heeft de raad zich positief uitgesproken over de aankoop van Crailo door de drie gemeenten. De gemeenteraden van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben *het Ambitiedocument: Buurtschap Crailo en de Intergemeentelijke grondexploitatie Crailo*, met inachtneming van de moties en amendementen, als kaders voor de gebiedsontwikkeling vastgesteld en hun zienswijzen en bedenkingen op *de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo* en de oprichting van GEM Crailo B.V. kenbaar gemaakt.

Op 21 december 2017 hebben gemeenten onderling *de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo* gesloten en *de Koopovereenkomst Locatie Crailo* getekend, waarmee de gronden van Crailo zijn aangekocht van de provincie Noord-Holland. De volledige koopprijs wordt voldaan op 31-12-2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen. De gemeenten zijn aan de provincie de eerste 6 jaar (2018-2023) een rente van 0% per jaar verschuldigd over het openstaande bedrag van de koopsom. De gemeenten zijn aan de provincie over de tweede 6 jaar (2024-2029) een rente van 0,4% per jaar verschuldigd over het openstaande bedrag van de koopsom. De gebiedsontwikkeling zal in opdracht van de gemeenten worden uitgevoerd door GEM Crailo B.V. GEM Crailo B.V. is – met het passeren van *de Akte van oprichting* bij de notaris – op 1 mei 2018 opgericht om de samenwerking tussen de drie gemeenten in het kader van de gebiedsontwikkeling Crailo te faciliteren. De gemeenten zijn (enig) aandeelhouders van deze besloten vennootschap. Op 1 mei 2018 is tevens de directeur-bestuurder van GEM Crailo B.V. aangesteld.

De juridische relatie tussen de drie gemeenten en GEM Crailo B.V. is in 2018 nader geregeld in:

- *de Aandeelhoudersovereenkomst* (17 juli 2018)
- *de Akte van toetreding* (17 juli 2018), waarmee GEM Crailo B.V. is toegetreden tot *de Samenwerkingsovereenkomst Gebiedsontwikkeling Crailo*. In artikel 4 van *de Akte van toetreding* is volmacht aan de directeur van GEM Crailo B.V. verstrekt is om feitelijke en rechtshandelingen te verrichten met betrekking tot de gemeentelijke eigendommen gelegen in het plangebied.

In 2017 heeft de gemeente Gooise Meren in afwachting van de oprichting en de operationalisering van GEM Crailo B.V. het procuratiehouder met betrekking tot het plangebied en de planontwikkeling gevoerd. Voor 2018 heeft de gemeente Hilversum dit procuratiehouderschap voor zijn rekening genomen mede in afwachting van het door GEM Crailo B.V. verkrijgen van de voor de planontwikkeling benodigde kredietfaciliteiten. In 2019 zijn de lasten uit deze in procuratie uitgevoerde werkzaamheden door GEM Crailo aan de gemeente Hilversum en Gooise Meren betaald en verwerkt

in haar verlengde boekjaar 2018 / 2019 waar een goedkeurende verklaring door de accountant is afgegeven en daarna vastgesteld in de vergadering van aandeelhouders. In deze vergadering is eveneens de geactualiseerde GREX besproken.

Na oprichting heeft GEM Crailo in 2018 een kredietfaciliteit van 20 mln. aangevraagd bij de BNG-bank. De BNG heeft deze kredietfaciliteit aan GEM Crailo B.V. verstrekt. De gemeente Gooise Meren en de gemeente Hilversum staan ieder voor 9 miljoen borg en de gemeente Laren voor 2 miljoen o.b.v. aandeel in de GEM Crailo B.V.

Samenvatting

- De gemeente Laren heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Hilversum de gebiedsontwikkeling Crailo met een waarde van grofweg 75 mln. ter hand genomen (lasten plusminus 75 mln., baten iets hoger en derhalve een te verwachten klein winstgevend resultaat).
- De gemeente Laren is voor 10% aandeelhouder in de uitvoerende besloten vennootschap GEM Crailo B.V.
- De gronden en opstallen in het plangebied zijn nog in eigendom van de gemeenten, waarbij in de *Akte van toetreding* volmacht is verleend aan GEM Crailo B.V. voor wat betreft beheer en onderhoud.
- De gemeente Laren staat voor 10% (2 mln.) borg voor de door GEM Crailo B.V. bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit.

Risico's

1. Strikt genomen beperkt het Larense risico zich tot de deelneming in de BV (10%). Het risico van deze deelneming hangt nauw samen met (het resultaat van) *de intergemeentelijke grondexploitatie*, de daarin opgenomen risico- en gevoeligheidsanalyse en de door GEM Crailo B.V. ter zake genomen en te nemen beheersmaatregelen incl. de (nadere) inrichting van de governance structuur.

- A. De op 23 januari 2019 door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) als onderdeel van *het Jaarplan 2019* vastgestelde geactualiseerde grondexploitatie kent een winstgevende eindwaarde per 31 december 2029 van 1,85 miljoen en een winstgevende contante waarde per 1 januari 2019 van 1,49 miljoen.
- B. In *de intergemeentelijke grondexploitatie* is een risico- en gevoeligheidsanalyse opgenomen. Op de risico's (kansen en bedreigingen) is een zogenaamde Monte-Carlo analyse toegepast, waarin aan elk risico een bandbreedte en een kansverdeling is toegekend. De Monte-Carlo analyse is daarmee een integrale simulatie van alle benoemde kansen en bedreigingen. GEM Crailo B.V. beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen ter dekking van financiële consequenties van zich manifesterende risico's. In 2020 is hier aan toegevoegd op verzoek van de gemeenten de "Risman- methodiek" waarmee de risico-analyse verder verdiept is.
- C. De governance-structuur van Gem Crailo B.V. lijkt in overeenstemming met de fase, waarin de operationalisering van GEM Crailo B.V. en planontwikkeling en –uitvoering op 1 januari 2019 verkeren (zie verder punt 3c).

2. Onverlet de risico's genoemd onder 1a t/m 1c melden wij het volgende:

- A. (Fiscale) grondrouting
Rekening houdend met de op grond van het nog vast te stellen bestemmingsplan uitgeefbare (rode) gronden en niet uitgeefbare gronden (grijs voor wegen en pleinen etc. en blauw/groen voor plantsoenen en waterpartijen etc.) zijn vele scenario's denkbaar met betrekking tot de grondrouting. Er is immers sprake van 3 fiscale regimes (BTW, BTW-compensatiefonds en Overdrachtsbelasting) en van diverse partijen (Provincie, gemeenten, GEM Crailo B.V., projectontwikkelaar en eindafnemer/belegger). Veel scenario's leiden mogelijk tot onnodige complexiteit (en evt. kosten); reden waarom GEM Crailo B.V. nader overleg zal plegen met de belastingdienst. Dit overleg kan mogelijk leiden tot een "ruling" met de Belastingdienst. Momenteel is er overleg gaande met de belastingdienst over deze "ruling".
- B. Beheer gemeentelijke gronden
Voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gronden heeft GEM Crailo B.V. in 2019 een beheersovereenkomst opgesteld. Deze overeenkomst dient zowel rekening te houden met de mogelijke risico's (fiscaal, juridisch, verzekeringstechnisch etc.), die de gemeenten als grondeigenaar lopen, als met de mogelijke lasten en baten die daaruit voortvloeien. Deze lasten en baten van beheer en onderhoud zijn overigens voorzien in *de intergemeentelijke grondexploitatie*. De gemeenten kunnen deze lasten en baten dan ook declareren bij GEM

Crailo B.V.

Mogelijk kan de voorgenomen ruling met de Belastingdienst van invloed zijn op het moment, waarop de gemeenten gronden in eigendom overdragen aan GEM Crailo B.V., als ook op het moment, waarop de gemeenten voornoemde lasten en baten kunnen declareren bij GEM Crailo B.V.

C. Verlengd boekjaar en governance

Gem Crailo B.V. heeft een verlengd 1^e boekjaar gekend. Dit impliceert dat de eerste jaarrekening van GEM Crailo B.V. betrekking heeft op de kalenderjaren 2018 en 2019 en derhalve pas in 2020 voorzien van een accountsverklaring het daglicht heeft gezien. Terzake heeft de directeur van GEM Crailo B.V. in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van 23 januari 2019 toegezegd:

- i. dat hij de aan te stellen accountant van GEM Crailo B.V. zal opdragen in 2019 periodiek te adviseren over de inrichting van de bedrijfsvoering en informatie-huishouding van GEM Crailo B.V.,
- ii. dat hij deze adviezen, waar nodig zal delen met het Bestuurlijk Overleg en de Aandeelhoudersvergadering en;
- iii. dat hij in dit licht de accountant expliciet zal vragen naar zijn oordeel (eventueel in de vorm van een tussentijds toetsmoment medio 2019) over opzet, bestaan en werking van de brede governance, waaronder nadrukkelijk de inrichting van de administratieve organisatie, de risico's, de in de processen van de administratieve organisatie verweven beheersmaatregelen m.b.t. de risico's en de interne controle binnen GEM Crailo B.V.

De risico's (en beheersmaatregelen) vermeldt onder de punten 3a t/m 3c kunnen op basis van het door GEM Crailo B.V. beschikbaar gestelde materiaal niet nader gekwantificeerd worden in termen van *kans* maal *impact*. Om deze reden vermelden wij het totale risico van de deelneming in GEM Crailo B.V. als PM.

In 2020 is aan de aandeelhoudersvergadering de jaarrapportage 2018/2019 voorgelegd, voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring als ook een geactualiseerde versie van de Intergemeentelijke grondexploitatie waarmee de risico's geminimaliseerd lijken te zijn.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) bestaat uit de volgende onderdelen:

Nr	Post	Bedrag
1	Onroerende Zaakbelasting (onbenutte belastingcapaciteit)	€ 2.167.000
2	Rioolrechten	€ 0
3	Afvalstoffenheffing	€ 0
4	Leges en andere heffingen	€ 0
5	Onvoorzien	€ 10.000
Totaal structureel weerstandsvermogen		€ 2.177.000

Toelichting

1. Onroerende Zaakbelasting

De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente. Voor de maximale belastingtarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor het zogenaamde artikel 12-beleid. Een gemeente met een artikel 12-status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een "redelijk peil eigen heffingen", willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun. De actuele normen voor dit artikel 12-beleid staan steeds in de circulaire Gemeentefonds. Voor het jaar 2021 is dit percentage berekend op 0,1809%.

Categorie	Rekentarieven OZB	Gemiddeld tarief OZB Laren
Eigenaren woning	0,1809	0,1241

Het verschil van 0,0567 afgezet tegen de totale waarde van de woningen en niet-woningen ten bedrage van € 3.817.548.500 geeft een onbenutte capaciteit in 2021 van € 2.167.000. Theoretisch biedt dit ruimte voor een extra tariefsverhoging. Deze wordt vanaf 2022 lager i.v.m. verhoging OZB-tarieven in 2021.

2. Rioolrechten

De heffing rioolrechten is op basis van 100% kostendekkend. Eventuele overschotten en tekorten worden verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

3. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is nagenoeg 100% kostendekkend. Eventuele overschotten en tekorten worden verrekend met de hiervoor ingestelde reserve.

4. Leges en andere heffingen

De tarieven voor de bouwleges en overige legesheffingen geschieden op basis 100% kostendekkendheid.

5. Onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien voor incidentele uitgaven ad € 10.000 opgenomen. Er mag alleen van de post onvoorzien gebruik gemaakt worden als er sprake is van de drie O's: Onvoorzienbaar, Onvermijdelijk en Onuitstelbaar.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag wat in de reservepositie vrij aanwendbaar is. In het onderstaande overzicht wordt de stand gegeven conform de jaarrekening 2016, met daaronder de toelichting daarop.

Nr.	Reserve	Stand 31/12/2020
1	Algemene reserve (na bestemming jaarresultaat 2019)	€ 4.810.000
2	Bestemmingsreserves (niet geormerkt)	€ 0
Totaal reserves		€ 4.810.000
3	Stille reserves	€ 9.589.323
Totaal incidenteel weerstandsvermogen		€ 14.399.323

Toelichting

1. Algemene reserve

Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven voortvloeiende uit:

- opkomende verplichtingen
- calamiteiten
- het opvangen van rekeningtekorten

Per 31 december 2019 is de berekende stand (ultimo april 2020) algemene reserve: € 5.145.000,-. Na vaststelling bestemming jaarresultaat 2019 is de stand gekomen op een bedrag van € 4.810.000,-.

2. Vrij besteedbare deel van de bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves nemen een bijzondere plaats in. De raad heeft de bestemming van deze reserves vastgelegd. In die zin kunnen de saldi niet zondermeer bij het beschikbare weerstandsvermogen worden opgeteld. Anderzijds is de raad bevoegd om de bestemming van reserves te wijzigen. Bij grote calamiteiten, waarbij het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve niet toereikend is, kan de raad besluiten ook bestemmingsreserves anders in te zetten. Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt voorgesteld alleen reserves mee te nemen die niet beklemd (vanwege rentetoerekening) of geormerkt zijn.

3. Stille reserves

De stille reserves betreffen een aantal onroerende zaken die (voor een groot deel) zijn afgeschreven. Per object wordt de WOZ-waarde (peildatum 1 januari 2019), gecorrigeerd met aanwezige boekwaarden vermeld: Daarnaast zijn er enkele specifieke aanpassingen uitgevoerd:

- vanuit voorgenomen verkoop voormalige ambtswoning is deze daadwerkelijk onder verkoop < 1 jaar opgenomen, daarentegen is de brandweerkazerne op verkooptermijn > 1 jaar verwerkt

Nr	Bezittingen gemeente Laren tbv Stille reserve Object	Boekwaarde 1-1-2020 €	WOZ-waarde 1-1-2019 €	Vershil = reserve €
1	Gemeenteboerderij nr 29 (oudheidskamer)	0	290.000	290.000
2	Sporthal "Klaas Bout hal"(excl. zwembad)	0	1.608.334	1.608.334
3	Gemeentehuis incl. deel renovatie	2.438.397	2.506.000	67.603
4	Stalling/kantoor Rollybus (Gr.Gerritsweg 2a)	0	40.000	40.000
5	Kinderdagopvangverblijf Humanitas	65.449	363.000	297.551
6	Hertenkamp (inclusief schuur)	0	94.000	94.000
7	Aula begraafplaats	26.407	161.000	134.593
8	Gemeentetoren Naarderstraat	0	25.000	25.000
9	Museum Holland	0	672.000	672.000
10	Brandweerkazerne (G.Gerritsweg 2)	0	1.340.000	1.340.000
Totaal stille reserves verkooptermijn > 1jaar		2.530.253	7.099.334	4.569.081
11	Gemeenteboerderij nr 27 (boerderij)	0	479.000	479.000
12	Ambtswoning	0	1.949.000	1.949.000
13	Huurwoningen brandweer (4, 4a 4b 4c)	370.588	1.488.000	1.117.412
14	Kerklaan 1 (monumentale woning)	297.616	934.000	636.384
15	Grond Gooiergracht (Eemnes)	33.630	637.000	603.370
16	Diverse (Engh)gronden	0	14.000	14.000
17	Volkstuinencomplex 2e Ruitersweg	0	130.000	130.000
18	Overige grondposities grondadministratie (deels) ***	278.550	1.976.000	1.697.450
19	Politiepost nw in BRW-kazerne	139.750	271.201	131.451
20	Grond ligweide vm zwembad de Biezem	0	1.599.300	1.599.300
Totaal verkooptermijn < 1jaar		1.120.134	9.477.501	8.357.367
Getaxeerde kunstbezittingen ult. 2017 gemeente Laren				1.231.956
Totaal stille reserves verkooptermijn < 1jaar		1.120.134	9.477.501	9.589.323
Totaal Stille Reserves gemeente Laren		3.650.388	16.576.835	14.158.403

Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen

In het volgende overzicht worden de hierboven genoemde risico's in verband gebracht met het beschikbare weerstandsvermogen.

Overzicht beschikbare weerstandsvermogen	Structureel	Incidenteel
Geïntariseerde risico's	€ 1,5 mln	€ 2,6 mln
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 2,2 mln	€ 14,4 mln
Saldo	+/- € 0,7 mln	+/- € 11,8 mln

De ratio kan met betrekking tot de incidentele posten als volgt berekend worden:

Beschikbare weerstandscapaciteit	= Ratio weerstandsvermogen
Benodigde weerstandscapaciteit	

€ 14,4 mln	= 5,5
€ 2,6 mln	

De norm is vastgesteld boven de 2. De feitelijke uitkomst is daarmee boven de norm.

Financiële kengetallen

Toetsingskader financiële kengetallen

Bij de invoering van de kengetallen is door de wetgever een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Het is aan gemeenten zelf om ervoor te kiezen de kengetallen te normeren. De raad kan het college opdragen maatregelen te treffen als de gemeente de gestelde normen niet haalt. Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid.

Voor de toezichthouder (provincie) hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van een gemeente. De toezichthouder hanteert dus geen normering, maar maakt zo nodig gebruik van onderstaande signaleringswaarden⁴.

Signaleringswaarden financiële kengetallen		Minst Risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1	Netto schuldquote	< 90%	90-130%	> 130%
2	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	< 90%	90-130%	> 130%
3	Solvabiliteitsratio	> 50%	20-50%	< 20%
4	Grondexploitatie	< 20%	20-35%	> 35%
5	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
6	Belastingcapaciteit	< 95%	95-105%	> 105%

Financiële kengetallen gemeente Laren

De voor de programmabegroting 2021 berekende financiële kengetallen bedragen als volgt:

Kengetallen	Realisatie 2019	Begr. 20 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1 Netto schuldquote	122,0%	128,6%	145,0%	157,9%	167,8%	171,2%
2 Netto schuldq. gecorr. alle len.	92,6%	100,6%	117,9%	131,1%	142,2%	146,7%
3 Solvabiliteitsratio	16,6%	14,5%	12,1%	10,2%	9,6%	9,9%
4 Grondexploitatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
5 Structurele exploitatieruimte	-6,1%	-2,6%	-1,4%	-2,2%	0,1%	1,3%
6 Belastingcapaciteit	152,8%	159,0%	172,3%	172,4%	172,0%	171,6%

Algemene toelichting financiële kengetallen

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo heeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente. Hieronder zijn de kengetallen toegelicht.

Netto schuldquote

De netto schuldquote is de verhouding van de netto schuld ten opzichte van de totale baten (exclusief mutatie reserves). In het algemeen ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Een netto schuldquote van tussen de 100% en 130% is hoog en wanneer de netto schuldquote boven de 130% uitkomt bevindt een gemeente zich in de gevarenzone. Voor de gemeente Laren bedraagt de netto schuldquote 145,0% in 2021. In de meerjarenbegroting loopt deze op tot 171,2%. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de vaste schulden door de grote financieringsbehoefte die met name voortvloeit uit de investeringsplanning. Hiermee bevindt Laren zich in het hoogste risicoprofiel.

⁴ Bron: Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) 2020

De oplopende schuldquote is vooralsnog geen probleem gezien de geringe druk van de rentelasten op de gemeentelijke exploitatie door de lage rente op de geld- en kapitaalmarkt (zie paragraaf financiering).

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd. De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen laat een iets positiever beeld zien en bedraagt 117,9% in 2021 en loopt op tot 146,7% in 2024.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit is het percentage van het vermogen dat uit eigen vermogen bestaat. Deze ratio geeft een goed beeld van de mate waarin bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen of vreemd vermogen. De norm voor de solvabiliteit ligt doorgaans tussen de 25% en 40%. De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 12,1% in 2021 (aflopend tot 9,9% in 2024) waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De verslechterende solvabiliteit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van het eigen vermogen terwijl de totale schuldenpositie in de meerjarenbegroting sterk toeneemt. In het laatste begrotingsjaar verbetert de solvabiliteit zich iets ten opzichte van het jaar ervoor doordat er in de laatste twee boekjaren sprake is van een klein begrotingsoverschot. Verder herstel van de solvabiliteit blijft de jaren na 2024 wel gewenst.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. Aangezien de gemeente Laren momenteel geen eigen grondexploitaties heeft doen zich daar ook geen risico's voor.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte die lager is dan nul geeft aan dat de structurele baten van de gemeente lager zijn dan de structurele lasten. In 2021 bedraagt de structurele exploitatieruimte 1,4% negatief waarmee de gemeente zich in het hoogste risicoprofiel bevindt. De meerjaren-begroting laat daarbij een herstel van de structurele exploitatieruimte zien vanaf 2023. Ook is de negatieve exploitatieruimte in 2021 en 2022 geen direct probleem aangezien er nog sprake is van voldoende reserves waarmee deze incidentele tekorten gedekt kunnen worden. De komende jaren blijft een structureel sluitende begroting een aandachtspunt gezien het gewenste herstel van de eigenvermogenspositie.

Belastingcapaciteit

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB-belasting op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente, de rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden en de afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden. De belastingcapaciteit wordt berekend door deze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een percentage betekent dit dat de belastingcapaciteit van Laren 172,3% bedraagt in 2021. Dit is een behoorlijke stijging ten opzichte van de begroting 2020 (+8,3%). Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in de begroting 2021 rekening is gehouden met een verhoging van de ozb (+ 5,84%). Ook wordt de afvalstoffenheffing in 2021 verhoogd (+13%). Beide verhogingen zijn noodzakelijk om de (meerjaren)begroting sluitend te krijgen. Voor een verder inzicht op de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen

Het beheer van kapitaalgoederen is belangrijk, omdat het de publieke ruimte betreft en het direct invloed heeft op het leef-, woon- en werkklimaat van iedereen. Ten behoeve van de openbare ruimte heeft de gemeente Laren een groot aantal kapitaalgoederen in beheer. De kwaliteit en het onderhoudsniveau zijn bepalend voor het voorzieningenniveau binnen de gemeente. Het beheer van deze kapitaalgoederen brengt financiële consequenties met zich mee. Hierbij gaat het dan om de kosten van beheer en instandhouding van wegen, riolering, water, groen, speelvoorzieningen en gebouwen. De beheerdata voor wegen, groen, bomen, speelplaatsen, openbare verlichting en riolering zijn opgenomen in integraal beheerdatasysteem Greenpoint. De beheerdata voor riolering zijn geactualiseerd opgenomen in het databeheersysteem Kikker van Riodesk.. Het beleid van de gemeente Laren voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de volgende nota's:

- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP);
- Beleids- en actieplan Wateroverlast;
- Wegenbeheerplan 2017-2021;
- Beleids- en beheerplan Openbare Verlichting;
- Groenbeleidsplan;
- Speelplaatsenplan, speelvoorzieningen Laren;
- Beleid maatschappelijk vastgoed, een toetsingskader 2013 en
- Actualisatie onderhoud gemeentelijk vastgoed 2017.

Financieel overzicht kapitaalgoederen

Beheerplan	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Openbare verlichting (93210002)					
Kapitaallasten	54.490	57.548	55.798	55.485	35.612
Investeringsplanning	-	-	2.090	4.118	6.087
Onderhoudsbudget	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Groen (93570000)					
Onderhoudsbudget	406.000	419.860	381.377	381.599	381.825
Riolering (93720000)					
Onderhoudsbudget	154.690	151.000	151.000	151.000	151.000
Kapitaallasten	178.113	148.574	174.924	171.892	169.026
Investeringsplanning	-	-	100.931	160.583	231.698
Wegen (93210000)					
Onderhoudsbudget	201.000	178.000	178.000	178.000	178.000
Kapitaallasten	579.110	493.102	488.872	439.524	422.981
Investeringsplanning	-	15.249	34.845	53.687	90.950
Speelplaatsen (93570006)					
Onderhoudsbudget	8.300	8.300	8.300	8.300	8.300
Gebouwen (vastgoed)					
Onderhoudsbudget	70.400	73.000	69.500	69.500	69.500
Kapitaallasten	343.964	320.269	316.924	293.598	290.852
Investeringsplanning	-	2.940	9.697	12.519	13.740

Civiele kunstwerken

De gemeente heeft één kunstwerk in beheer en onderhoud. Dit betreft het viaduct Rijksweg West. In 2019 is dit viaduct gerenoveerd. Het viaduct wordt opgenomen in het regulier beheer en onderhoud waarbij iedere twee jaar een volledige inspectie zal plaatsvinden.

Schoolgebouwen

Per 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen naast het onderhoud binnen ook verantwoordelijk geworden voor het buitenonderhoud van de schoolgebouwen. Zij ontvangen daarvoor financiering van het Rijk.

Mutaties overige gebouwen voor begroting 2021-2024

Stationsweg 3, ambtswoning

De ambtswoning aan de Stationsweg 3 is eind 2019 vrijgekomen en zal niet meer gebruikt worden als ambtswoning. Voorgesteld wordt om deze te verkopen.

Kerklaan 1, huurwoning Toon de Jong

De huurder van de huurwoning aan de Kerklaan 1 is begin 2020 vertrokken. De woning is daarna opgeknapt om geschikt te maken als ambtswoning.

Bij den Toren 2, Kerktoren

De toren van de Johannes Kerk wordt in het kader van het 500-jarig bestaan gerestaureerd in 2020 en 2021. De raad heeft hiervoor een krediet beschikbaar gesteld van € 192.000. Het rijk en de provincie Noord Holland hebben hiervoor subsidie verleend.

Burgemeester van Nispen van Sevenaerstraat 27 en 29, Schaap/Hollander en Historische Kring

De raad heeft een krediet van € 70.000 beschikbaar gesteld voor vervanging van de rieten kap van het pand Burgemeester van Nispen van Sevenaerstraat 27 en 29.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

In 2016 is een start gemaakt met het opstellen van nieuwe (meerjaren)onderhoudsplannen, dit is in 2017 afgerond. De onderhoudsplannen betreffen de bouwkundige elementen (extern en intern), de gebouw gebonden installaties, de terreininstallaties en de bouwkundige inventaris. De werkzaamheden zijn onderverdeeld naar jaarlijks uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en vervanging en groot onderhoud dat niet jaarlijks, maar wel periodiek plaats dient te vinden. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd.

Het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de gemeentelijke gebouwen wordt jaarlijks intern geactualiseerd. In 2019 zijn installatietechnische en bouwkundige herinspecties uitgevoerd op diverse gemeentelijke panden. De resultaten daarvan zijn verwerkt in de meerjarenonderhoudsplannen. De benodigde dotatie aan de voorzieningen MJOP zijn voor de begroting 2021-2024 hierop herkend.

Het jaarlijks installatietechnisch en klein bouwkundig onderhoud van alle vastgoedobjecten van de BEL-gemeenten, inclusief BEL-gebouwen, is grotendeels via contracten bij externe partijen ondergebracht. De kosten hiervan worden jaarlijks geactualiseerd.

Het meerjarenonderhoud (vervanging en groot onderhoud) wordt in regie opgedragen.

De kosten van jaarlijks terugkerende werkzaamheden worden begroot in de exploitatie. Vervanging en groot onderhoud worden gedekt via een onderhoudsvoorziening. Deze voorziening wordt ingezet als een egalisatievoorziening om de kosten voor het onderhoud gelijkmatig te spreiden op basis van een 10-jaarlijks voortschrijdend gemiddelde. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op berekeningen van (meerjaren)onderhoudsplannen van de gemeentelijke gebouwen, de daadwerkelijk uitgegeven lasten worden hierop verrekend.

In 2019 zijn alle panden opnieuw getaxeerd voor actualisatie van de verzekerde opstalwaarde. Het effect op de te betalen premies is verwerkt in de begroting 2021-2024.

Riolering

Naam beheersplan	GRP 2018 – 2022	Jaar vaststelling	2018
Naam Voorziening		Actualisatie	2022
Te onderhouden kapitaalgoederen	Het gehele gemeentelijk rioolstelsel, inclusief bergbezink- en overstortvoorzieningen en de drukriolering, inclusief alle pompgemalen en bijbehorende zaken. De gemeente Laren heeft 75 kilometer vrijverval riolering in beheer. Daarnaast zijn er 29 drukrioolgemalen met ongeveer 2,6 kilometer persleiding en circa 4.250 straatkolken in beheer. In 2010 is een bergbezinkbassin in de Gooiergacht aangelegd met een inhoud van 650 m3. Er was al een bergbezinkbassin van 1300m3.		
Doel	Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) geeft inzicht in de noodzakelijke onderhoud- en nieuwbouwwerkzaamheden en de daartoe benodigde budgetten over de planperiode. De planmatige opzet van het GRP vormt tevens de basis voor de raming van de jaarlijkse lasten en daarmee voor de bepaling van de hoogte van het rioolrecht. In het GRP is een lijst van investeringen opgenomen die noodzakelijk zijn om de riolering op het vereiste kwaliteitsniveau te houden. Deze lijst bevat investeringen voor rioolvervanging, riool reparatie, rioolrenovatie en maatregelen nieuw beleid.		
Beleidskader	In 2015 is het Beleids- en actieplan Wateroverlast vastgesteld. Daarmee ligt de focus op de realisatie van maatregelen in het kader van de wateroverlast. In 2017 is een nieuw GRP voor de planperiode 2018 t/m 2022 opgesteld. Hierbij zijn toekomstige visie, ambitie en beleidsspeerpunten van het bestuur vastgesteld. Op basis van het meerjarige GRP wordt een Beheerplan Riolering en elk jaar een Uitvoeringsprogramma GRP opgesteld. Hierbij wordt nader beschreven welke activiteiten en maatregelen in het betreffende jaar uitgevoerd moeten worden. Het kwaliteitsniveau is volgens de richtlijnen van RIONED en relevante NEN- normen.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Het algemeen onderhoud en rioolvernieuwingen worden gedaan met behulp van de jaarlijkse inspecties, het geautomatiseerde rioleringsbeheersysteem en het Uitvoeringsprogramma GRP. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met het kwaliteitsniveau conform de richtlijnen van RIONED en de NEN-3398-2015. De budgetten zijn afgestemd op het vereiste kwaliteitsniveau.		

Groen

Naam beheersplan	Groenbeleidsplan	Jaar vaststelling	1998
Naam Voorziening		Actualisatie	2021
Te onderhouden kapitaalgoederen:	De gehele groene inrichting van het gemeentelijk openbaar gebied, te weten: bomen, hagen, heesters, gazons, ruw gras, plantsoenen, bosplantsoenen, perken, bermen etc.		
Doel	Het groenbeleidsplan bevat een voorgestelde groenstructuur en beheervisie en dient als leidraad voor een verdere meer gedetailleerde uitwerking van het groenbeleid.		
Beleidskader	Het onderhoud van het openbaar groen vindt plaats op basis van het groenbeleidsplan en het groenbeheersplan. Per 1 januari 2020 is het onderhoud grotendeels ondergebracht in 1 integraal bestek. dit wordt uitgevoerd door een externe partij. Daarbij wordt kwaliteitsniveau "B" volgens kennisplatform CROW gehanteerd. Het centrum en de begraafplaats worden op niveau A onderhouden door de eigen dienst.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Het onderhoud van het openbaar groen wordt zowel door derden als in eigen beheer uitgevoerd. De budgetten zijn afgestemd op de vereiste niveaus: kwaliteit A in centrum en op begraafplaats en kwaliteit B in de rest van de gebieden.		

Wegen

Wegenbeheerplan 2017-2021	Regulier- en groot onderhoud	Jaar vaststelling	2016
Naam Voorziening		Actualisatie	2021
Te onderhouden kapitaalgoederen	De grijze inrichting van het gemeentelijk openbaar gebied, te weten: wegen (zand, asfalt en klinkers), trottoirs, fiets- en voetpaden, pleinen, parkeerplaatsen, tunnels etc. De gemeente Laren heeft circa 98 km verharde wegen, fiets- en voetpaden in haar beheer. Bij het onderhoud van de wegen in Laren wordt onderscheid gemaakt tussen het algemeen (reguliere) onderhoud en groot onderhoud (reconstructies). Het reguliere, vaak kleine, onderhoud wordt gefinancierd met middelen vanuit de lopende exploitatie. Onder dit reguliere onderhoud vallen beperkte en vaak plaatselijke reparaties van wegen met de asfalt- en/of elementenverhardingen. Herstel en onderhoud van de fiets- en voetpaden valt hieronder. Het groot onderhoud omvat meer ingrijpende werkzaamheden waarbij vaak de riolering ook wordt hersteld. Bekostiging vindt plaats aan de hand van de door de raad vastgestelde meerjarenbegroting.		
Doel	Goed beheer en onderhoud van het wegennet in Laren. In 2016 is het wegenbeheerplan 2017-2021 opgesteld. De doelstelling hierbij is om inzicht te krijgen in de complete onderhoudsstaat van de wegen en de benodigde budgetten voor het uitvoeren van het onderhoud en de reconstructies over de planperiode.		
Beleidskader	Het beleidskader wordt bepaald door enkele wetten, als de Wegen en Verkeerswet, Wet Herverdeling Wegenbeheer, het BW en de Wet Milieubeheer. Er is ook een relatie met andere beleidsterreinen, zoals riolering (gezamenlijke aanleg), verkeersveiligheid, milieu en sociale veiligheid, ruimtelijke ordening, nieuwbouwprojecten etc. Met ingang van 2017 wordt er gewerkt conform het wegenbeheerplan.		
Financiële situatie begrotingsjaar	De onderhoudswerkzaamheden worden gefinancierd uit de jaarlijkse exploitatie begroting. De reconstructies en de aanleg van wegen vallen onder de investeringen en worden in 40 jaar afgeschreven. De investeringen worden geactiveerd (incl. ambtelijke uren) en de kapitaallasten daarvan worden eveneens in de exploitatiebegroting opgenomen. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".		

Gebouwen

Naam beheersplan	Beleid maatschappelijk vastgoed, een Toetsingskader	Jaar vaststelling	2013
Naam voorziening	Instandhouding gemeentelijk vastgoed	Actualisatie	Jaarlijks
Te onderhouden kapitaalgoederen	Het integrale onderhoud van alle vastgoedobjecten van de BEL-gemeenten, inclusief BEL-gebouwen, wordt intern beheerd door het Cluster Vastgoed en Grondzaken en de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling.		
Doel	De gebouwen planmatig en naar behoren te onderhouden met het beschikbaar gesteld budget. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd.		
Beleidskader	In 2016 is een start gemaakt met het opstellen van nieuwe (meerjaren)onderhoudsplannen, dit is in 2017 afgerond. De werkzaamheden zijn onderverdeeld naar jaarlijks uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en vervanging en groot onderhoud dat niet jaarlijks, maar wel periodiek plaats dient te vinden. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd. Het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de gemeentelijke gebouwen wordt jaarlijks intern geactualiseerd. In 2019 zijn installatietechnische en bouwkundige herinspecties uitgevoerd op diverse gemeentelijke panden. De resultaten daarvan zijn verwerkt in de meerjarenonderhoudsplannen		
Financiële situatie begrotingsjaar	Ultimo 2019 bedraagt de hoogte van de voorziening € 726.344.		

Openbare verlichting

Naam beheersplan	Openbare verlichting	Jaar vaststelling	2014
Naam Voorziening		Actualisatie	2024
Te onderhouden kapitaalgoederen	Lichtmasten		
Doel	Gemeente Laren heeft in totaal circa 2.800 lantarenpalen in haar beheer. De meeste lichtmasten dateren uit jaren tachtig. De afgelopen decennia is een klein aantal lichtmasten vervangen door een nieuwe mast.		
Beleidskader	De Raad heeft in 2014, het nieuwe Beleids- en beheerplan openbare verlichting vastgesteld voor de planperiode 2015-2024.. Als kwaliteitsnorm geldt hoofdzakelijk het kwaliteitsniveau "B" volgens CROW standaard kwaliteitsniveaus voor het onderhoud. Tijdens de wegreconstructies worden de lichtmasten naar behoefte vervangen. Dit gebeurt ook bij grote schadegevallen.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Met het onderhoudsplan is het actuele meerjarenperspectief op het onderhoud van de OVL in Laren vastgesteld en zijn de nodige investeringen inzichtelijk gemaakt. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".		

Speelplaatsen

Naam beheersplan	speelplan	Jaar vaststelling	2008
Naam Voorziening		Actualisatie	2024
Te onderhouden kapitaalgoederen	Alle gemeentelijke speelplaatsen		
Doel	De algehele onderhoudsstaat van de speelplaatsen en de benodigde budgetten voor het uitvoeren van het onderhoud.		
Beleidskader	De speelplaatsen zijn in 2008 en 2009 vrijwel allemaal gerenoveerd. Als kwaliteitsnorm wordt het kwaliteitsniveau "B" volgens CROW standaard kwaliteitsniveaus voor het onderhoud gehanteerd. Dit is ook als zodanig door de Raad vastgesteld. De meeste toestellen gaan ca. 10 jaar mee, dus is het nuttig een speelplaatsenplan op te stellen om inzicht te krijgen in de benodigde budgetten voor vervangingen.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Voor de verplichte inspecties en het regulier onderhoud van de speeltoestellen is een jaarlijks € 8.300 beschikbaar. Tot op heden is dit budget toereikend geweest. De speelplaatsen conform het renovatieplan 2008 en 2009 zijn vrijwel allemaal gerenoveerd. Er is geen budget voor vervangingen. De jaarlijkse lasten voor renovatie en onderhoud worden ten laste gebracht van de exploitatie. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".		

Paragraaf D - Financiering

In de paragraaf Financiering wordt de financieringsfunctie van de gemeente Laren uiteengezet voor de jaren 2021 - 2024. Dit gebeurt in een onderdeel 'algemene ontwikkelingen' en een onderdeel financiering gemeente Laren. Onder de algemene ontwikkelingen komen de renteontwikkelingen en ontwikkelingen in de wet- en regelgeving aan de orde. In het onderdeel financiering gemeente Laren geven we een toelichting op de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente.

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het belangrijkste rentetarief van de ECB (herfinancieringsrente) is in 2016 verlaagd naar 0% en sindsdien ongewijzigd gebleven. Hoe de rente zich in de toekomst gaat ontwikkelen is moeilijk te voorspellen. De verwachting is dat de huidige lage rentestand nog zeker een tijdje aanhoudt. Voor kasgeldleningen (looptijd < 1 jaar) is de rente op dit moment zelfs negatief. Voor langlopende geldleningen (> 1 jaar) bedraagt de te betalen rente over de uitstaande schuld momenteel 0%. Hieronder zijn de rentepercentages weergegeven waarmee we hebben gerekend voor de nieuw aan te trekken leningen.

Omschrijving	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Rente kasgeldleningen (< 1 jaar)	0%	0%	0%	0%
Rente langlopende leningen (> 1 jaar) ⁵	0%	0%	0%	0%

Financiering gemeente Laren

Treasurystatuut gemeente Laren

Per 1 januari 2001 geldt de Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden). Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is het beheersen van risico's. Dat uit zich in een tweetal randvoorwaarden. De eerste is dat het aangaan en verstrekken van leningen evenals het verlenen van garanties alleen zijn toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak. De tweede houdt in dat uitzettingen en derivaten een prudent karakter moeten hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatige risico's. Verder uit het beheersen van risico's zich in de kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide beogen de renterisico's te begrenzen die verbonden zijn aan financiering door middel van achtereenvolgens korte schuld en lange schuld. In 2014 is het treasurystatuut voor het laatst herzien in verband met het invoeren van het schatkistbankieren eind 2013.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de wet FIDO).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft tot doel de renterisico's op kortlopende (opgenomen) geldleningen te beperken. Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag een gemeente mag financieren met kortlopende geldleningen: de kasgeldlimiet. Het betreft een percentage (8,5%) van het totaal van de begroting. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld. Door het jaar heen kan er wel, goedkoop, kort geld worden geleend. Bij de financiering wordt er rekening mee gehouden dat deze kasgeldlimiet niet structureel wordt overschreden. De gemeente Laren zal incidenteel van deze mogelijkheid gebruik moeten maken wanneer liquiditeitsschommelingen een negatief saldo veroorzaken. Op de volgende pagina is de kasgeldlimiet voor de begroting 2021 weergegeven.

⁵ Op basis van een lening met een looptijd van 10 jaar, rentevast en aflossing in gelijke delen.

Omschrijving	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Kasgeldlimiet gemeente Laren	2.200.378	2.177.988	2.155.286	2.148.885

Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rentetypische looptijd vanaf één jaar). Het renterisico met betrekking tot de renterisiconorm heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en de aflossingen op de vaste schuld. Het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt in een jaar getoetst aan de renterisiconorm. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20%) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal. Hieronder is de toetsing aan de renterisiconorm voor de begroting 2021 opgenomen.

Renterisiconorm programmabegroting 2021 – 2024		Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
a.	Renteherzieningen	-	-	-	-
b.	Aflossingen	+	5.510.000	2.510.000	3.060.000
c.	Renterisico (a + b)		5.510.000	2.510.000	3.060.000
d.	Begrotingstotaal		25.886.802	25.623.390	25.356.304
e.	Percentage regeling	*	20%	20%	20%
f.	Renterisiconorm (c * d)		5.177.360	5.124.678	5.071.261
g.	Ruimte onder risiconorm (f > c)		-	2.614.678	2.011.261
h.	Overschrijding renterisiconorm (c > f)		332.640	-	-
	Overschrijding renterisiconorm?		Ja	Nee	Nee

Zoals te zien is er in 2021 sprake van een incidentele overschrijding van de renterisiconorm. Dit wordt veroorzaakt door de aflossing van een fixed lening ad € 4,- miljoen in 2021 (zie leningenportefeuille). Deze eenmalige overschrijding geeft geen aanleiding tot het nemen van maatregelen aangezien in de latere boekjaren alweer ruimschoots wordt voldaan aan de renterisiconorm.

Leningenportefeuille gemeente Laren

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Hieronder staat het verloopoverzicht van de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer. Eind 2021 heeft de gemeente Laren nog voor ruim € 21,5 miljoen aan langlopende leningen (exclusief financieringsbehoefte).

Onderhandse leningen	Oorspr. bedrag	Einde Lening	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024
BNG 40.106861	4.200.000	2031	2.310.000	2.100.000	1.890.000	1.680.000	1.470.000
BNG 40.108366	2.000.000	2023	600.000	400.000	200.000	-	-
Triodos Bank	5.000.000	2024	2.000.000	1.500.000	1.000.000	500.000	-
ING/Nat. Ned.	4.500.000	2044	3.600.000	3.450.000	3.300.000	3.150.000	3.000.000
BNG 40.110951	3.000.000	2036	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
BNG 40.110952	3.000.000	2036	2.400.000	2.250.000	2.100.000	1.950.000	1.800.000
BNG 40.111659	4.000.000	2021	4.000.000	-	-	-	-
Provincie Noord-Holland (Crailo)	8.617.384	2029	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384
Stichtingskapitaal Singer	136.134	n.v.t.	136.134	136.134	136.134	136.134	136.134
Totaal onderhandse leningen	34.453.518		26.663.518	21.453.518	20.243.518	19.033.518	18.023.518

Financieringsbehoefte (nieuw aan te trekken leningen)

De financieringsbehoefte is berekend per begin van het dienstjaar. Voor de nieuw aan te trekken leningen is uitgegaan van leningen met een looptijd van 10 jaar, rentevast en een aflossing in gelijke delen. Voor 2021 verwachten we voor circa € 10 miljoen aan langlopende leningen aan te moeten trekken. De financieringsbehoefte over de gehele meerjarenbegroting bedraagt circa € 29,0 miljoen.

De vraag naar externe financiering komt met name door de voorgenomen investeringen (grotendeels Laren Regenklaar en de reconstructie van wegen) en de aflossing van enkele lopende fixed leningen. Met de aflossingen en rentelasten van de nieuwe leningen hebben we in de begroting 2021 rekening gehouden. Ook zijn de aflossingen meegenomen in de berekening van de renterisiconorm.

Financieringsbehoefte	Oorspr. bedrag	Einde Lening	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024
Financiering 2020	3.000.000	2030	3.000.000	2.700.000	2.400.000	2.100.000	1.800.000
Financiering 2021	10.000.000	2031	-	10.000.000	9.000.000	8.000.000	7.000.000
Financiering 2022	5.500.000	2032	-	-	5.500.000	4.950.000	4.400.000
Financiering 2023	6.000.000	2033	-	-	-	6.000.000	5.400.000
Financiering 2024	4.500.000	2034	-	-	-	-	4.500.000
Totaal financieringsbehoefte	29.000.000		3.000.000	12.700.000	16.900.000	21.050.000	23.100.000

Uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer:

De gemeente Laren kent enkele uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer. Over deze uitzettingen wordt een rentevergoeding ontvangen. Voor deze uitzettingen zijn geen specifieke geldleningen aangetrokken. Het verloop van de uitgezette geldleningen is als volgt:

Uitzettingen	Oorspr. bedrag	Einde Lening	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024
Pastoor Hartmanstichting	2.450.000	2052	2.450.000	2.450.000	2.450.000	2.450.000	2.450.000
St. Binnensportaccomm. Laren	4.891.000	2045	4.076.262	3.913.228	3.750.195	3.587.162	3.424.128
SV Laren '99	90.000	2028	57.160	50.422	43.596	36.770	29.944
SBC/LMHC	400.000	2029	285.377	285.377	285.377	235.145	184.416
Totaal uitzettingen	7.831.000		6.868.799	6.699.027	6.529.168	6.309.076	6.088.488

Rentemethodiek en renteresultaat

Renteresultaat

De gemeente heeft uitstaande geldleningen waaruit rentebaten voortvloeien. Deze rente komt ten goede aan het exploitatieresultaat op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen). Daarnaast heeft de gemeente langlopende geldleningen afgesloten waarvoor een rentevergoeding betaald moet worden. Het verloop van de rentebaten en rentelasten ziet er als volgt uit:

Renteresultaat	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024
Externe rentelasten (onderhandse leningen)	294.849	273.392	251.663	232.161
Externe rentelasten (financieringsbehoefte)	-	-	-	-
a. Totaal rentelasten	294.849	273.392	251.663	232.161
Externe rentebaten (uitzettingen)	220.613	215.520	210.884	205.093
b. Totaal rentebaten	220.613	215.520	210.844	205.093
Saldo rentelasten en rentebaten (a -/- b)	74.236	57.872	40.819	27.068

Ondanks de verwachte toename van de vaste schulden zien we de externe rentelasten juist afnemen. Dit wordt met name veroorzaakt door de aflossing van enkele leningen waarover de gemeente een rentevergoeding verschuldigd is. De verwachting is ook dat de nog aan te trekken leningen afgesloten kunnen worden met een rente van 0%. Hierdoor zien we geen toename van de externe rentelasten.

Renteomslag

Door toepassing van de rente-omslagmethode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de prestaties in de programmabegroting. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast groter wordt dan 25% dient de gehanteerde omslagrente aangepast te worden. Op de volgende pagina is de berekening van de renteomslag opgenomen.

Renteschema programmabegroting 2021 – 2024		Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
a.	De externe rentelasten voor de korte en lange financiering	294.849	273.392	251.663	232.161
b.	De externe rentebaten voor de korte en lange financiering	-/-	220.613	215.520	210.844
	Saldo rentelasten en rentebaten	74.236	57.872	40.819	27.068
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-	-	-
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-	-	-
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	-	-	-
	Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente	74.236	57.872	40.819	27.068
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+	-	-	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+	-	-	-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	74.236	57.872	40.819	27.068
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	66.205	55.651	39.287
	Renteresultaat op het taakveld Treasury (0.5)	8.031	2.221	1.532	5.759

Renteomslag programmabegroting 2021		Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
f1.	Totale boekwaarde activa (staat C)	39.506.225	38.257.893	36.980.628	35.718.279
f2.	Totale boekwaarde activa (investeringsplanning)	634.750	5.712.612	9.003.211	13.379.431
g.	Boekwaarde aan derden verstrekte leningen	-/-	7.038.571	6.868.799	6.698.940
h.	Boekwaarde projectfinanciering	-/-	-	-	-
	Boekwaarde t.b.v. omslagrente	33.102.404	37.101.707	39.284.900	42.618.861
	Percentage renteomslag	0,22%	0,16%	0,10%	0,06%
	Percentage renteomslag (afgerond)	0,20%	0,15%	0,10%	0,05%

Paragraaf E - Bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf betreffende de bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft als reikwijdte de gemeentelijke organisatie. De ambtelijke staf van Laren bestaat uit de gemeentesecretaris, griffie en bestuurssecretariaat. De gemeentelijke taken worden uitgevoerd door de BEL Combinatie.

Uitgangspunten bedrijfsvoering

Inwoners verwachten van de gemeente dat de gelden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden besteed, dat de gemeente een betrouwbare partner is en transparant handelt. Deze verwachtingen vormen de leidraad voor de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de programma's. Het welslagen van de programma's is zodoende in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Er is ook een samenhang tussen het programma Bestuur en de paragraaf Bedrijfsvoering. Het programma Bestuur richt zich met name op de relatie tussen inwoner en gemeente. De paragraaf Bedrijfsvoering richt zich op de reguliere, operationele kaders voor de bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering

Voor wat betreft de bedrijfsvoering binnen de BEL Combinatie wordt verwezen naar het programma bedrijfsvoering van de begroting van de BEL Combinatie. Binnen dit programma wordt de focus in 2021 vanuit de gemeente bepaald door de volgende onderwerpen:

De BEL Combinatie stelt zichzelf ook in 2021 het doel haar dienstverlening verder te verbeteren en de programma's van de BEL-gemeenten efficiënt en effectief uit te voeren. Een blijvende opgave voor de organisatie is om de interne bedrijfsvoering op orde te brengen en houden. Naast de interne bedrijfsvoering zal de focus ook worden gericht op het realiseren van doelen voor onze inwoners en bestuurders.

De ontwikkelpunten die in het programma bedrijfsvoering centraal staan wil de BEL Combinatie op korte termijn ook daadwerkelijk implementeren en borgen. In 2020 zal de kwaliteitsverbeterslag van Heffen en Waarden voortgezet worden en zullen er voorstellen opgesteld worden voor het uitbesteden van de taken. Daarnaast is eind 2019 en begin 2020 de huidige werkwijze binnen team C&F geëvalueerd. De evaluatie geeft inzicht op welke punten via een concreet plan op korte termijn - in ieder geval nog in 2020 - geïntervenieerd zal gaan worden om de ambities van een stevige robuuste bedrijfsvoering te kunnen waarmaken.

Realiseren collegeprogramma's

Het instrument integrale bestuurlijke (meerjaren)planning en projectplanning wordt gebruikt waarbij er aandacht is voor prioritering, samenhang met DVO – beschikbare capaciteit, sturing en bewaking van de uitvoering.

Opdrachtgeven – opdrachtnemen (OGON)

Optimaliseren van de invulling van goed opdrachtgeverschap versus opdrachtnemerschap. Hierbij is samenhang met de hierboven genoemde DVO en het instrument van projectmatig werken.

Informatieveiligheid en Privacy

Bij het organiseren van de informatiebeveiliging is het recht op privacy een onlosmakelijk onderdeel. Elke inwoner heeft het recht om erop te kunnen rekenen dat vertrouwelijke gegevens alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor ze verstrekt zijn, dat deze gegevens niet langer bewaard worden dan noodzakelijk en tijdig vernietigd worden conform wetgeving. Ook heeft een inwoner het recht om de eigen gegevens in te zien. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) voorziet hierin. De AVG is echter niet de technisch-juridische aangelegenheid die er vaak van wordt gemaakt. Inhoudelijk draait de AVG om grip op administratieve processen en innovatie, en om praktische oplossingen op het gebied van kwaliteit, continuïteit, veiligheid, doelmatigheid en klantgerichtheid ('mens centraal'). Om deze inhoud vorm te geven is focus op data gestuurd/procesgericht werken van groot belang. Waarbij de voorschriften in de AVG randvoorwaardelijk zijn.

De BEL Combinatie neemt maatregelen op gebied van informatieveiligheid en privacy. Voor 2020-2021 zijn verschillende activiteiten opgenomen, zoals een upgrade van het privacy beleid en -reglement naar een SMART en risicogestuurd data protectie management-aanpak ('DPMS'). Onze proceseindverantwoordelijken zullen zich in komende jaren een scherp beeld vormen van zowel hun werkprocessen en bijbehorende gegevensverwerking als de intrinsieke risico's hiervan. Op deze manier wordt de bescherming van persoonsgegevens operationeel gewaarborgd en voldoet de gemeente 'binnenshuis' aan de AVG.

Digitale dienstverlening

De verdere (digitale) ontwikkeling van onze producten en diensten is een belangrijke randvoorwaarde voor een betere dienstverlening. Wanneer deze verbeteringen een informatievoorziening component en/of een technisch aspect bevatten, zijn ze opgenomen in de Roadmap I en ICT. Er zijn al diverse projecten gestart voor nieuwe of verbeterde (digitale) producten en diensten en dit zal de komende jaren ook zo blijven.

Beleid Informatievoorziening & ICT 2020 - 2023

Mede vanwege de evaluatie van het programma Informatie en ICT 2016-2019 zijn de afgelopen periode aanzienlijke verbeteringen gerealiseerd. In 2020 zal er een nieuw en herijkt beleidsplan voor Informatievoorziening & ICT opgeleverd worden voor de periode 2020-2023, waardoor de beleidskaders voor een ieder duidelijk zijn. De CIO en teamleiders trekken hierin samen op om de verdere stappen te zetten in informatievoorziening en het vormgeven van de digitale agenda. Dit doen zij op basis van reguliere afstemming en het verder inzetten op projectmatiger werken.

Paragraaf F - Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden partijen krijgt eenvoudiger voorwaarden, zeker als een nota Verbonden Partijen is opgesteld kan deze paragraaf beperkt blijven. Wel moet een duidelijke indeling gemaakt worden tussen gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen, vennootschappen en coöperaties. In de begrotingsprogramma's moeten vooral de risico's van deelname aan de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente terugkomen.

Kader verbonden partijen

1.1 Beleid verbonden partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een financieel en/of bestuurlijk belang heeft. Met een verbonden partij zet de gemeente Laren één of meerdere taken op afstand.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn een subsidie of een garantstelling. De gemeente Laren heeft een strategische visie rondom verbonden partijen opgesteld. Deze visie kan op basis van de geformuleerde uitgangspunten als ook de financiële spelregels een inzicht geven in de status van de verbonden partij. De spelregels horen bij drie verschillende fasen die een verbonden partij kent:

- Oprichten: In deze fase komen vragen aan de orde als 'Wanneer wordt een verbonden partij opgericht' en: 'Welke rechtsvorm heeft de verbonden partij'.
- Beheersen: In deze fase wordt beschreven welk beheer instrumentarium wordt gehanteerd voor het risicomanagement en toezicht op verbonden partijen. In dit kader is het ook goed aan te geven dat er door het College, in goede afstemming met de GR-en zelf, ondersteunende spelregels inzake financiën, weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn gemaakt.
- Evalueren en beëindigen: In deze fase wordt ingegaan op de evaluatie van verbonden partijen en de vraag of voortzetting van de samenwerking in de huidige vorm nog het meest passend is.

1.2 Beheer verbonden partijen

Met het op afstand zetten van één of meerdere taken van de gemeente in verbonden partijen moet de gemeente Laren het toezicht op verbonden partijen inrichten. De ene verbonden partij heeft meer risico's dan de andere, waardoor het benodigde toezicht per verbonden partij verschilt. Na oprichting van een verbonden partij wordt het risicoprofiel van de verbonden partij bepaald en daarmee bepalen we of de verbonden partij een hoog, gemiddeld of laag risicoprofiel heeft. Bij een hoog risicoprofiel wordt het toezicht op de verbonden partij intensiever dan bij een laag risicoprofiel. Bij een hoog risicoprofiel wordt minimaal twee keer per jaar een risicoanalyse uitgevoerd, terwijl bij een laag risicoprofiel een analyse van de begroting en de jaarrekening volstaat.

1.3 Risicoanalyse verbonden partijen

Het risicoprofiel van een verbonden partij wordt bij oprichting bepaald en periodiek geëvalueerd. Aan de hand van een vragenlijst worden de risico's van de verbonden partijen op een gestandaardiseerde wijze in kaart gebracht. De vragen variëren van 'harde' bestuurlijke en financiële gegevens tot meer zachte informatie zoals ziekteverzuim en de organisatie van het toezicht. De vragen zijn samengevat in dertien indicatoren die gezamenlijk een beeld geven van het risicoprofiel van een verbonden partij. Onderstaand is een overzicht van de indicatoren opgenomen en waarom deze vragen iets zeggen over het risico van een partij:

Bestuurlijke indicatoren

- Op dit onderdeel wordt gekeken naar de stemverhouding en aanvullende bevoegdheden die zijn vastgelegd in statuten of een gemeenschappelijke regeling. Daarnaast wordt gekeken in hoeverre verbonden partijen aan eventuele nog op te stellen kaderstellende spelregels voldoen.

Financiële indicatoren

- Baten: Er wordt gekeken naar de afhankelijkheid van subsidies, het aandeel van de gemeente in subsidies en de hoogte van de inkomsten uit kernactiviteiten.
- Lasten: Er wordt gekeken naar het percentage vaste lasten dat wordt gedekt door de vaste inkomsten en het exploitatieresultaat.
- Vermogenspositie: Er wordt gekeken naar de liquiditeit en solvabiliteit van de organisatie.
- Planning en control: Er wordt gekeken naar de aanwezigheid van tussentijdse rapportages voor de sturing van de organisatie.

Politieke indicatoren:

- Bij het politieke belang staat de publieke en maatschappelijke betrokkenheid van een verbonden partij centraal. Het gaat hier bijvoorbeeld om de substantiële werkgelegenheid die de verbonden partij biedt in de gemeente Laren of om de vraag of de verbonden partij zich bijvoorbeeld richt op kwetsbare groepen in de samenleving of op de veiligheid van de burger. Bij dit deelgebied wordt ook een inschatting gemaakt over de kans op imagoschade voor de gemeente Laren.

Omgevingsindicatoren:

- Omgevingsfactoren die een rol spelen zijn:
 - is de verbonden partij gevoelig voor economische bedreigingen (bijvoorbeeld recessie, ontwikkelingen arbeidsmarkt)
 - afhankelijkheid van veranderende wet- en regelgeving
 - risicomanagement: zijn er veel niet beheersbare risico's? Wat is de kans dat deze zich voordoen?

Overige indicatoren:

- Toezicht: Er wordt gekeken naar de periodieke bijeenkomsten van het toezicht en de specialismen (o.a. financieel, vakinhoudelijk, juridisch) in het toezicht.
- Directie en management: Er wordt gekeken naar de voortijdige wisselingen op sleutelposities, de termijn dat sleutelposities worden bekleed (zeer kort/zeer lang) en het aantal personen dat deelneemt binnen de directie/dagelijkse leiding.
- Personeel: Er wordt gekeken naar het ziekteverzuimpercentage, het verloop onder het personeel en de omvang van het personeel dat in vaste dienst is.
- Bedrijfsvoering: Er wordt gekeken naar de aanwezigheid van tussentijdse rapportages en de aanwezigheid van een meerjarenbegroting.
- Concurrentiepositie: Er wordt gekeken naar de concurrentiepositie en de toenemende concurrentie.
- Fusie/verhuizing/reorganisatie: Er wordt gekeken naar de ontwikkelingen rondom fusies, verhuizingen en/of reorganisaties.

Deze risicoprofilering wordt stelselmatig geactualiseerd en beheerd gaan worden zodat een inzicht ontstaat in het risicoprofiel alsmede de ontwikkeling daarin. Het aangaan van banden met derde partijen komt voort uit het publieke belang. Verbindingen met derde partijen is een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Dit betekent dat deze partijen veelal beleid uitvoeren dat ook door de gemeente zelf gedaan zou kunnen worden, maar om allerlei redenen aan deze partijen wordt 'overgelaten'.

De kaderstellende en controlerende taak blijft wel bij de gemeente liggen. Deze laatste taak is vanuit het financieel controlerende oogpunt belangrijker aan het worden, mede door de vanuit de Single information / Single audit (SiSa) aangescherpte Wet- en regelgeving alsmede de vanaf 2017 nieuwe / meer gespecificeerde regelgeving vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), aan welke de GR-en zelf ook onderworpen zijn.

1.4 Ontwikkelingen in Wet- en regelgeving m.b.t. Gemeenschappelijke Regelingen

De nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is op 8 juli 2014 door de Eerste Kamer aangenomen.

Met de nieuwe wet wordt de positie van gemeenteraden rond het bestuur en het beleid van de gemeenschappelijke regeling versterkt. Het traject inzake vaststelling van de begroting en begrotingswijzigingen wordt aangepast om de deelnemers meer sturing en invloed te geven op het openbaar lichaam:

- Het dagelijks bestuur stuurt uiterlijk voor 1 augustus de vastgestelde begroting aan Gedeputeerde Staten (art. 34 Wgr). Dit vloeit voort uit de verlengde zienswijzetermijn voor de deelnemers van zes naar acht weken (art. 35 Wgr);
- Uiterlijk op 15 april van het lopende jaar biedt het dagelijks bestuur de conceptbegroting en de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten aan, zodat de raden deze informatie beschikbaar hebben ten behoeve van de zogeheten zomernota

Verder krijgen gemeenten binnen de Wgr een mogelijkheid erbij om een lichte vorm van samenwerking met elkaar aan te gaan door invoering van een bedrijfsvoeringorganisatie met rechtspersoonlijkheid. Er bestaat al geruime tijd behoefte aan een samenwerkingsvorm die wel rechtspersoonlijkheid heeft, maar geen geëld bestuur met een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter, met alle bestuurlijke drukte die daarmee samenhangt.

Binnenkort kunnen gemeenten die met elkaar een samenwerkingsverband willen aangaan en daarvoor de Wgr gebruiken kiezen uit een openbaar lichaam, een gemeenschappelijk orgaan of een bedrijfsvoeringorganisatie (zoals de GEM Crailo BV).

De wijzigingen in de wet geven aanleiding tot wijziging van de bestaande gemeenschappelijke regelingen. De gemeente Laren ziet erop toe dat deze wijzigingen tijdig worden doorgevoerd. Overige wijzigende Wet- en regelgeving welke ook invloed hebben op Gemeenschappelijke Regelingen:

- Vennootschapsbelasting

Op 16 september 2014 is het Voorstel van wet tot wijziging van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en enige andere wetten in verband met de modernisering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsonderneming "Wet Vpb-plicht" voor overheidsondernemingen aangeboden aan de Tweede Kamer.

Met dit wetsvoorstel wil de regering concurrentievervalsing door verschillen in belastingplicht tussen private ondernemingen en publieke ondernemingen voorkomen. Het is de bedoeling dat het wetsvoorstel voor het einde van 2014 wordt aanvaard en per 1 januari 2016 effectief in werking treedt. In de nieuwe regeling is elke overheidsonderneming in beginsel belastingplichtig. Er zijn diverse vrijstellingen opgenomen voor o.a. interne activiteiten, wettelijke taken en samenwerkingsverbanden. Er geldt een algehele vrijstelling indien de organisatie ten minste 90% vrijgestelde activiteiten verricht én de behaalde winst niet meer dan € 15.000 bedraagt. De vrijstelling voor samenwerkingsverbanden kent strikte voorwaarden.

De nieuwe regeling heeft niet alleen impact op de gemeente Laren, maar ook op de gemeenschappelijke regelingen en andere verbonden partijen. Het komende jaar zal de gemeente Laren de consequenties in kaart brengen en de nodige stappen zetten om de regeling te implementeren.

- Wijzigende Wet Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Met ingang van het opstellen van de begroting 2017 gemeenten, en eigenlijk daaraan voorafgaand al bij de GR-en (dit jaar als gevolg van het (te) laat bekend worden van de nieuwe voorschriften niet of nauwelijks te realiseren) zijn er voorschriften van kracht geworden een vijftal financiële kengetallen op te nemen als ook de financiële gegevens in de programma's maar ook in de paragraaf verbonden partijen op te nemen. Daarnaast is met ingang van het begrotingsjaar 2018 ook voor de

Gemeenschappelijke Regeling het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) van toepassing geworden.

1.5 Bepaling / berekening van aan GR verbonden risicoprofiel

Een hoog risicoprofiel bij een gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam wordt vaak veroorzaakt door een grote financiële bijdrage in de gemeenschappelijke regeling door de gemeente Laren. In een aantal gevallen wordt dit beeld nog verzaamd door een beperkte invloed in het Algemeen Bestuur (stemverhouding). Daarnaast spelen factoren een rol als recessie, bezuinigingen en politieke gevoeligheid, maar ook veranderende Wet- en regelgeving en decentralisatie van taken vanuit het Rijk.

Een hoog risicoprofiel bij privaatrechtelijk verbonden partijen wordt vaak veroorzaakt door het financieel belang van de gemeente Laren in de verbonden partij heeft. Aandelenkapitaal, maar ook leningen en garantstellingen, spelen een rol. Ook hier is de recessie van belang: als het economisch minder gaat, kopen bedrijven en burgers minder gronden en huizen. De verbonden partij kijkt dan vaak naar andere mogelijkheden om de omzet te verhogen, maar hier is toezicht vanuit de aandeelhouders van belang. Als het gaat om risicovolle projecten of projecten buiten de eerder vastgestelde doelstellingen, wordt door de gemeente Laren extra risico gelopen.

Hieronder wordt weergegeven de onderwerpen waarop de betreffende verbonden partij in basis beoordeeld is en van een risicoprofiel / -waardering is voorzien:

Omrekeningstabel benoemde risico's GR-en / m.n. financieel en politiek / hestuurlijk ben							
Klasse	Algemene items				financiële items		
	Bijdrage	Punten	politiek	range ratio	sovereiniteit	liquiditeit	
1	< 100.000	2	2	tot 20%	10	10	
2	< 250.000	5	4	tot 24%	8	8	
3	< 500.000	10	6	tot 28%	6	6	
4	<1.000.000	15	8	tot 32%	4	4	
5	>1.000.000	20	10	33% en groter	2	2	

Lijst van gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Laren deelneemt:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
Gemeenschappelijke regeling BEL	Kennisconcentratie, efficiencyvoordeel en behoud zelfstandigheid	Blaricum, Eemnes, Laren
Regio Gooi en Vechtstreek – voormalige Gewest Gooi en Vechtstreek	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Onvoldoende capaciteit in eigen huis. Kennis.	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Weesp en Wijdmeren
GR Veiligheidsregio (GR VGV)	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Kennis	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Weesp en Wijdmeren
Gemeentelijke bevolkingszorg ((GHOR) via GR VGV	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Kennis	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Weesp en Wijdmeren
Gemeenschappelijke regeling uitvoering sociale zaken (SoZa H-BEL)	Efficiencyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Eemnes (deels), Huizen en Laren
Tominggroep	Efficiencyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Weesp Wijdmeren en Almere
Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek	Efficiencyvoordeel. Kennis. Beter kunnen voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Gooise Meren, Laren Hilversum, Huizen, Weesp, Wijdmeren, 6 gemeenten Flevoland en provincies Flevoland en Noord Holland.

Rioolwaterzuiveringsinstallatie Gooiergracht en vizeelgemaal Eemmeer	Efficiencyvoordeel. Kennis.	Blaricum, Laren
--	-----------------------------	-----------------

Lijst met stichtingen, waarin de gemeente participeert:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
Stichting Gooisch Natuureservaat	Efficiencyvoordeel en kennisconcentratie	De Provincie Noord-Holland (25%), A'dam (10%) en de 5 Gooise gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren (65%) nemen deel in de uitbesteding van het landschap- en natuurbeheer

Lijst met vennootschappen, waarin de gemeente participeert:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
GEM Crailo BV	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Voor Laren komt daarbij (vanuit haar omvang) Efficiencyvoordeel en kennisconcentratie.	De gemeente Hilversum (45%), de gemeente Gooise Meren (45%) en de gemeente Laren (10%).

Laren - waardering Gemeenschappelijke Regelingen o.b.v. toegekende punten risicoprofiel:								Begr 2021
		totaal	12.414.911	PUNTEN vanuit ..	afh. Ext. Invloeden / omgeving			TOTAAL
<u>gemeenschappelijke regelingen</u>		Omv bijdrage	bijdrage	Politiek	stemverhouding	ov externe invl		PUNTEN
GR BEL Combinatie		7.666.545	20	10	2	8	✓	40
GR Regio G&V		1.929.040	20	10	4	2	✓	36
GR veiligheidsregio G&V (GR VGV)		875.628	15	8	4	4		31
GR Bevolkingszorg (Onderdeel GR VGV)		49.161						
GR SoZa HBEL		1.373.049	20	8	6	6	✓	40
GR TOMIN werkvoorzieningsschap (via Rijk)		300.000	10	6	4	6	✓	26
GR Omgevingsdienst Flevoland Gooi Vechtstreek		115.148	2		10	2	✓	14
GNR		106.340	2		2	6	✓	10

Indeling Verbonden Partijen (GR-en) in risicoprofiel				
Financieel belang	€ 1.000.000,=	GR OFGV (14) GNR (10)	GR Werkvoorzieningschap TOMIN (26)	GR Belcombinarie (40)
				GR Regio G&V (36)
				GR SoZa HBEL (40)
				GR Veiligheidsregio G&V (31)
	€ 100.000,=			
	€ 5.000,=		GR GVE / RWZI (16)	
		tot 15	tot 30	tot 50
		RISICOSCORE		

Gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie gemeente Blaricum, Eemnes en Laren

De Gemeenschappelijk Regeling BEL Combinatie is 1 januari 2008 operationeel geworden waarbij per dezelfde datum al het operationele en beleid makende personeel van de deelnemende gemeenten in dienst van de gemeenschappelijke regeling is getreden. Bij de gemeenten zelf is een kleine staf met de gemeentesecretaris, beleidsregisseurs, een controller, griffier en griffiemedewerkster achtergebleven. De ondersteunende staf is begin 2017 ook naar de BEL overgeheveld. Door de BEL Combinatie worden de gezamenlijke werkzaamheden voor de drie deelnemende (samen circa 30.000 inwoners) met een personeelsbestand van 190 fte uitgevoerd. Momenteel wordt er onderzocht hoe de topstructuur van de BEL Combinatie moet worden en zal op basis van een benchmark gekeken worden naar de desbetreffende personeelsbezettingen.

Ontwikkelingen

De huidige structuur en aansturing van de BEL Combinatie en de relatie met de gemeenten vanuit de opdrachtgever / opdrachtnemer rollen, hebben aanleiding gegeven tot een doorontwikkeling - en procesmodel aanpassing. Hierbij zijn de rol en positie van de beleidsregie van de respectievelijke gemeenten herbezien. Deze functionarissen zijn naar de BEL Combinatie overgeheveld en vervullen daar, naast de meegenomen taken vanuit de staven, extra werkzaamheden waarmee de BEL Combinatie verder versterkt is.

In 2018 heeft de Doorontwikkeling van de BEL Combinatie als werkapparaat van de gemeenten een vervolg gekend in het meerjarenprogramma Organisatieontwikkeling. Als gemeentelijke

werkorganisatie is wendbaarheid nodig om producten en dienstverlening aan te kunnen blijven sluiten op wat lokale en landelijke maatschappelijke ontwikkelingen en Wet- en regelgeving van ons vragen. Het einde van de Arhi procedure in oktober 2018 heeft rust gebracht in de gemeentelijke werkorganisatie. De ontwikkeling van de organisatie krijgt op verschillende niveaus vorm: bij de teamleiders, de teams en de medewerkers. Hiernaast loopt er onderzoek hoe de topstructuur van de BEL Combinatie moet worden en zal op basis van een benchmark gekeken worden naar de desbetreffende personeelsbezettingen.

Opleidingen en trainingen zijn essentiële instrumenten in de cultuurverandering die is ingezet richting een eigentijdse wendbare organisatie. Medewerkers, teams en teamleiders worden met opleidingen en ontwikkelingsaanbod optimaal gefaciliteerd in hun professionele en persoonlijke ontwikkeling. Hier wordt in toenemende mate gebruik van gemaakt. Het is de verwachting dat deze trend zich de komende jaren zal voortzetten. Vanuit de gemeentelijk organisatie wordt hieraan richting de achtergebleven ambtelijke staf ook gewerkt

Bestuurlijk belang

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de collegeleden van de drie gemeenten en heeft volledige zeggenschap. Het dagelijks bestuur wordt gevormd door 1 vertegenwoordiger vanuit de drie gemeenten aangevuld met de directeur van de BEL.

Basisgegevens BEL Combinatie

Gemeenschappelijke Regeling BEL Combinatie							GR BEL
Algemene gegevens:					Ratio:		
Balanstotaal				23.933.961	Solvabiliteit		0,25%
Eigen vermogen				59.315			
Kort vreemd vermogen				2.944.715	Liquiditeiten		19.816
Omvang totale begroting GR 2021				20.893.370			
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume				7.666.545			
Werkelijke lasten 2019 gemeente Laren				7.341.283			
Exploitatieresultaat begroting 2021				-			
Stemaandeel /-verhouding				33,33%	Risicopunten		40

Financieel belang

De drie gemeenten staan financieel garant voor de werkorganisatie. Door de gemeente Laren is bij de werkorganisatie via een dienstverleningsovereenkomst een werkpakket inclusief bijkomende door te belasten kosten ter waarde van € 7.666.545,= begroot. Begroot bedrag 2020 bedroeg € 7.552.698,= bedragen. In deze bijdrage is overigens mede versleuteld de toename van de kosten door de indexaties en cao effecten.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de GR BEL Combinatie zijn verantwoord onder alle voorkomende programma's, de BEL Combinatie werkt namelijk als het gemeentelijk werkapparaat voor de gemeente Laren.

Regio Gooi en Vechtstreek

De GR Regio is een samenwerkingsverband van de 7 gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek. De Regio GV voert regionale taken uit, ontwikkelt beleid en behartigt de belangen van de zeven regiogemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeeren) die ze gezamenlijk willen oppakken of afstemmen. De Regio heeft als centrale opdracht van de gemeenten om ervoor te zorgen dat in Gooi en Vechtstreek een evenwichtige en harmonische ontwikkeling plaatsvindt. In het kader van werkzaamheden Sociaal Domein heeft de gemeente Eemnes de voor haar benodigde werkzaamheden(deels) bij de GR Regio ingekocht.

De dienstverlening van GR Regio is grofweg te verdelen over 2 deelgebieden: het Sociaal- en Fysiek Domein. Deze worden overigens niet meer in separate programma's begroot vanwege de per 2018 ook voor de GR-en geldende gewijzigde regels vanuit het BBV. Daarnaast verleend zij ook medewerking aan bovenregionale initiatieven.

Ontwikkelingen

Vanuit het opgestelde rapport door de Regio inzake herijking regionale samenwerking "Meer samen; samen meer" is de zogenoemde Regionale Samenwerking Agenda (RSA) opgesteld. Deze is opgesteld vanuit inbreng van alle deelnemende gemeenten en in 2019, op basis van input nieuw gekozen raden en raadsleden aangepast, op basis van de door de raadsleden als belangrijk en uit te werken aandachtspunten geactualiseerd. Na vaststelling van de vernieuwde RSA in 2019 worden nu de in de agenda verwerkte initiatieven opgepakt en verder uitgewerkt. Hierbij valt te denken aan regionaal uit te voeren activiteiten zoals inrichten van een regionaal wandelnetwerk, voorbereiding op effecten Floriade 2022 Almere e.d. Daarnaast is er via de regio een eerste stap gemaakt op het aanhaken op activiteiten binnen de Metropool Regio Amsterdam (MRA) bijvoorbeeld bovenregionale zaken m.b.t. woonvisies. Door de Regio wordt regelmatig aan de betrokken raden, mede via de vanuit de raden aangestelde "ambassadeurs" informatie verstrekt over de voortgang en overige ontwikkelingen. De MRA behartigt ondertussen ook aangelegenheden welke onder de "MIRT" vallen waarbij MIRT staat voor Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport. Hiernaast is een nieuwe ontwikkeling de opstart van de Regio Vervoer BV welke vanaf 2021 actief gaat worden. Door het oppakken en uitwerken van deze activiteiten neemt de omvang van de begroting GR Regio G&V overigens verder toe.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur heeft 7 leden met stemrecht, te weten de hiervoor benoemde wethouders vanuit de 7 deelnemende Gooise gemeenten. Het Bestuur wordt voorgezeten door de burgemeester van de grootste gemeente (Hilversum), deze heeft echter geen stemrecht.

Basisgegevens GR Regio G&V

Gemeenschappelijke Regeling Regio Gooi en Vechtstreek							GR Regio
Algemene gegevens:					Ratio:		
Balanstotaal				60.753.000	Solvabiliteit		14,75%
Eigen vermogen				8.960.000			
Kort vreemd vermogen				20.082.000	Liquiditeiten		7.188.000
Omvang totale begroting GR 2021				87.732.000			
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume				1.929.040			
Werkelijke lasten 2019 gemeente Laren				1.669.201			
Exploitatieresultaat begroting 2021				128.000			
Stemaandeel /-verhouding	7 deelnemers			14,29%			
	op inwonertal			4,51%	Risicopunten		36

Financieel belang

De bijdrage van de gemeente Laren aan de Regio Gooi- en Vechtstreek is voor 2021 begroot op een bijdrage van € 1.929.040,=, in 2020 bedroeg het begrote bedrag € 1.850.709,=.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

In grote lijnen komen de lasten voort uit de 2 aangegeven deelgebieden en zijn derhalve verantwoord in 2 programma's van de gemeentelijke begroting:

Programma 7 – Sociaal domein	€	830.303,-
Programma 9 – Bouwen en wonen (m.n. GAD)	€	1.098.677,-

Gemeenschappelijke regeling veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

De GR VGV is een gemeenschappelijke regeling waarin deelnemen de gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeren hun taken inzake veiligheid (m.n. brandweertaken) hebben ondergebracht. Hiernaast is de zogenoemde Gemeentelijke Bevolkingszorg als aandachtspunt onder deze GR gepositioneerd als bijkomende losse activiteit.

De samenwerking heeft tot doel een meer doelmatige, georganiseerde en gecoördineerde preventie en hulpverlening bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied te bewerkstelligen.

Zij heeft onder andere de navolgende taken:

het instellen en in stand houden van een regionale brandweeralarmcentrale, het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, het voorbereiden van coördinatie bij de rampenbestrijding, het verzamelen en evalueren van gegevens t.b.v. de waarschuwing en alarmering van de bevolking door middel van het sirenenet in geval van een ramp of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, het verkennen van gevaarlijke stoffen en het verrichten van ontsmetting, het adviseren van besturen van de deelnemende gemeenten op het gebied van:

- brandpreventie en bluswatervoorziening;
- voorbereidende maatregelen t.b.v. de brandbestrijding en –beperking in bepaalde objecten;
- het aanschaffen van materieel.

Ontwikkelingen

Na jaren van opgelegde bezuinigingen was de GR Veiligheidsregio aan de bodem van haar mogelijkheden terecht gekomen. In haar begroting over de jaren 2018 / 2019 waren veel autonome, en daarmee niet door de Veiligheidsregio beïnvloedbare, extra lasten opgenomen vanuit Brandweer Nederland en het IFV welke ook nog doorwerken in 2020 en 2021. De ontwikkeling in toename van de kosten in 2021 wordt geheel veroorzaakt door CAO- en pensioenpremieverhogingen.

In 2018 en 2019 is gestart met het opzetten van verregaande bestuurlijke samenwerking met de Veiligheidsregio Flevoland, zo is bijvoorbeeld de regiocommandant G&V ook regiocommandant Flevoland. Wetgeving houdt momenteel nog verdergaande fusie tegen, hierbij moet overigens ook aangetekend worden dat fusie met de Veiligheidsregio Utrecht naar verwachting meer efficiencyvoordelen zou kunnen opleveren. Vanuit deze verregaande samenwerking zijn er reeds kleine financiële meevallers in de begroting verwerkt.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur heeft 7 leden en 7 plaatsvervangers. De gemeente Laren is met 1 lid vertegenwoordigd in het bestuur.

Basisgegevens GR Veiligheidsregio G&V

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek							GR VGV
Algemene gegevens:					Ratio:		
Balanstotaal				14.812.342	Solvabiliteit		9,82%
Eigen vermogen				1.454.891			
Kort vreemd vermogen				2.500.000	Liquiditeiten		-301.975
Omvang totale begroting GR 2021				37.930.000			
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume				924.789			
Werkelijke lasten 2019 gemeente Laren				848.880			
Exploitatieresultaat rekening 2018				26.077	Netto schuldquote		39,98%
Stemaandeel /-verhouding	7 deelnemers			14,29%			
	op inwonertal			4,51%	Risicopunten		31

Financieel belang

Jaarlijks geeft de gemeente Laren een bijdrage aan de regionale brandweer en de bevolkingszorg. In 2021 is de bijdrage op de regionale brandweer begroot op € 875.628,= (2020 was € 856.842,=). Voor de bevolkingszorg, die ook bij de Veiligheidsregio wordt begroot, is in 2021 een bedrag van € 49.161,= begroot (2020 was € 45.992,=).

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de GR Veiligheidsregio GV is onder navolgende programma verantwoord:

Programma 3 – Openbare Orde en Veiligheid € 924.789,=

Gemeenschappelijke regeling uitvoering sociale zaken (SOZA H-BEL)

De gemeenten Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren werken via deze GR samen in de uitvoering van de regelingen in de sociale wetgeving. Daarbij is Huizen de centrumgemeente. Voor deze (maatwerk-) samenwerkingsvorm is tussen de gemeenten afgesproken dat de BEL gemeenten bijdragen in de apparaatskosten van Huizen. In feite betreft het hier een zogenaamde "Lege GR"; de werkorganisatie is de afdeling Sociale Zaken van de gemeente Huizen die tevens de werkzaamheden verbonden aan de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo), participatie, jeugdzorg en ouderenzorg ondersteunen.

Ontwikkelingen

Vanaf de begroting voor 2016 en meerjarig is door de GR SOZA HBEL rekening gehouden met een toename in het personeelbestand van 9 fte vanwege de nog almaar toenemende werkzaamheden vanuit de drie decentralisaties. Nog steeds staat de formatie onder druk en worden extra medewerkers aangetrokken, met name in het preventieve voorveld. Het idee is dat wanneer deze functie in het preventieve voorveld goed werkt er in de daadwerkelijke uitvoering van de kostbare zorgtaken minder middelen nodig zullen zijn. Daarnaast gaat HBEL participatietaken grotendeels zelf uitvoeren. Gemeente Huizen heeft daarom een formatieonderzoek laten uitvoeren. Uit dit onderzoek komt een kortlopende stijging van de lasten naar voren, deze zal na 2021 naar verwachting weer gaan dalen. Vanaf 2017 loopt het proces om te komen tot bijstelling van de GR SoZa HBEL in het kader van het vernieuwen van de GR-regeling alsmede de bijbehorende financiële afspraken en verantwoordingen. Dit proces verloopt moeizaam hetgeen mede veroorzaakt wordt door de almaar veranderende inhoud van de in het Sociale Domein behandelde en afgewerkte onderwerpen.

Bestuurlijk belang

De portefeuillehouder met Sociale Zaken heeft zitting in het bestuurlijk overleg.

Basisgegevens GR SoZa HBEL

Gemeenschappelijke Regeling Sociale Zaken Huizen en BEL gemeenten (app.kosten)						GR SoZa	
Algemene gegevens:				Ratio:			
Omvang totale begroting GR 2021			8.566.000				
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume			1.373.049				
Werkelijke lasten 2018 gemeente Laren			1.345.699				
Exploitatieresultaat begroting 2021			-				
Aandeel procentueel in GR aandeel bechikkingen			16,03%	Risicopunten		40	

Financieel belang

Jaarlijks worden de apparaatskosten die de GR SOZA HBEL maakt voor de uitvoering van sociale zaken door de gemeente Laren vergoed. In de begroting 2021 word rekening gehouden met apparaatskosten ter grootte van € 1.373.049,=.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de GR SOZA HBEL is onder navolgende programma op diverse beleidsproducten verantwoord:

Programma 7 – Sociaal Domein € 1.373.049,=

Werkvoorzieningsschap Tomingroep

De gemeenschappelijke regeling 'Werkvoorzieningsschap Tomingroep' (hierna 'Het Schap') voorziet in de uitvoering van alle in de Participatiewet (de voormalige Wet sociale werkvoorziening) benoemde werkzaamheden. Het Schap voert wettelijke taken uit namens de gemeenten in de regio alsmede ten behoeve van de gemeente Almere. De hoofddoelstelling is het aanbieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden aan personen die kunnen en willen werken, maar die door een persoonlijke oorzaak (tijdelijk) geen kans hebben op een baan in het reguliere bedrijfsleven. Daarnaast heeft deze GR ook een belangrijke taak in het doorgeleiden van moeilijk bemiddelbare cliënten naar regulier werk. Vanuit de decentralisatie heeft het Schap een extra taakstelling gekregen om de instroom maximaal te beperken alsmede te zorgen voor een zo groot mogelijke doorstroming naar regulier werk, mede ingegeven door de, via de gemeente, aan de sociale werkvoorzieningen opgelegde bezuinigingen.

Ontwikkelingen

Het Werkvoorzieningsschap Tomingroep, ook wel bekend als 'het Schap', is een deelneming onder de Tomingroep B.V. Complicerende factor is de transformatie in het kader van de decentralisaties in het sociale domein, en met name op het vlak van de Participatiewet per 1-1-2015. In 2015 is er meer duidelijk worden over de status en ontwikkeling van "het Schap" en de relatie met de Tomingroep BV. Per 1-6-2016 is het Schap op grond van de participatiewet ook verantwoordelijk geworden voor de werkgeversdienstverlening. De opdracht vanuit de Wet aan het Schap is de realisatie van 30% uitstroom van mensen met een loonwaarde van 40%-80% en 80%-100%. Dit in samenwerking met het UWV.

Tevens is er een proces inzake Transformatie en herstructurering opgezet o.b.v. het "Bedrijfsplan Tomingroep 2015" en worden activiteiten uitgewerkt tot het versterken, vereenvoudigen en aanpassen van de governance van het Schap, welke in 2018 is geïmplementeerd. Hiertoe is medio 2017 de besluitvorming opgestart om te komen tot herziening van de GR waarbij met name gekeken werd naar stemrecht (op basis van 10-jaars gemiddelde aantal werkzame WsW-ers per gemeente) en deze verdeelsleutel ook van toepassing is geworden op eventuele verliesbijdragen en het recht van de gemeenten op door de Tomingroep BV uitgekeerde dividenden. In 2018 is nog uitgegaan van de oude situatie. In 2019 bleek, na de directiewisseling, het verwachte bedrijfsresultaat voor het eerst negatief onder meer vanwege het gehanteerde bedrijfs- en daarmee samenhangende verdienmodel. Aanvankelijk leek het resultaat door ingrepen van de interim- directeur weer aan de beterende hand maar verhevigd door de gevolgen van Corona blijken meer structurele maatregelen nodig. Daarbij staat de in november 2018 vastgestelde bestuursopdracht ter discussie en wordt door het AB gewerkt aan toekomstscenario's. Besluitvorming daarover wordt in 2020/2021 verwacht. Ondanks de afnemende rijksbijdrage per Subsidiabele Equivalent (SE) was het Schap in 2018 in staat de gevraagde werkzaamheden uit te voeren. In 2019 is een klein verlies geleden (€ 104.000,=) welke conform afspraken door de Tomingroep BV is aangevuld. De uitvoering van de financiële administratie is belegd bij de GR Regio G&V.

Ondanks de afnemende rijksbijdrage per Subsidiabele Equivalent (SE) is het Schap in 2021 in staat de gevraagde werkzaamheden uit te voeren met een iets kleiner tekort van € 781.000,= (2020 was dat nog € 987.000,=) welke door de Tomingroep B.V. wordt aangezuiverd. Wel is de administratieve uitvoering verlegd naar de centrumgemeente Huizen vanwege de daar reeds aanwezige expertise waarmee de administratieve last binnen het Schap zelve zijn verlicht.

Bestuurlijk belang

In het bestuur hebben alle 9 deelnemende gemeenten zitting. Bovendien zijn er twee externe adviseurs aan het bestuur toegevoegd. Vanuit Blaricum neemt 1 vertegenwoordiger deel in het bestuur van de Tomingroep.

Bestuurlijk belang

In het bestuur hebben alle 9 deelnemende gemeenten zitting. Bovendien zijn er twee externe adviseurs aan het bestuur toegevoegd. Vanuit Laren neemt 1 vertegenwoordiger deel in het bestuur van de Tomingroep.

Basisgegevens GR Werkvoorzieningsschap Tomingroep (Het Schap).

Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap TOMIN (onderdeel Tomingroep BV)					GR Tomin	
Algemene gegevens:					Ratio:	
Balanstotaal 2020 (exclusief Tomingroep BV)		11.987.000			Solvabiliteit (incl BV)	17,78%
Eigen vermogen 2020 (exclusief Tomingroep BV)		1.906.000				
Kort vreemd vermogen (het Schap)		2.831.000			Liquiditeiten (schap)	1.211.000
Omvang totale begroting GR 2021		26.159.000				
Aandeel gemeente Laren in begr. volume (via Rijk)		300.000				
Werkelijke lasten 2019 gemeente Laren		279.250				
Exploitatieresultaat begroting 2021 (het Schap)		-781.000				
Stemaandeel /-verhouding		9,09%			Risicopunten	26

Financieel belang

De gemeentelijke bijdragen aan het Schap is met de invoering van de nieuwe participatiewet per 1 januari 2015 vervallen. De financiering geschiedt vanuit de doorgestorte rijksbijdragen alsmede loonkostenvergoeding vanuit de Tomingroep BV alwaar het personeel werkzaam is. De getoonde bijdrage betreft de via het gemeentefonds, voorheen benoemd onder het sociale deelfonds, ontvangen bijdrage die 1:1 aan het Schap wordt doorbetaald. Voor de gemeente Laren betreft dit in 2021 een bedrag van € 300.000,=; in de begroting 2020 was de bijdrage ook geraamd € 289.774,=. Een negatief jaarresultaat van het Schap zelf wordt afgedekt wordt door een extra bijdrage van de Tomingroep BV en betreft voor de begroting 2021 een bedrag van € 781.000,=. (2020 € 987.000,=).

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de werkvoorzieningsschap TOMIN is onder navolgende programma verantwoord:

Programma 7 – Sociaal Domein € 300.300,=

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

Sinds begin 2013 zijn de milieutaken voor de gemeente Laren en Blaricum ondergebracht bij de Gemeenschappelijk Regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). Naast Laren en Blaricum zijn 15 andere gemeenten en provincies uit de regio Flevoland en Gooi en Vechtstreek deelnemer van deze Gemeenschappelijke Regeling. De OFGV behandelt de milieutaken op het gebied vergunningverlening, toezicht en handhaving uit het omgevingsrecht.

Ontwikkelingen

Nu de opstart- en aanloopfase zijn afgerond is er een stabiele organisatie tot stand gekomen. Vanuit deze stabiele situatie is het nu mogelijk om te komen tot afspraken in het kader van zogenoemde dienstverlenings-overeenkomsten (DVO) en bepaling van kostprijsstarieven voor de geleverde diensten aan de deelnemende gemeenten. Dit proces is opgestart in 2017. De begroting 2018 is als eerste begrotingsjaar op basis van de kostprijsystematiek opgesteld. Medio 2017 is de kostprijsystematiek uitgelegd en besproken met de participanten, waaruit bleek dat bij invoering van deze systematiek de kleinere gemeenten duurder uit zijn. Dit heeft geleid tot bestuurlijk overleg waarin afgesproken is dat er een overgangsregeling tot stand moet gaan komen om daarmee een ingroeiperiode te creëren, hierbij is KPS-systeem in 2018 voor 50% ingevoerd en met begrotingsopstelling 2019 voor 100%. In 2020 is op basis van een evaluatie de doorgevoerde systematiek opnieuw bekeken worden, de kostprijzen opnieuw berekend en heeft als positief gevolg voor de gemeente Laren een dalende bijdrage opgeleverd.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit 15 bestuurders van alle deelnemers en heeft volledige zeggenschap hierin.

Basisgegevens GR OFGV

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek						GR OFGV
Algemene gegevens:					Ratio:	
Balanstotaal			5.548.670		Solvabiliteit	16,56%
Eigen vermogen			919.000			
Kort vreemd vermogen			4.729.669		Liquiditeiten	5.384.000
Omvang totale begroting GR 2021			14.259.311			
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume			115.148			
Werkelijke lasten 2019 gemeente Laren			131.994			
Exploitatieresultaat begroting 2021			-			
Stemaandeel /-verhouding	aandeel totaalbudget		1,10%		Risicopunten	14

Financieel belang

Door de gemeente Laren was voorgenomen bij de OFGV in 2020 een begroot werkpakket van €130.463,= afgenomen, de realisatie in 2019 heeft € 131.994,= bedragen. Dit werkpakket was nog gebaseerd op een afgeleide van de lasten van de inbreng van de deelnemende gemeenten met doorvoering 1^e tranche kostprijsystematiek en is niet juist begroot geweest. De begrote lasten voor 2021 zijn geraamd op € 115.148,=.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de OFGV is onder navolgende programma verantwoord:
Programma 8 – Bouwen, Wonen, Milieu en Duurzaamheid € 115.148,=

Stichting Goois natuurreservaat

In 1932 is door de Gooise gemeenten (Blaricum, Bussum, Huizen, Laren, Naarden en Hilversum) samen met de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam de stichting Goois Natuurreservaat opgericht. Het statutaire doel van de Stichting Goois Natuurreservaat is:

- De instandhouding van het natuurschoon in 't Gooi door de verkrijging van de daar gelegen terreinen, om deze ten eeuwigden dagen ongeschonden als natuurreservaat te behouden;
- Het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.

Ontwikkelingen

Door de gemeente Amsterdam is aangegeven dat zij wilde gaan uittreden uit deze verbonden partij (stichting). Na verregaande juridische procedures is door de Hoge Raad uitgesproken dat de voorgenomen uittreding niet toegestaan is vanwege het eeuwigdurende karakter van de overeenkomst uit 1932. Daarmee dient de gemeente Amsterdam weer aan haar verplichtingen inzake het GNR te gaan voldoen, zij heeft echter wel aangegeven haar basisbijdrage te bevriezen op het niveau van het jaar 2016.

Vanuit de financiële en operationele continuïteit, en om het eventuele verlies van de bijdrage van de gemeente Amsterdam op te kunnen vangen, heeft het GNR een strategische toekomstvisie opgesteld. Vanuit deze visie bleek dat een uitbouw van de samenwerking met een strategische partner het verder onderzoeken waard was. Dit onderzoek heeft geleid tot aanpassing van de besturing van het GNR, een bijstelling van de financiering van het GNR, en het verder door ontwikkelen van het GNR. Dit om in de toekomst haar rol inzake natuurbeheer, - behoud en als aantrekkelijk gebied voor recreatie en toerisme te kunnen blijven vervullen. Als vervolg op alle ingezette acties is in 2017 het opgestelde transitieplan aan de gemeenteraden ter vaststelling aangeboden. Aan dit transitieplan is een projectplan toegevoegd met een inschatting van de projectkosten, hoe het GNR de nabij komende jaren (tot 2021) kan gebruiken en overleven om te komen tot een stabiele nieuwe GNR. Door de Provincie en de gemeente Amsterdam is aangegeven dat zij dit projectplan omarmen, maar dat zij dit als een uitdaging van de Gooise gemeenten zien en zij daar financieel niet aan bijdragen.

Overigens heeft de Provincie Noord-Holland recent ook aangegeven het GNR te willen verlaten waarbij zij aangeven dat de governance (met 2 petten op - en in het bestuur van het GNR te zitten en daarnaast als subsidieverstrekker betrokken zijn) de aanleiding voor dit besluit is. Momenteel wordt door de bestuurders bekeken hoe zij, een overigens niet ondersteund door de Gooise gemeenten, uittreden van Amsterdam en de Provincie Noord Holland kunnen regelen, de mindere opbrengsten kunnen gaan opvangen zodat de belangrijke natuurwaarde van het Gooise natuurgebied behouden kan blijven.

Bestuurlijk belang

Het bestuur bestaat uit leden van de verschillende colleges van B&W, en van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van Noord-Holland. Het bestuur heeft derhalve 7 leden, 2 externe adviseurs en een onafhankelijk voorzitter (deze 3 laatste bestuursleden hebben geen stemrecht. Hiernaast is de situatie rondom de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) GNR aan verandering onderhevig gezien de geuite wens van uittreden van de gemeente Amsterdam en de Provincie Noord Holland (mede vanuit de door hen gevoeld dubbele pet als participant maar ook als bestuurder van het GNR). De SOK zal daarom t.z.t. na een akkoord op de voorgenomen uittredingen bijgesteld moeten worden.

Basisgegevens Goois Natuur Reservaat (GNR)

Goois NatuurReservaat (participatie in stichting)							GNR
Algemene gegevens:					Ratio:		
Balanstotaal			2.418.900		Solvabiliteit		60,91%
Eigen vermogen			1.473.300				
Kort vreemd vermogen			670.000		Liquiditeiten		1.051.808
Omvang totale begroting GR 2021			7.466.194				
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume			106.340				
Werkelijke lasten 2019 gemeente Laren			91.384				
Exploitatieresultaat begroting 2021			-				
Stemaandeel /-verhouding	statutair aandeel		5,00%		Risicopunten		10

Financieel belang

De Stichting Goois Natuurreservaat wordt via een vastgestelde verdeelsleutel door de deelnemende gemeenten gesubsidieerd. Voor 2021 is de bijdrage begroot op € 106.340,=, dit is inclusief de extra bijdrage inzake de transitie van 1,= per inwoner alsmede de bijdrage inzake het vastgestelde beleidsplan en het projectplan en verrekking van de zog. "doorschuif BTW". In begroting 2020 bedroeg de bijdrage netto € 101.400,=.

Relatie met de taakvelden benoemd onder de financiële programma's

De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan het GNR is onder navolgende programma verantwoord: Programma 6 – Cultuur en Recreatie € 106.340,=

Gooiergracht en Vijzelgemaal Eemmeer

Deze gemeenschappelijke regeling (Blaricum en Laren) heeft in 1961 de opdracht gekregen de rioolwaterzuivering en bijbehorende afvoerleidingen te exploiteren. Al vrij snel werd de rioolwaterzuivering eigendom van het Waterschap. De gemeenschappelijke regeling draagt sindsdien nog wel zorg voor het exploiteren en het onderhouden van de afvoerleidingen, d.w.z. de Gooiergracht en het Vijzelgemaal aan het einde van voornoemde gracht wat statutair in 1986 is vastgelegd. In 2004 zijn besprekingen met het Waterschap AGV gestart met als doel de opheffing van de gemeenschappelijke regeling en overdracht van eigendommen en taken. In 2007 is er door het bestuur van het Waterschap een besluit genomen over de overname. Over deze principe overeenkomst (ook te vinden in besluitenlijst bestuur Waternet) heeft echter geen besluitvorming in de gemeenten Blaricum en Laren plaatsgevonden. In 2017 is de overeenkomst wel weer onder aandacht van het Waterschap gebracht, nadat zij de wens uitgesproken hebben de Gooiergracht te willen opwaarderen tot primaire watergang.

Het is de intentie van alle partijen om de voorbereiding voor de opheffing van de gemeenschappelijke regeling daadwerkelijk af te ronden waarbij het Waterschap de verantwoording en lasten voor de sanering van de Gooiergracht (met Rijkssubsidie) voor haar rekening neemt. Op dit moment wordt een onderzoek uitgevoerd, door een externe partij, naar het stroomgebied van de Gooiergracht en nabije omgeving. Dit onderzoek wordt bekostigd door de 4 betrokken partijen, zijnde Blaricum en Laren met daarbij extra de gemeente Eemnes en het Waterschap.

Bestuurlijk belang

Van het algemeen bestuur is een lid van het College van B&W Blaricum voorzitter en de gemeentesecretaris van Blaricum secretaris. Verder maakt 1 raadslid deel uit van het algemeen bestuur. Laren is met eenzelfde aantal leden vertegenwoordigd.

Basisgegevens Gooiergracht en Vijzelgemaal Eemmeer (GR GVE)

Gemeenschappelijke Regeling Gooiergracht / Vijzelgemaal / Rioolwaterzuivering						GVE	
Algemene gegevens:						Ratio:	
Balanstotaal				195.270		Solvabiliteit	98,38%
Eigen vermogen				192.111			
Kort vreemd vermogen				3.159		Liquiditeiten	147.980
Omvang totale begroting GR 2021				28.504			
Aandeel gemeente Laren in begrotingsvolume 2020				14.508			
Werkelijke lasten 2019 gemeente Laren				6.000			
Exploitatieresultaat begroting 2021				-			
Stemaandeel /-verhouding				50,00%		Risicopunten	16

Financieel belang

De in de begroting 2021 weergegeven bijdrage bedroeg € 14.508,=,. Dit is inclusief het kostenaandeel in het lopende onderzoek naar het stroomgebied Gooiergracht.

Verbonden partij inzake grondontwikkeling Crailo Noord en Zuid - GEM Crailo B.V.

De gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren hebben de handen ineengeslagen om het gebied Crailo Noord en Zuid in ontwikkeling te brengen voor woondoeleinden, bedrijvigheid maar ook inrichten natuurgebied. Daartoe is in 2017 een overeenkomst met de Provincie Noord Holland gesloten waarin de gezamenlijk partijen de grondpositie van de Provincie hebben gekocht onder verregaande voorwaarden zoals uitgestelde betaling grondovername als ook pas later ingaande renteverplichtingen. De drie gemeenten hebben hiertoe een samenwerking opgezet welke uitgemond is in een gezamenlijke BV om de genoemde doelstellingen te realiseren. Hiertoe is GEM Crailo B.V. opgericht waarbij de drie gemeenten als aandeelhouders functioneren.

Momenteel is er binnen de GEM Crailo BV gewerkt aan het opstellen van de verslaglegging over het verlengde boekjaar 2018 / 2019. Deze is, inclusief accountantsrapportage, reeds aan de het Algemeen Bestuur aangeboden. Uit deze rapportage bleek dat de realisatie van de plannen en de uitvoering conform begroting en verwachting in de GREX zijn verlopen.

Momenteel is bij de GEM Crailo onderhanden de eerst globale uitwerking van inrichtingsplannen en bebouwing van het gehele terrein Crailo Noord / Zuid. In dat kader is het mede noodzakelijk na te denken over de overname van de gronden van de gemeenten (de zgn. "Grondrouting") Een belangrijke vraag hierbij is hoe de meest juiste en gewenste grondrouting, kan gaan worden, terreinen in 1 keer overnemen of in delen voor aanvang ontwikkeling deelgebied. Hierbij moet ook gekeken worden naar de hierbij te verwachten totale fiscale kosten in het kader van (deel)levering met BTW of overdrachtsbelasting..

GEM Crailo BV	GEM Crailo BV is opgericht op 1 mei 2018. De aandeelhouders zijn de gemeenten Hilversum (45%), Gooise Meren (45%) en Laren (10%). De wethouders Financiën vertegenwoordigen hun gemeente in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders). De wethouders Ruimtelijke Ordering (i.g.v. Hilversum de projectwethouder Crailo) vertegenwoordigen hun gemeente in het Bestuurlijk Overleg.	
Bestuurlijke deelname van de gemeente		
Partners	Gemeenten Hilversum en Gooise Meren	
Doel en openbaar belang	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.	
	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	Zie toelichting	Zie toelichting
Financieel resultaat van de verbonden partij	Zie toelichting	Zie toelichting
Toelichting	In maart 2020 heeft de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als bijlage van de jaarrekening 2018/2019 van GEM Crailo BV vastgesteld. De omvang van de Intergemeentelijke grondexploitatie bedraagt circa € 75 mln waarbij de geprognostiseerde winst van de grondexploitatie op eindwaarde per 31 december 2029 € 1,85 mln bedraagt, conform eerdere verwachtingen (contante waarde per 1 januari 2019: € 1,49 mln). Het financieel resultaat van de verbonden partij vloeit voort uit de intergemeentelijke grondexploitatie, die jaarlijks geactualiseerd wordt.	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.000	€ 1.000
Vreemd vmogen van de verbonden partij	Zie toelichting	Zie toelichting
Toelichting	Het volgestorte aandeelekapitaal van Gem Crailo BV bedraagt (oprichting 1 mei 2018) € 1.000. Het Larens aandeel daarin is 10% (€ 100). GEM Crailo BV heeft een kredietfaciliteit bij de BNG Bank van € 20 mln., waarvan de maximale opnamelimiët tot 1 juli 2020 is vastgesteld op € 10 mln. De gemeente Hilversum staat voor 45% borg (gemeente Gooise Meren voor 45% en gemeente Laren voor 10%).	

Relevante beleidsinformatie	Richtinggevend is het Ambitiedocument, dat door de gemeenteraden van de drie gemeenten is vastgesteld op 18 december 2017. Ten behoeve van de gebiedsontwikkeling hebben de gemeenteraden van de drie deelnemende gemeenten eveneens op 18 december 2017 de intergemeentelijke grondexploitatie vastgesteld, die op 21 december 2017 is ondertekend. Op 19 december 2017 hebben de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten de samenwerkingsovereenkomst vastgesteld, waartoe GEM Crailo BV is toegetreden op basis van de op 17 juli 2018 door de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten vastgestelde akte van toetreding. Op initiatief van de gemeenteraden is de Verordening voor de Radenadviescommissie opgesteld. Met de Verordening wordt beoogd de controlerende rol van de gemeenteraad in de realisatiefase van de Gebiedsontwikkeling Crailo te versterken.
Risico's	In de vergadering van 18 december 2017 is de raad geïnformeerd over de risico's. In maart 2020 heeft de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als bijlage bij de jaarrekening 2018 / 2019 van GEM Crailo BV vastgesteld inclusief een risico- en gevoeligheidsanalyse. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is dit uitvoerig beschreven.
Programma	8. Bouwen en Wonen
Website	

Paragraaf G - Grondbeleid

Algemeen

Onder grondbeleid verstaan we het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om de ruimtelijke, en deels ook economische doelstellingen te realiseren. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

Grondbeleid van de gemeente

In Laren is de nog te vergeven ruimte zeer schaars, met weinig speelruimte voor ontwikkelingen. Het grondbeleid voor de gemeente, vastgelegd in de nota Grondbeleid, is vooral gericht op de regisserende functie van de gemeente. De gemeente heeft een belangrijke taak op het gebied van het behoud van de leefbaarheid en het karakter van de gemeente en de versterking van de aanwezige kwaliteit. Hiermee wordt een vervolgstap gezet in de intensivering van het gemeentelijk grondbeleid.

De gemeente heeft naast de eigen beleidsregels natuurlijk ook te maken met de regelgeving van de overheid. In 2016 zijn de BBV-regels aangepast en geactualiseerd. In de Notitie faciliterend grondbeleid zijn de verslagleggingsregels aangepast. Dit komt voort uit de scherpere afbakening van de taken en ook door de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb).

In de notitie is het onderscheid tussen het actieve en het faciliterend grondbeleid nader toegelicht. Bij actief grondbeleid voert de gemeente zelf alle fasen uit. Aankoop, sloop, bouw- en woonrijp maken tot het uitgeven van de kavels aan toe. De gemeente heeft hierbij de gronden in bezit.

Bij faciliterend grondbeleid treedt de gemeente alleen op als overheid die de plannen van de particulier faciliteert. De daarmee gepaard gaande kosten zijn verhaalbaar. Dit op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordeningen (Bro) die het mogelijk maken de kosten op degene die daarvan profijt hebben, worden verhaald.

In de bovengenoemde notitie worden nog een aantal zgn. stellige uitspraken gedaan (vergelijkbaar met wetgeving, waarbij slechts gemotiveerd kan worden afgeweken). De belangrijkste hebben betrekking op de wijze dat de kosten en opbrengsten moeten worden verantwoord.

Ook worden richtlijnen gegeven op de wijze waarop met de kosten (voorbereidingskosten, maximale termijn van kostenverhaal, informatievoorziening aan de raad) moet worden omgegaan.

Het beleid van de gemeente dient te worden aangepast aan het bepaalde in de BBV voorschriften.

De regelgeving betekent niet dat de gemeente haar beleidsvrijheid geheel verliest. De BBV regelgeving is meer gericht op de wijze van uitvoering en verantwoording.

De keuze te kiezen voor een actieve of faciliterende grondbeleid blijft toebehoren aan de raad.

Voor het grondbeleid zijn de doelstellingen als volgt geformuleerd:

1. het tijdig mogelijk maken van het maatschappelijk, en door de gemeente gewenst, ruimtegebruik. Hoofdzakelijk door het actueel maken en houden van de bestemmingsplannen;
2. het realiseren van nieuwe ontwikkelingen met een evenwichtige verdeling van kosten en opbrengsten;
3. het bevorderen van de kwaliteit van de openbare werken en de openbare ruimte;
4. het beleid moet, gezien de taakstelling van het bestuur en de beperkte ruimte voor ontwikkelingen, uitdrukkelijk gericht zijn op een regisserende rol van de gemeente.

In het kader van grondbeleid zijn drie typen projecten te onderscheiden:

1. projecten met een gemeentelijke grondexploitatie

Project Crailo

De gemeenteraad heeft begin 2020 de ruimtelijke verbeeldingskaart en het programma voor de ontwikkeling van Crailo vastgesteld op basis van diverse onderzoeksrapporten. Vervolgens is het ontwerp bestemmingsplan met MER en beeldkwaliteitsplan in het 4^e kwartaal van 2020 ter inzage gelegd voor zienswijzen.

In het eerste kwartaal van 2021 zal het bestemmingsplan met MER en beeldkwaliteitsplan voor de ontwikkeling van 590 woningen en 5 hectare bedrijvigheid aan de gemeenteraad ter vaststelling worden aangeboden. De grondexploitatie wordt (minimaal) eenmaal per jaar geactualiseerd aan de hand van de feitelijke en verwachte economische omstandigheden, waarbij de planeconoom in samenspraak met de projectleider de budgetten en de werkelijke bestedingen in kaart brengt. De verwachting is dat de raad in april/mei 2021 hiervan kennis kan nemen.

2. projecten met een kostenverhaal (faciliterende rol)

De gewijzigde BBV-voorschriften biedt gemeenten de gelegenheid om gemeentelijke kosten te verhalen op een initiatiefnemer en/of grondeigenaar, wanneer de gemeente bij een ontwikkeling geen eigen grondbezit heeft. Het gaat hier niet alleen om kosten die te maken hebben met bijvoorbeeld bestemmingsplanwijziging, maar ook op het gebied van investeringen die de gemeente moet doen aan wegen, groen en water (riolering). De gemeente gaat er allereerst vanuit het kostenverhaal privaat te regelen, met een zogenaamde anterieure overeenkomst. Daarbij wordt zij nu gesteund door de wettelijke bepalingen. Voorbeelden hiervan zijn de herontwikkeling van Stationsweg 1 en Burg. Van Nispenstraat 1.

3. Voorbereidingskrediet

Wanneer in de aanloop naar het openen van een grondexploitatie gemeentelijke kosten worden gemaakt om de haalbaarheid van een ontwikkeling te onderzoeken, een ontwikkelstrategie te bepalen of contractering voor te bereiden, wordt budget aangevraagd.

Het budget wat hiervoor nodig is, wordt door de gemeenteraad gevoteerd in de vorm van een voorbereidingskrediet. Deze kosten kunnen (onder voorwaarden) worden opgenomen in de gemeentelijke grondexploitatie en worden verrekend. Op dit moment is er een voorbereidingskrediet voor de herontwikkeling van de voormalige ligweide van het zwembad.

4. Stand van zaken overige activiteiten 2021

Ligweide Biezem

In 2015 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor de herontwikkeling van een deel van de voormalige ligweide van het zwembad naar woningbouw. Besloten is om de kosten te dekken met de verwachte opbrengsten. In 2020 wordt hiervoor een grondexploitatie geopend.

B. Financiële begroting

B.1 Overzicht van baten en lasten en de toelichting

B.1.1 Meerjarenbegroting 2021 - 2024

Omschrijving	Realisatie 2019	Begr. 2020 v. wijziging	Begr. 2020 na wijziging	Begroting 2021		Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Programma:	Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo
1. Bestuurszaken	1.038.271	944.537	947.037	-	979.668	979.668	958.768	942.868
2. Burgerzaken	453.314	219.113	219.113	-144.500	628.858	484.358	484.358	484.358
3. Openbare orde en veiligheid	1.363.780	1.332.041	1.382.041	-86.038	1.401.907	1.315.869	1.316.124	1.316.595
4. Wegen, groen, water en verkeer	2.698.535	2.751.804	2.993.805	-84.822	2.755.047	2.670.225	2.592.038	2.567.669
5. Onderwijs	411.445	435.821	485.821	-106.811	537.940	431.129	426.485	412.910
6. Cultuur, sport en recreatie	1.226.682	1.211.766	1.504.351	-363.959	1.314.079	950.120	899.691	910.905
7. Sociaal Domein	6.908.242	6.400.711	6.505.456	-1.989.570	9.298.535	7.308.965	7.172.124	6.896.806
8. Bouwen en wonen	665.334	417.983	3.562	-800.648	985.475	184.827	174.644	172.592
9. Milieu en duurzaamheid	-445.608	-468.084	18.101	-2.684.702	2.383.290	-301.412	-361.899	-391.265
10. Grondexploitatie, dorpsver, economie	120.397	95.782	131.889	-47.280	188.507	141.227	141.227	141.227
Totaal programma's	14.440.392	13.341.474	14.191.176	-6.308.330	20.473.306	14.164.976	13.803.559	13.448.377
Algemene dekkingsmiddelen	-17.473.755	-17.572.152	-17.600.658	-18.726.334	554.359	-18.171.975	-17.754.253	-17.988.993
Overhead	4.390.678	4.307.547	4.307.547	-304.560	4.849.137	4.544.577	4.569.295	4.554.472
Onvoorzien	-	45.810	45.810	-	10.000	10.000	10.000	10.000
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-
Geraamde saldo van baten en lasten	1.357.315	122.679	943.875	-25.339.224	25.886.802	547.578	628.602	24.507
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	-1.470.615	-197.743	-1.127.557	-303.069	-	-303.069	-169.266	-32.445
Het geraamde begrotingsresultaat	-113.300	-75.064	-183.682	-25.642.293	25.886.802	244.509	459.336	-317.364

B.1.2 Effecten na programmabegroting 2020

Na de vaststelling van de programmabegroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2024 is voor de meerjarenbegroting 2021-2024 een aantal begrotingswijzigingen van toepassing. Voor een belangrijk deel heeft de raad zich daarover al uitgesproken in de kaderbrief 2021. Daarbovenop heeft zich een aantal nieuwe mutaties voorgedaan, hetzij door bestuurlijke besluitvorming, hetzij door autonome ontwikkelingen.

Toelichting DVO 2021

In de begroting 2021-2024 is de DVO 2021 uitgewerkt. De uitwerking hiervan levert verschillen per programma op. Deze verschillen kunnen groot zijn en heeft alles te maken met de verwachte werkzaamheden voor de komende jaren en onder welke programma's (taakvelden) deze werkzaamheden vallen.

Toelichting kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. De berekende rentelasten worden vanuit het taakveld treasury verdeeld over de activa, waardoor het rentedeel van de kapitaallasten neutraal over alle programma's door de begroting loopt. Het afschrijvingsdeel heeft echter wel effect op het resultaat. De rente is voor de begroting 2021 berekend op 0,20% (was 1,0%). De verschillen in kapitaallasten worden dan ook voornamelijk veroorzaakt door een verschil in rentetoerekening, maar ook als het gevolg van wijzigingen in de investeringsplanning. In de uiteenzetting van de financiële positie is het totaal effect van de kapitaallasten gepresenteerd.

In onderstaande tabel worden alle nieuwe mutaties genoemd. De toelichting op deze verschillen zijn per programma opgenomen in het eerder gepresenteerde programmaplan.

Meerjarenperspectief 2021-2024	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Meerjarenbegroting programmabegroting 2020	-2.737	-20.948	-162.794	-162.794
• Mutaties kaderbrief 2021 - 2024	968.866	874.830	934.937	934.938
Meerjarenbegroting kaderbrief 2021	966.129	853.882	772.143	772.144
Nieuwe mutaties per programma na kaderbrief 2021				
Programma 1. Bestuurszaken				
• Structureel begroten kosten NotuBiz	13.500	13.500	13.500	13.500
• Bijstelling personeelsbegroting	25.901	25.901	25.901	25.901
• Verlaging formatie wethouders	-	-16.000	-32.000	-32.000
Totaal mutaties programma 1. Bestuurszaken	39.207	23.388	7.389	7.389
• Bijstelling personeelsbegroting	-10.794	-10.794	-10.794	-10.794
• Actualisatie legesinkomsten burgerzaken	-11.780	-11.780	-11.780	-11.780
• DVO 2021 - BEL Combinatie	266.169	266.169	266.169	266.169
• Saldo van de overige verschillen	-5.721	-5.721	-5.721	-5.721
Totaal mutaties programma 2. Burgerzaken	237.874	237.874	237.874	237.874
• Bijstelling budgetten brandweerkazerne	5.892	5.892	5.892	5.892
• DVO 2021 - BEL Combinatie	70.871	70.871	70.871	70.871
• Correctie maatwerk boa's - BEL Combinatie	-81.600	-81.600	-81.600	-81.600
• Vervallen budget cameratoezicht	-37.000	-37.000	-37.000	-37.000
• Saldo van de overige verschillen	-7.178	-6.376	-5.823	-5.762
Totaal mutaties progr. 3. Openb. orde en veiligheid	-49.015	-48.213	-47.660	-47.599

Meerjarenperspectief 2021-2024	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
• Actualisatie investeringsplanning en rente-omslag	-154.419	-128.965	-134.756	-128.755
• DVO 2021 - BEL Combinatie	-126.501	-126.501	-126.501	-126.501
• Vervallen parkeerinkomsten Hamdorff	19.195	19.195	19.195	19.195
• Vervallen budget buurtbus	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
• Wijzigen toeristische bewegwijzering	25.000	-	-	-
• Bijstelling budgetten openbare ruimte	42.711	40.928	41.150	41.376
• Inzet Tomingroep bij Hertenkamp	33.000	33.000	33.000	33.000
• Taakstelling onderhoud openbare ruimte	-	-50.000	-50.000	-50.000
• Vervallen budget Laren Zoemmmt	-	-	-7.500	-7.500
• Vervallen budget uitbesteding gladheidsbestrijding	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
• Budgettaire verschuiving waterschapslasten	14.400	14.400	14.400	14.400
• Extra bestrijding eikenprocessierups	34.000	-	-	-
Totaal mut. progr. 4. Wegen, groen, water en verk.	-144.614	-229.942	-243.012	-236.785
• Actualisatie investeringsplanning en rente-omslag	-23.854	-18.708	-17.731	-18.323
• DVO 2021 - BEL Combinatie	3.286	3.286	3.286	3.286
• Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed	9.751	9.751	9.751	9.751
• Uitbr. eerste inrichting Larense Montessorischool	8.708	-	-	-
• Saldo van de overige verschillen	-9.320	-9.320	-9.320	-9.320
Totaal mutaties programma 5. Onderwijs	-11.429	-14.991	-14.015	-14.606
• Structurele verlaging gemeentelijke bijdrage Singer	-	-80.000	-80.000	-80.000
• Incidentele verlaging gemeentelijke bijdrage Singer	-390.000	-110.000	-	-
• Transformatie bibliotheek	-	-25.000	-25.000	-25.000
• Verschuiven van subsidiepost sport 2021 naar 2022	-100.000	100.000	-	-
• DVO 2021 - BEL Combinatie	8.470	8.470	8.470	8.470
• Onderhoudskosten gemeentelijk vastgoed	10.535	14.335	14.335	14.335
• Vervallen stelpost voor prijscompensatie subsidies	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
• Opnemen nieuwe subsidies	20.035	23.630	23.630	23.630
• Vervallen incident. subs. sport en sportaccomm.	-	-	-100.000	-100.000
• Index. bijdr. Blaricum en Eemnes t.b.v. de Biezem	-18.466	-18.466	-18.466	-18.466
• Saldo van de overige verschillen	3.615	4.668	6.009	2.709
Totaal mutaties programma 6. Cult., sport en recr.	-485.811	-102.363	-191.022	-194.322
• Bijstand	18.000	94.000	-	-
• Participatie	-15.816	-15.572	-17.428	-74.694
• Individuele voorzieningen WMO	59.000	54.000	54.000	54.000
• Maatwerkdienstverlening 18+	-150.500	-150.354	-150.354	-150.354
• Maatwerkdienstverlening Jeugd	-33.200	-33.200	-33.200	-33.200
• Taakstelling maatwerkvoorzieningen	-25.000	-75.000	-150.000	-200.000
• Correctie cofinanciering sportcoaches	31.144	31.144	-	-
• Budget kwijtscheldingen gemeentelijke heffingen	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
• Subsidies	-22.389	-22.389	-22.389	-22.389
• Extra door het Rijk gefinancierde activiteiten	51.448	37.865	36.937	36.937
• Verlaging stelpost t.b.v. nieuwe beleid	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000

Meerjarenperspectief 2021-2024	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
• Actualisatie investeringsplanning en rente-omslag	-19.527	-19.682	-19.675	-20.577
• DVO 2021 - BEL Combinatie	133.570	133.570	133.570	133.570
• Gemeentelijke vastgoed	14.366	14.186	14.186	14.186
• Regio Gooi en Vechtstreek	-7.596	-7.596	-7.596	-7.596
• Apparaatskosten HBEL	140.000	98.000	90.000	76.000
• Teveel geraamd Jeugd en Gezin	-31.100	-31.100	-31.100	-31.100
• Verlaging subsidie inwonersinitiatieven	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
• Taakstelling Hart van Laren	-	-25.000	-25.000	-25.000
• Taakstelling Versa Welzijn	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
• Saldo van de overige verschillen	-6.878	-6.823	-6.823	-6.538
Totaal mutaties programma 7. Sociaal Domein	70.522	11.049	-199.872	-321.755
• DVO 2021 - BEL Combinatie	-62.809	-62.809	-62.809	-62.809
• Actualisatie investeringsplanning en rente-omslag	14.377	9.903	5.432	936
• Budgettaire verschuiving waterschapslasten	-14.400	-14.400	-14.400	-14.400
• Hogere inkomst. bouw- en omgevingsvergunningen	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000
• Saldo van de overige verschillen	1.587	-2.223	-5.287	-2.787
Totaal mutaties programma 8. Bouwen en wonen	-141.245	-149.529	-157.064	-159.059
• DVO 2021 - BEL Combinatie	191.374	191.374	191.374	191.374
• Actualisatie investeringsplanning en rente-omslag	-186.411	-139.687	-163.018	-94.823
• Verrekening voorz. afkoop onderhoud en grafhuur	93.307	87.373	81.373	75.373
• Hogere inkomsten graf- en begraafrechten	-27.397	-27.397	-27.397	-27.397
• Lagere inkomsten rioolheffing	347.797	331.396	274.776	206.527
• Instellen egalisatievoorziening afvalstoffenheffing	50.000	-	-	-
• Hogere inkomsten afvalstoffenheffing	-245.791	-266.538	-275.026	-259.339
• Lagere kosten GAD	-13.053	-13.113	-13.137	-26.102
• Bijstelling budgetten beleid en onderhoud riolering	-66.140	-66.140	-66.140	-66.140
• Bijstelling budgetten begraafplaats en aula	-19.060	-19.060	-19.060	-19.060
• Verlaging inzet duurzaamheid - BEL Combinatie	-	-	-15.000	-15.000
• Energietransitie Regio Gooi & Vechtstreek	9.460	5.207	-	-
• Saldo van de overige verschillen	5.031	8.381	6.731	3.381
Totaal mut. programma 9. Milieu en duurzaamheid	139.117	91.796	-24.524	-31.207
• Bijdrage ondernemersfonds Laren	40.895	40.895	40.895	40.895
• Saldo van de overige verschillen	6.319	6.319	6.319	6.319
Totaal mut. progr. 10. GREX, dorpsvern. en econ.	47.214	47.214	47.214	47.214
• Treasury	23.896	7.532	-9.521	-23.272
• Actualisatie rente-omslag 2021 - 2024	232.475	262.844	268.912	286.890
• DVO 2021 - BEL Combinatie	-292.126	-310.307	-303.560	-303.560
• Herverdelingseffecten BEL Combinatie	28.581	-453	-54.929	-91.748
• Bijstelling OZB-inkomsten	-164.141	-166.513	-178.603	-289.913
• Effecten meicirculaire 2020 (algemene uitkering)	-239.364	-212.568	-26.747	-45.901
• Correctie stelposten en overige begrotingscorrecties	74.028	74.528	74.528	74.528
• Verlaging inkomsten precariobelasting	114.803	-	-	-

Meerjarenperspectief 2021-2024	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
• Taakstelling huisvesting bestuur	-	-	-20.000	-20.000
• Verhogen kostendekkendheid leges	-	-45.000	-95.000	-145.000
• Saldo van de overige verschillen	-3.500	-3.472	-3.444	-3.444
Totaal mutaties algemene dekkingsmiddelen	-225.348	-393.409	-348.363	-561.420
• DVO 2021 - BEL Combinatie	-98.388	-81.206	-87.953	-87.953
• Gemeentelijke vastgoed	11.550	11.550	11.550	11.550
• Herstel budget Larens journaal	27.500	27.500	27.500	27.500
• Structurele verlaging budget representatie	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
• Correctie stelposten en overige begrotingscorrecties	147.181	147.181	147.181	147.181
• Saldo van de overige verschillen	4.887	4.255	-5.424	-6.076
Totaal mutaties overhead	82.730	99.280	82.854	82.202
• Struct. verlaging budget voor onvoorziene uitgaven	-35.810	-35.810	-35.810	-35.810
Totaal mutaties onvoorzien	-35.810	-35.810	-35.810	-35.810
• Actualisatie mutatie reserves	-245.012	69.110	105.931	138.376
Totaal mut. toevoeg. en onttrekkingen reserves	-245.012	69.110	105.931	138.376
Totaal nieuwe mutaties meerjarenraming	-721.620	-394.546	-780.081	-1.089.508
Meerjarenbegroting 2021 - 2024	244.509	459.336	-7.938	-317.364

B.1.3 Incidentele baten en lasten

Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting. Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die zich maximaal drie jaar achtereen voordoen. Hierbij hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als "structureel".
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten. In het overzicht is dit vertaald door naast de incidentele last ook de mutatie uit de reserve te presenteren.
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan 3 jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan 3 jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

Incidentele baten en lasten per programma	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A. Incidentele baten				
Bijdrage t.b.v. bestuurlijke crisistraining	-5.000	-	-	-
Bijdrage t.b.v. extra bestrijding eikenprocessierups	-34.000	-	-	-
Bijdrage t.b.v. 500-jarig bestaan Johanneskerk	-10.000	-	-	-
Bijdrage t.b.v. opstellen speelplaatsenbeleid	-20.000	-	-	-
Vrijval reserve sport- en accommodaties	-	-100.000	-	-

Incidentele baten en lasten per programma	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
A. Incidentele baten (vervolg)				
Bijdrage t.b.v. preventief voorveld	-40.000	-40.000	-3.179	-
Bijdrage t.b.v. uitvoering "Werken aan Werk"	-29.266	-29.266	-29.266	-
Bijdrage t.b.v. instellen voorziening afvalstoffenheffing	-50.000	-	-	-
Bijdrage t.b.v. compensatie inkomsten precarioheffing	-114.803	-	-	-
Onttrekkingen aan de reserves	-303.069	-169.266	-32.445	-
Totaal incidentele baten	-303.069	-169.266	-32.445	-
B. Incidentele lasten				
Bestuurlijke crisistraining	5.000	-	-	-
1. Bestuurszaken	5.000	-	-	-
Extra bestrijding eikenprocessierups	34.000	-	-	-
4. Wegen, groen, water en verkeer	34.000	-	-	-
Toeristische bewegwijzering	25.000	-	-	-
5. Onderwijs	25.000	-	-	-
Viering 500-jarig bestaan Johanneskerk	10.000	-	-	-
Opstellen speelplaatsenplan	20.000	-	-	-
Incidentele subsidie sport- en accommodaties	300.000	100.000	-	-
Incidenteel lagere bijdrage Singer	-390.000	-110.000	-	-
Financiering project Cultuureducatie Met Kwaliteit II	8.844	8.844	8.844	8.844
Incidentele bijdrage inrichting gymzalen	8.708	-	-	-
6. Cultuur, sport en recreatie	-42.448	-1.156	8.844	8.844
B. Incidentele lasten (vervolg)				
Uitgaven buursportcoaches	41.048	41.048	-	-
Uitvoeringsbudget buurtsportcoaches	5.000	5.000	-	-
Incidenteel extra uitgaven dak- en thuislozen	32.051	-	-	-
Project kansrijke start	4.290	4.290	-	-
Uitvoering "Werken aan Werk"	29.266	29.266	29.266	-
7. Sociaal Domein	111.655	79.604	29.266	-
Instellen voorziening afvalstoffenheffing	50.000	-	-	-
8. Bouwen en wonen	50.000	-	-	-
Totaal incidentele lasten	183.207	78.448	38.110	8.844
Saldo incidentele baten en lasten	-119.862	-90.818	5.665	8.844

B.1.4 Structurele mutatie reserves

Een storting en/of onttrekking aan een reserve is per definitie incidenteel, tenzij er redenen zijn deze structureel te ramen (bijvoorbeeld ter dekking van rente- en afschrijvingslasten). In de begroting 2021 van Laren zijn geen structurele mutaties met de reserves opgenomen.

B.1.5 Structureel en reëel begrotingsevenwicht

Structureel evenwicht

Structureel evenwicht betekent dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De incidentele lasten mogen worden gedekt door structurele en door incidentele baten. De raad heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. De financieel toezichthouder heeft de wettelijke taak om te beoordelen of er sprake is van structureel en reëel evenwicht.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk structureel. In de begroting moet daarom een limitatief overzicht van de incidentele baten en lasten worden gegeven (zie B.1.3).

Reëel evenwicht

Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming volledig en realistisch zijn. De gemeente moet zich rekenschap geven van daadwerkelijk te verwachten groei of afname van baten en lasten.

Structureel en reëel begrotingsevenwicht gemeente Laren

Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat over blijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten). Voor de jaren 2021 en 2022 is dit nog niet het geval, maar voor de jaren vanaf 2023 is op basis van de ramingen wel sprake van een structureel evenwicht.

De te verwachte tekorten in 2021 en 2022 worden in beginsel gedekt vanuit de algemene reserve (de weerstandscapaciteit). Aangezien de verwachting is dat het evenwicht zich na deze jaren herstelt zijn verdere ombuigingen, naast de taakstellingen/bezuinigingen zoals reeds opgenomen in deze begroting, voornamelijk niet nodig. Hieronder is de berekening opgenomen van het structureel saldo voor de meerjarenbegroting 2021 – 2024.

Berekening structureel saldo		Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Geraamd resultaat		244.509	459.336	-7.938	-317.364
-/-	Incidentele lasten	-183.207	-78.448	-38.110	-8.844
+	Incidentele baten	-	-	-	-
-/-	Incidentele toevoegingen reserves	-	-	-	-
+	Incidentele onttrekkingen reserves	303.069	169.266	32.445	-
Structureel saldo begroting		364.371	550.154	-13.603	-326.208
Structureel evenwicht?		Nee	Nee	Ja	Ja

B.2 Uiteenzetting financiële positie

B.2.1 Geprognosticeerde begin- en eindbalans

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 20; lid 1 b) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen onder de uiteenzetting van de financiële positie. Het meerjarig opnemen van de geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte

Geprognosticeerde balans	Realisatie 2019	Begr. 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Activa						
(Im)materiële vaste activa	30.732.732	33.102.404	37.101.707	39.284.900	42.618.861	44.431.611
- Geactiveerde investeringen	30.732.732	32.467.654	31.389.094	30.281.689	29.239.430	28.233.127
- Investeringsplanning	-	634.750	5.712.612	9.003.211	13.379.431	16.198.484
Financiële vaste activa	7.038.571	7.038.571	6.868.799	6.698.940	6.478.848	6.258.261
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	4.161.153	2.214.665	2.214.665	2.454.872	2.360.842	2.214.665
Liquide middelen	252.269	20.657	145.087	176.539	176.539	43.338
Overlopende activa	407.777	407.777	407.777	407.777	407.777	407.777
Totaal activa	42.592.502	42.784.074	46.738.035	49.023.027	52.042.867	53.355.651
Passiva						
Eigen vermogen	7.052.961	6.185.044	5.637.466	5.008.865	4.984.357	5.301.722
- Algemene reserve	5.145.608	4.604.647	4.485.647	4.485.647	4.485.647	4.485.647
- Bestemmingsreserve(s)	1.794.053	1.396.715	1.212.646	1.043.380	1.010.935	1.010.935
- Te bestemmen resultaat (boekjaar)	113.300	183.682	-244.509	-459.336	7.938	317.364
- Nog te bestemmen resultaat (cumulatief)	-	-	183.682	-60.827	-520.162	-512.225
Voorzieningen	1.487.657	1.576.062	1.587.600	1.511.194	1.615.541	1.570.962
Vaste schulden met looptijd > 1 jaar	27.907.099	29.663.518	34.153.518	37.143.518	40.083.518	41.123.518
- Langlopende leningen	27.907.099	26.663.518	21.453.518	20.243.518	19.033.518	18.023.518
- Nieuwe leningen (financieringsbehoefte)	-	3.000.000	12.700.000	16.900.000	21.050.000	23.100.000
Vlottende schulden met looptijd < 1 jaar	3.978.844	3.193.509	3.193.509	3.193.509	3.193.509	3.193.509
Overlopende passiva	2.165.941	2.165.941	2.165.941	2.165.941	2.165.941	2.165.941
Totaal passiva	42.592.502	42.784.074	46.738.035	49.023.027	52.042.867	53.355.651

B.2.2 Toelichting geprognosticeerde balans

(Im)materiële vaste activa

Alle (im)materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en eventuele bijkomende kosten), verminderd met de ontvangen subsidies, de direct gerelateerde bijdragen, de jaarlijkse afschrijvingslasten en de afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Ten behoeve van de berekening van het EMU-saldo is hierbij onderscheid gemaakt tussen activa dat reeds is geactiveerd en de nog te activeren en af te schrijven investeringen. De nieuwe investeringen inclusief afschrijvingslasten zijn opgenomen in de investeringsplanning.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor een gedetailleerd overzicht van de meerjarige financiële vaste activa wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Deze balanspost bestaat voornamelijk uit de uitzetting in 's Rijks schatkist en de debiteuren. In de geprognosticeerde balans is deze balanspost, in samenhang met de liquide middelen, gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva.

Liquide middelen

In de geprognosticeerde balans wordt deze balanspost gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva. Indien de balanspost groter is dan het limiet van het schatkistbankieren (€250.000) wordt het overtollig saldo toegevoegd aan de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

Overlopende activa

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2019.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Voor een overzicht van het verloop van reserveposities wordt verwezen naar de staat van reserves. Het geprognosticeerde begrotingsresultaat staat gepresenteerd in het overzicht van de meerjarenbegroting 2021-2024.

Vaste schulden

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de te verwachten aflossingen. Daarnaast is ook de externe financieringsbehoefte inzichtelijk gemaakt. Voor een gedetailleerd overzicht van de meerjarige vaste schulden wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2019 waarbij een correctie plaatsvindt voor het maximale kasgeld.

Overlopende passiva

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2019.

B.2.3 Investeringsplanning 2021 – 2024

Investeringsplan

De gemeente Laren investeert jaarlijks miljoenen euro's in fysieke infrastructuur, groenvoorzieningen, (onderwijs)huisvesting, ICT, bedrijfsmiddelen etc. Het kenmerk van deze investeringen is dat zij hun nut over meerdere jaren bewijzen. Daarom mogen de (kapitaal)lasten van een investering (rente en afschrijving) over meerdere jaren gespreid worden. Een investeringsbudget wijkt daardoor af van een regulier budget in de begroting. Een regulier budget beperkt zich tot één jaar en wordt aan het einde van het jaar via de jaarrekening afgerekend. Een investeringsbudget wordt veelal pas na meerdere jaren afgerekend en afgesloten.

De investeringen worden jaarlijks in een meerjareninvesteringsplan voor de komende vier jaar opgenomen. Het meerjareninvesteringsplan is een totaaloverzicht van alle voorgenomen investeringen, ongeacht de wijze waarop deze gedekt worden. Een investering kan geheel of gedeeltelijk worden gedekt uit inkomsten, zoals bijdragen uit reserves of bijdragen van rijk, provincie, of derden. De hardheid van de inkomsten moet echter wel verzekerd zijn. Het overgrote deel van de investeringen wordt gedekt door de investering over meerdere jaren af te schrijven en de kapitaallasten van de investering in de exploitatiebegroting op te nemen.

Het berekenen van de kapitaallasten vindt plaats door het maken van een reële inschatting van de cashflow van investeringen in de jaren (de kasuitgaven op een investering). Dat geldt voor de investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2021 - 2024 maar ook voor de lopende investeringen. Het meerjareninvesteringsplan wordt opgesteld volgens de bepalingen uit de financiële verordening van de gemeente Laren.

Ontwikkeling kapitaallasten

Het totaal van de kapitaallasten in de begroting 2021 - 2024 laat ten opzichte van de begroting 2020 de volgende ontwikkeling zien:

Ontwikkeling kapitaallasten	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Afschrijving investeringen begroting 2020	1.250.203	1.312.166	1.341.508	1.341.508
Rente investeringen begroting 2020	286.728	307.046	326.747	326.747
a. Totaal kapitaallasten 2020 - 2023	1.536.931	1.619.212	1.668.255	1.668.225
Afschrijving investeringen begroting 2021	1.095.479	1.261.968	1.287.119	1.369.411
Rente investeringen begroting 2021	66.205	55.651	39.287	21.309
b. Totaal kapitaallasten 2021 - 2024	1.161.684	1.317.619	1.326.406	1.390.720
Verschil kapitaallasten (b -/- a)	-375.247	-301.593	-341.849	-277.535

Het voordelig verschil in kapitaallasten ontstaat voor een deel door vertraging en verschuivingen in de investeringsplanning. Het later afronden van investeringen leidt namelijk tot een verschuiving van de kapitaallasten naar latere boekjaren. Dit zie je terug doordat het verschil in kapitaallasten in de latere boekjaren weer kleiner wordt.

Het grootste voordeel in kapitaallasten ontstaat door een aanzienlijk lagere rentetoerekening aan de investeringen op basis van de herrekenende rente-omslag (zie paragraaf financiering). De lagere rentetoerekening aan de programma's leidt overigens tot een nagenoeg gelijk nadeel op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen), waardoor het voordelig rente-effect voor de algehele begroting verwaarloosbaar is.

Meerjareninvesteringsplan

Alle investeringen voor de periode 2020 tot en met 2024 worden weergegeven in het meerjareninvesteringsplan.

Meerjareninvesteringsplan 2021-2024	Invest.- bedrag	Afschrijf- termijn	Boekjaar 2021		Boekjaar 2022		Boekjaar 2023		Boekjaar 2024	
Investeringsjaar			Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente
Investeringen 2014										
Eemnesserweg VRI	15.000	15	-	-	-	-	1.000	15	1.000	7
Eemnesserweg infra verkeerslichten	45.000	40	-	-	-	-	1.125	45	1.125	22
Totaal investeringen 2014			-	-	-	-	2.125	60	2.125	29
Investeringen 2017										
Reconstructie Vredelaan/Heideweg/2e Ruiterweg	564.750	40	14.119	1.130	14.119	826	14.119	537	14.119	261
Totaal investeringen 2017			14.119	1.130	14.119	826	14.119	537	14.119	261
Investeringen 2018										
Maatregelen wateroverlast	137.515	40	-	-	3.438	206	3.438	134	3.438	65
Wateroverlast - afkoppeling gemeentelijke panden	81.000	25	-	-	3.240	122	3.240	78	3.240	37
Totaal investeringen 2018			-	-	6.678	328	6.678	212	6.678	103
Investeringen 2019										
Reconstructies wegen: (wegenschouw)	750.960	40	-	-	18.774	1.126	18.774	732	18.774	357
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	5.374	322	5.374	210	5.374	102
Maatregelen wateroverlast	175.000	40	-	-	-	-	-	-	4.375	88
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	150.000	25	-	-	6.000	225	6.000	144	6.000	69
Project wateroverlast (GRP)	1.300.000	40	-	-	32.500	1.950	32.500	1.268	32.500	618
Wateroverlast - afkoppeling gemeentelijke panden	103.000	25	-	-	-	-	4.120	103	4.120	49
Totaal investeringen 2019			-	-	62.648	3.624	66.768	2.456	71.143	1.282

Meerjareninvesteringsplan 2021-2024	Invest.- bedrag	Afschrijf- termijn	Boekjaar 2021		Boekjaar 2022		Boekjaar 2023		Boekjaar 2024	
Investeringsjaar			Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente
Investeringen 2020										
Reconstructies wegen: (wegenschouw)	750.960	40	-	-	-	-	18.774	751	18.774	366
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	-	-	5.374	215	5.374	105
Maatregelen wateroverlast	150.000	40	-	-	-	-	-	-	3.750	75
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	100.000	25	-	-	4.000	150	4.000	96	4.000	46
Project wateroverlast (GRP)	2.100.000	40	-	-	52.500	3.150	52.500	2.048	52.500	998
Wateroverlast - afkoppeling gemeentelijke panden	48.000	25	-	-	-	-	-	-	1.920	24
Inrichten gymlokaal Standelkruid	44.106	10	-	-	4.411	66	4.411	40	4.411	18
Verv. rietenkap Burg. Van Nispen van Sevenaerstr.27/29	70.000	25	2.800	140	2.800	101	2.800	64	2.800	31
Totaal investeringen 2020			2.800	140	63.711	3.467	87.859	3.214	93.529	1.662
Investeringen 2021										
Reconstructies wegen: (wegenschouw)	750.960	40	-	-	-	-	-	-	18.774	375
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	-	-	-	-	5.374	107
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	56.240	40	-	-	1.406	84	1.406	55	1.406	27
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	1.000	60	1.000	39	1.000	19
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	1.000	30	1.000	19	1.000	9
Project wateroverlast (GRP)	2.100.000	40	-	-	-	-	52.500	2.100	52.500	1.024
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	100.000	25	-	-	4.000	150	4.000	96	4.000	46
Totaal investeringen 2021			-	-	7.406	324	59.906	2.309	84.054	1.607
Investeringen 2022										
Reconstructies wegen: (wegenschouw)	750.960	40	-	-	-	-	-	-	18.774	375
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	-	-	-	-	5.374	107
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	56.240	40	-	-	-	-	1.406	56	1.406	27
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	-	-	1.000	40	1.000	20

Meerjareninvesteringsplan 2021-2024	Invest.- bedrag	Afschrijf- termijn	Boekjaar 2021		Boekjaar 2022		Boekjaar 2023		Boekjaar 2024	
Investeringsjaar			Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente	Afschrijv.	Rente
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	-	-	1.000	20	1.000	10
Project wateroverlast (GRP)	2.100.000	40	-	-	-	-	-	-	52.500	1.050
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	100.000	25	-	-	-	-	4.000	100	4.000	48
Totaal investeringen 2022			-	-	-	-	7.406	216	84.054	1.637
Investeringen 2023										
Reconstructies wegen: (wegenschouw)	750.960	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	56.240	40	-	-	-	-	-	-	1.406	28
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	-	-	-	-	1.000	20
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	-	-	-	-	1.000	10
Project wateroverlast (GRP)	2.100.000	40	-	-	-	-	-	-	-	-
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	100.000	25	-	-	-	-	-	-	4.000	50
Totaal investeringen 2023			-	-	-	-	-	-	7.406	108
Investeringen 2024										
Reconstructies wegen: (wegenschouw)	750.960	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Reconstructies wegen: (rioolaandeel)	214.960	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	56.240	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (masten)	40.000	40	-	-	-	-	-	-	-	-
Beleids- en beheerplan openbare verlichting (armaturen)	20.000	20	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal investeringen 2024			-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal investeringen			16.919	1.270	154.561	8.569	244.860	9.003	363.107	6.690

B.2.4 Staat van de reserves 2021 - 2024

		Begroting 2020	Begroting 2021			Begroting 2022		
Reserves		Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
R.93000	Algemene reserve	4.604.647	-	119.000	4.485.647	-	-	4.485.647
Totaal algemene reserve		4.604.647	-	119.000	4.485.647	-	-	4.485.647
R.93023	Reserve exploitatie WSI	29.504	-	-	29.504	-	-	29.504
R.93028	Reserve Sociaal Domein	193.263	-	29.266	163.997	-	29.266	134.731
R.93032	Reserve preventief voorveld	83.179	-	40.000	43.179	-	40.000	3.179
R.93034	Reserve sport- en accommodaties	100.000	-	-	100.000	-	100.000	-
R.93035	Reserve Brinkplan Laren	395.966	-	-	395.966	-	-	395.966
R.93036	Reserve sociale huurwoningen	120.000	-	-	120.000	-	-	120.000
R.93037	Reserve Centrumplan Laren	360.000	-	-	360.000	-	-	360.000
R.93039	Res. comp. inkomstenderv. precario	114.803	-	114.803	-	-	-	-
Totaal bestemmingsreserves		1.396.715	-	184.069	1.212.646	-	169.266	1.043.380
Totaal reserves		6.001.362	-	303.069	5.698.293	-	169.266	5.529.027

		Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024		
Reserves		Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
R.93000	Algemene reserve	4.485.647	-	-	4.485.647	-	-	4.485.647
Totaal algemene reserve		4.485.647	-	-	4.485.647	-	-	4.485.647
R.93023	Reserve exploitatie WSI	29.504	-	-	29.504	-	-	29.504
R.93028	Reserve Sociaal Domein	134.731	-	29.266	105.465	-	-	105.465
R.93032	Reserve preventief voorveld	3.179	-	3.179	-	-	-	-
R.93034	Reserve sport- en accommodaties	-	-	-	-	-	-	-
R.93035	Reserve Brinkplan Laren	395.966	-	-	395.966	-	-	395.966
R.93036	Reserve sociale huurwoningen	120.000	-	-	120.000	-	-	120.000
R.93037	Reserve Centrumplan Laren	360.000	-	-	360.000	-	-	360.000
R.93039	Res. comp. inkomstenderv. precario	-	-	-	-	-	-	-
Totaal bestemmingsreserves		1.043.380	-	32.445	1.010.935	-	-	1.010.935
Totaal reserves		5.529.027	-	32.445	5.496.582	-	-	5.496.582

Toelichting reserves

Algemene reserve

Het doel van de algemene reserve is het afdekken van algemene risico's en onvoorzienbare, niet uitstelbare en onvermijdelijke uitgaven, voor zover daarvoor geen dekking kan worden gevonden binnen de exploitatie. De algemene reserve dient als buffer voor eventuele tekorten en maakt onderdeel uit van het weerstandsvermogen.

Reserve exploitatie WSI

In de raad van 23 september 2009 is besloten om middelen beschikbaar te stellen voor toekomstige exploitatietekorten van het Warrekam-, Schering- en Inslag-project (WSI-project).

Reserve Sociaal Domein

Met ingang van 2015 (de decentralisaties) is één programma Sociaal Domein gecreëerd en daarbij is één reserve gevormd waarmee overschotten en tekorten van het programma Sociaal Domein opvangen kunnen worden. Zolang de reserve beschikt over voldoende middelen ontstaat er feitelijk een gesloten (budgettair) systeem binnen de begroting van de gemeente Laren. De nog in de reserve aanwezige middelen zijn nu enkel nog bestemd voor uitgaven voor het Werken aan Werk. De middelen voor overschrijdingen binnen het Sociaal Domein bedraagt nihil.

Reserve preventief voorveld

Uit het rekeningresultaat 2016 is een specifieke reserve ingesteld voor innovatieve investeringen in het preventief voorveld binnen het Sociaal Domein. Met name nieuwe initiatieven in de vorm van incidentele subsidies of bewonersprojecten komen voor financiering uit deze reserve in aanmerking. Onttrekking aan de reserve vindt plaats aan de hand van daadwerkelijk gerealiseerde bijdragen of kosten, tot een maximum van het oorspronkelijk geraamde begrotingsbedrag.

Reserve sport- en accommodaties

Uit het rekeningresultaat 2017 is de reserve sport en sportaccommodaties gevormd ten behoeve van investeringen in sport en sportaccommodaties. De reserve valt in 2022 vrij ten gunste van het begrotingsresultaat.

Reserve Brinkplan Laren

Bij het besluit van de begroting 2019 is voorgesteld om deze bestemmingsreserve in te stellen ten laste van de algemene reserve. De reserve is bedoeld voor uitgaven in het door de raad vastgestelde Brinkplan.

Reserve sociale huurwoningen

Vanuit de verkoop van gemeentegrond in 2020 is de reserve sociale huurwoningen gevormd. Deze reserve kan ingezet worden voor de bouw van sociale huurwoningen in de gemeente Laren.

Reserve Centrumplan Laren

Bij het besluit van de jaarstukken 2019 is voorgesteld om deze bestemmingsreserve in te stellen ten laste van het te bestemmen rekeningresultaat. De reserve is bedoeld voor uitgaven in het door de raad vastgestelde Centrumplan (2017).

Reserve compensatie inkomstenderving precarioheffing

Bij het besluit van de jaarstukken 2019 is voorgesteld om deze bestemmingsreserve in te stellen ten laste van het te bestemmen rekeningresultaat. Deze reserve is bestemd voor de compensatie van de lagere precario inkomsten in de jaren 2020 en 2021.

B.2.5 Staat van de voorzieningen 2021 - 2024

		Begroting 2020	Begroting 2021			Begroting 2022		
Voorzieningen		Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
V.93200	Toekomstige pensioenen voorm. bestuurders	394.546	-	25.470	369.076	-	25.470	343.606
Voorzieningen toekomstige verplichtingen		394.546	-	25.470	369.076	-	25.470	343.606
V.93300	Eemnesserweg 19, Gemeentehuis	177.939	49.600	118.794	108.745	49.600	97.029	61.316
V.93302	Groene Gerritsenweg 2, Brandweergarage	140.572	57.100	130.101	67.571	57.100	119.976	4.695
V.93303	Mendes da Costalaan 28, Kinderdagverblijf	57.622	21.100	36.033	42.689	21.100	22.342	41.447
V.93304	Van Nispen Seven 27, Schaap Hollander	31.434	1.800	17.771	15.463	1.800	7.920	9.343
V.93305	Van Nisen Seven 29, Historische Kring	33.953	1.200	15.413	19.740	1.200	-	20.940
V.93306	Hilversumseweg 51a, Aula	32.389	7.500	10.777	29.112	7.500	-	36.612
V.93307	Stationsweg 5, Hertenkamp	22.932	1.800	3.166	21.566	1.800	-	23.366
V.93308	Bij den Toren 2, Kerktoeren	27.483	500	4.828	23.155	500	-	23.655
V.93309	Kerklaan 1, Huurwoning	35.614	7.900	2.993	40.521	7.900	14.714	33.707
V.93310	Brink 29, Brinkhuis	144.962	21.200	6.123	160.039	21.200	26.823	154.416
V.93311	Eemnesserweg 15a, Muziekcentrum	12.933	8.200	10.463	10.670	8.200	-	18.870
V.93312	Eemnesserweg 15, Kinderdagverlijf	133.800	5.700	4.945	134.555	5.700	20.375	119.880
Voorzieningen ter egalisatie van kosten		851.634	183.600	361.407	673.827	183.600	309.179	548.248
V.93202	Voorziening riolering	46.840	92.351	-	139.191	414	-	139.605
V.93207	Voorziening grafrechten	283.042	114.000	33.805	363.237	114.000	39.739	437.498
V.93208	Voorziening afvalstoffenheffing	-	50.000	7.731	42.269	-	33	42.236
Voorzieningen gelden derden, gebonden bestemming		329.882	206.351	33.805	502.428	114.414	39.739	577.103
Totaal voorzieningen		1.576.062	439.951	428.413	1.587.600	298.014	374.421	1.511.194

		Begroting 2022	Begroting 2023			Begroting 2024		
Voorzieningen		Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
V.93200	Toekomstige pensioenen voorm. bestuurders	343.606	-	25.470	318.137	-	25.470	292.667
Voorzieningen toekomstige verplichtingen		343.606	-	25.470	318.137	-	25.470	292.667
V.93300	Eemnesserweg 19, Gemeentehuis	61.316	49.600	47.358	63.558	49.600	19.380	93.778
V.93302	Groene Gerritsenweg 2, Brandweergarage	4.695	57.100	33.713	28.082	57.100	85.182	-
V.93303	Mendes da Costalaan 28, Kinderdagverblijf	41.447	21.100	6.282	56.265	21.100	1.198	76.167
V.93304	Van Nispen Seven 27, Schaap Hollander	9.343	1.800	-	11.143	1.800	-	12.943
V.93305	Van Nisen Seven 29, Historische Kring	20.940	1.200	1.418	20.722	1.200	1.961	19.961
V.93306	Hilversumseweg 51a, Aula	36.612	7.500	3.006	41.106	7.500	968	47.638
V.93307	Stationsweg 5, Hertenkamp	23.366	1.800	6.600	18.566	1.800	-	20.366
V.93308	Bij den Toren 2, Kerktoren	23.655	500	-	24.155	500	-	24.655
V.93309	Kerklaan 1, Huurwoning	33.707	7.900	-	41.607	7.900	-	49.507
V.93310	Brink 29, Brinkhuis	154.416	21.200	-	175.616	21.200	110.995	85.821
V.93311	Eemnesserweg 15a, Muziekcentrum	18.870	8.200	2.519	24.551	8.200	-	32.751
V.93312	Eemnesserweg 15, Kinderdagverblijf	119.880	5.700	3.636	121.944	5.700	958	126.686
Voorzieningen ter egalisatie van kosten		548.248	183.600	104.532	627.316	183.600	220.642	590.274
V.93202	Voorziening riolering	139.605	-	21.065	118.540	-	56.463	62.077
V.93207	Voorziening grafrechten	437.498	114.000	45.739	505.759	114.000	51.739	568.020
V.93208	Voorziening afvalstoffenheffing	42.236	3.553	-	45.789	12.134	-	57.923
Voorzieningen gelden derden, gebonden bestemming		577.103	114.000	66.804	624.299	114.000	108.202	630.097
Totaal voorzieningen		1.511.194	301.153	196.806	1.615.541	309.734	354.314	1.570.962

Toelichting voorzieningen

Voorziening toekomstige pensioen voormalig bestuurders

Deze voorziening is in 2012 gevormd om te voorzien in de pensioenaanspraken die voormalige wethouders of hun nabestaanden hebben op de gemeente. Indien hier geen voorziening voor wordt gevormd, wordt de exploitatie belast met forse lasten vanaf het moment dat het pensioen moet worden uitbetaald of vanaf het moment dat de voormalig wethouder een verzoek doet tot waardeoverdracht naar een ander pensioenfonds. Jaarlijks vindt een actualisatie plaats van de te betalen pensioenen en de te hanteren rekenrente.

Voorzieningen onderhoud gemeentelijke gebouwen

Het opstellen van onderhoudsplannen van de gemeentelijke gebouwen is sinds 2004 uitbesteed aan een extern bureau. Dit bureau actualiseert jaarlijks alle gemeentelijke meerjarenplannen onderhoud. Deze voorziening wordt ingezet als egalisatievoorziening om de kosten voor het onderhoud gelijkmatig te verspreiden op basis van een tienjarig voortschrijdend gemiddelde. De dotatie is gebaseerd op de berekening van de meerjarenplannen onderhoud van de gemeentelijke gebouwen.).

Voorziening riolering

In november 2014 is de notitie riolering van de commissie BBV gepubliceerd. Op basis hiervan wordt het jaarlijkse overschot op de kapitaallasten toegevoegd aan deze voorziening. Daarnaast kan deze voorziening ook worden ingezet voor tariefegalisatie (door vrijval ten gunste van taakveld riolering).

Voorziening grafrechten

Het is nabestaanden toegestaan om grafrechten en het onderhoud van graven voor meerdere jaren af te kopen. De ontvangen afkoopsommen vormen een verplichting aan degene die de afkoopsom heeft betaald. Dit bedrag wordt door de gemeente in de voorziening afkoop grafrechten gestopt en wordt van daaruit gelijkmatig vrijgegeven om te besteden aan het onderhoud van de betreffende graven.

Voorziening afvalstoffenheffing

De voorziening afvalstoffenheffing wordt in 2021 gevormd en kan worden ingezet voor tariefegalisatie (door vrijval ten gunste van taakveld afval).

B.2.6 EMU-saldo 2021 -2024

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeenten. Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Toelichting

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen. Om de gemeente een beeld te geven van hun aandeel in het gezamenlijke EMU-tekort worden jaarlijks individuele referentiewaarden gepubliceerd door het Ministerie van BZK. Wanneer het berekende EMU-saldo onder de referentiewaarde valt is de bijdrage van de gemeente aan het totale EMU-saldo geen aandachtspunt, mits de andere overheden zich aan hun referentiewaarden houden. Als het berekende EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt. Een of meer andere overheden moeten onder hun referentiewaarde blijven, om ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid als geheel onder de EMU-norm van 3% blijft. Zie hieronder de berekening van het EMU-saldo voor de gemeente Laren.

Berekening EMU-saldo (bedragen x €1.000)		Begr. 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Periode		T-1	T	T+1	T+2	T+3
A.	Geraamd exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-944	-548	-629	-25	317
B.	Mutatie (im)materiële vaste activa	2.370	3.999	2.183	3.334	1.813
C.	Mutatie voorzieningen	88	12	-76	104	-45
D.	Mutatie voorraden	-	-	-	-	-
E.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
F. Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)		-3.225	-4.535	-2.888	-3.254	-1.540
G.	EMU-saldo referentiewaarde 2020	-908	-908	-908	-908	-908
H. Verschil EMU-saldo & referentiewaarde (F-G)		-2.317	-3.627	-1.980	-2.346	-632

Het berekende EMU-saldo van de gemeente Laren voor 2021 komt uit op +/- € 4.535.000, wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 4.535.000 groter zijn dan de inkomsten. Met dit tekort overschrijdt de gemeente Laren ook de individuele EMU-referentiewaarde. Overigens betreft het aandeel in het EMU-tekort een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort. Pas als nationaal blijkt dat gemeenten het plafond van het EMU-tekort gaan overschrijden, kan van gemeenten worden gevraagd het individuele EMU-tekort van de lopende begroting te verminderen.

Bijlagen

Bijlage 1. Baten en lasten per taakveld (taakveldindeling)

Taakveld overzicht		Realisatie 2019	Begr. 2020 v. wijziging	Begr. 2020 na wijz.			Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.1	Bestuur	1.038.271	944.537	947.037	-	979.668	979.668	958.768	942.868	942.868
0.2	Burgerzaken	453.314	219.113	219.113	-144.500	628.858	484.358	484.358	484.358	484.358
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	146.376	93.782	-356.218	-109.148	175.295	66.147	58.645	54.147	49.651
0.4	Overhead	4.390.678	4.307.547	4.307.547	-304.560	4.849.137	4.544.577	4.569.295	4.555.124	4.554.472
0.5	Treasury	11.385	-225.728	-225.728	-220.613	231.644	11.031	5.221	4.532	8.759
0.61	OZB woningen	-3.049.598	-3.383.266	-3.287.089	-3.919.559	263.995	-3.655.564	-3.732.396	-3.820.453	-3.912.967
0.62	OZB niet-woningen	-853.924	-938.420	-1.003.420	-952.705	12.824	-939.880	-957.982	-976.427	-995.223
0.64	Belastingen overig	-1.601.944	-924.684	-809.881	-818.930	16.024	-802.906	-58.476	-58.476	-58.476
0.7	Alg. uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-12.105.600	-12.228.573	-12.403.059	-12.814.527	-	-12.814.527	-12.966.458	-12.969.531	-12.988.685
0.8	Overige baten en lasten	125.926	174.329	174.329	-	39.872	39.872	-34.162	-158.638	-245.457
0.10	Mutatie reserves	-1.470.615	-197.743	-1.127.557	-303.069	-	-303.069	-169.266	-32.445	-
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	113.300	75.064	183.682	-244.509	-	-244.509	-459.336	7.938	317.364
0.0	Bestuur en ondersteuning	-12.802.432	-12.084.042	-13.381.244	-19.832.120	7.197.317	-12.634.803	-12.301.788	-11.967.004	-11.843.336
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	959.545	964.301	964.301	-71.038	1.063.780	992.742	992.998	993.407	993.469
1.2	Openbare orde en veiligheid	404.234	367.740	417.740	-15.000	338.126	323.126	323.126	323.126	323.126
1.0	Veiligheid	1.363.780	1.332.041	1.382.041	-86.038	1.401.907	1.315.869	1.316.124	1.316.534	1.316.595
2.1	Verkeer en vervoer	1.689.397	1.673.331	1.717.832	-53.750	1.561.192	1.507.442	1.512.597	1.489.830	1.496.370
2.2	Parkeren	-4.393	63.440	63.440	-8.500	19.432	10.932	10.372	9.822	9.282
2.5	Openbaar vervoer	605	15.798	203.298	-	7.563	7.563	7.563	7.563	7.563
2.0	Verkeer, vervoer en waterstaat	1.685.610	1.752.569	1.984.570	-62.250	1.588.187	1.525.937	1.530.532	1.507.215	1.513.216
3.1	Economische ontwikkeling	104.156	103.381	103.381	-	143.150	143.150	143.150	143.150	143.150
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-1.325	-7.499	-7.499	-47.280	40.457	-6.823	-6.823	-6.823	-6.823
3.4	Economische promotie	1.547	-100	-100	-	4.900	4.900	4.900	4.900	4.900
3.0	Economie	104.378	95.782	95.782	-47.280	188.507	141.227	141.227	141.227	141.227

Taakveld overzicht		Realisatie 2019	Begr. 2020 v. wijziging	Begr. 2020 na wijz.			Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
4.1	Openbaar basisonderwijs	8.605	8.000	8.000	-	9.006	9.006	9.006	9.006	9.006
4.2	Onderwijshuisvesting	303.976	288.619	338.619	-532	277.632	277.100	272.362	272.117	271.469
4.3	Onderwijsbeleid leerlingenzaken	98.864	139.202	139.202	-106.279	251.301	145.022	145.116	131.787	131.843
4.0	Onderwijs	411.445	435.821	485.821	-106.811	537.940	431.129	426.485	412.910	412.319
5.1	Sportbeleid en activering	60.160	253.588	534.813	-	331.219	331.219	131.219	31.219	31.219
5.2	Sportaccommodaties	378.417	246.042	246.042	-218.466	445.738	227.272	228.290	229.568	230.128
5.3	Cultuur presentatie, -productie en - participatie	110.695	99.705	111.065	-2.950	98.545	95.595	85.848	85.848	85.848
5.4	Musea	380.333	379.640	379.640	-53.668	30.571	-23.097	180.252	290.212	290.175
5.5	Cultureel erfgoed	33.764	-6.529	-6.529	-24.106	41.757	17.651	17.613	17.597	17.539
5.6	Media	229.052	231.473	231.473	-18.630	257.647	239.017	214.017	214.017	214.017
5.7	Openbaar groen	1.047.187	1.007.082	1.017.082	-68.711	1.275.463	1.206.752	1.103.957	1.096.672	1.093.132
5.0	Sport, cultuur en recreatie	2.239.607	2.211.001	2.513.586	-386.531	2.480.939	2.094.408	1.961.196	1.965.132	1.962.058
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.147.868	1.086.660	1.128.180	-284.570	1.574.000	1.289.430	1.264.397	1.173.436	1.172.534
6.2	Wijkteams	969.091	922.410	922.410	-	1.054.749	1.054.749	1.012.749	1.004.749	990.749
6.3	Inkomensregelingen	587.277	727.323	727.323	-1.645.000	2.366.100	721.100	714.100	620.100	620.100
6.4	Begeleide participatie	292.810	289.774	289.774	-	301.064	301.064	297.064	294.064	266.064
6.5	Arbeidsparticipatie	171.394	157.164	200.389	-	187.360	187.360	187.360	187.360	158.094
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	98.699	59.000	59.000	-60.000	179.000	119.000	114.000	114.000	114.000
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.386.258	1.242.357	1.242.357	-	1.374.412	1.374.412	1.320.985	1.245.985	1.195.985
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	1.633.251	1.224.075	1.224.075	-	1.577.896	1.577.896	1.577.896	1.577.896	1.577.896
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-35.542	6.660	6.660	-	15.322	15.322	15.322	15.322	15.322
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	232.001	227.390	227.390	-	217.079	217.079	217.106	217.118	217.234
6.0	Sociaal domein	6.483.107	5.942.813	6.027.558	-1.989.570	8.846.982	6.857.412	6.720.978	6.450.029	6.327.978
7.1	Volksgezondheid	425.134	457.898	477.898	-	451.553	451.553	451.146	446.776	446.945
7.2	Riolering	-479.109	-567.083	-422.083	-1.024.592	577.068	-447.524	-447.524	-447.524	-447.524
7.3	Afval	-210.697	-130.451	-130.451	-1.443.305	1.176.684	-266.621	-320.221	-321.694	-318.972
7.4	Milieubeheer	166.989	230.946	532.131	-	249.805	249.805	248.902	227.045	223.695
7.5	Begraafplaatsen	77.209	-1.496	38.504	-216.805	379.733	162.928	156.944	150.908	144.853
7.0	Volksgezondheid en milieu	-20.473	-10.186	495.999	-2.684.702	2.834.843	150.141	89.247	55.511	48.998

Taakveld overzicht		Realisatie 2019	Begr. 2020 v. wijziging	Begr. 2020 na wijz.			Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
8.1	Ruimtelijke ordening	169.566	184.893	210.472	-30.000	280.542	250.542	250.542	250.542	250.542
8.2	Grondexploitatie	16.020	-	36.107	-	-	-	-	-	-
8.3	Wonen en bouwen	349.393	139.308	149.308	-661.500	529.639	-131.861	-134.543	-132.096	-129.596
8.0	Volkshuisv., ruimtelijke ord. en stedelijke vern.	534.978	324.201	395.887	-691.500	810.181	118.681	115.999	118.446	120.946
Totaal resultaat taakvelden		-	-	-	-25.886.802	25.886.802	-	-	-	-

Bijlage 2. Baten en lasten per taakveld (programma indeling)

Taakvelden per programma		Realisatie 2019	Begr. 2020 v. wijziging	Begr. 2020 na wijz.			Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.1	Bestuur	1.038.271	944.537	947.037	-	979.668	979.668	958.768	942.868	942.868
Totaal programma 1. Bestuurszaken		1.038.271	944.537	947.037	-	979.668	979.668	958.768	942.868	942.868
0.2	Burgerzaken	453.314	219.113	219.113	-144.500	628.858	484.358	484.358	484.358	484.358
Totaal programma 2. Burgerzaken		453.314	219.113	219.113	-144.500	628.858	484.358	484.358	484.358	484.358
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	959.545	964.301	964.301	-71.038	1.063.780	992.742	992.998	993.407	993.469
1.2	Openbare orde en veiligheid	404.234	367.740	417.740	-15.000	338.126	323.126	323.126	323.126	323.126
Totaal programma 3. Openbare orde en veiligheid		1.363.780	1.332.041	1.382.041	-86.038	1.401.907	1.315.869	1.316.124	1.316.534	1.316.595
2.1	Verkeer en vervoer	1.689.397	1.673.331	1.717.832	-53.750	1.561.192	1.507.442	1.512.597	1.489.830	1.496.370
2.2	Parkeren	-4.393	63.440	63.440	-8.500	19.432	10.932	10.372	9.822	9.282
2.5	Openbaar vervoer	605	15.798	203.298	-	7.563	7.563	7.563	7.563	7.563
5.7	Openbaar groen	1.012.925	999.235	1.009.235	-22.572	1.166.860	1.144.288	1.061.505	1.054.227	1.054.453
Totaal programma 4. Wegen, groen, water en verkeer		2.698.535	2.751.804	2.993.805	-84.822	2.755.047	2.670.225	2.592.038	2.561.442	2.567.669
4.1	Openbaar basisonderwijs	8.605	8.000	8.000	-	9.006	9.006	9.006	9.006	9.006
4.2	Onderwijshuisvesting	303.976	288.619	338.619	-532	277.632	277.100	272.362	272.117	271.469
4.3	Onderwijsbeleid leerlingenzaken	98.864	139.202	139.202	-106.279	251.301	145.022	145.116	131.787	131.843
Totaal programma 5. Onderwijs		411.445	435.821	485.821	-106.811	537.940	431.129	426.485	412.910	412.319
5.1	Sportbeleid en activering	60.160	253.588	534.813	-	331.219	331.219	131.219	31.219	31.219
5.2	Sportaccommodaties	378.417	246.042	246.042	-218.466	445.738	227.272	228.290	229.568	230.128
5.3	Cultuur presentatie, -productie en - participatie	110.695	99.705	111.065	-2.950	98.545	95.595	85.848	85.848	85.848
5.4	Musea	380.333	379.640	379.640	-53.668	30.571	-23.097	180.252	290.212	290.175
5.5	Cultureel erfgoed	33.764	-6.529	-6.529	-24.106	41.757	17.651	17.613	17.597	17.539
5.6	Media	229.052	231.473	231.473	-18.630	257.647	239.017	214.017	214.017	214.017
5.7	Openbaar groen	34.262	7.847	7.847	-46.139	108.602	62.463	42.452	42.445	38.679
Totaal programma 6. Cultuur, sport en recreatie		1.226.682	1.211.766	1.504.351	-363.959	1.314.079	950.120	899.691	910.905	907.605

Taakvelden per programma		Realisatie 2019	Begr. 2020 v. wijziging	Begr. 2020 na wijz.			Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.147.868	1.086.660	1.128.180	-284.570	1.574.000	1.289.430	1.264.397	1.173.436	1.172.534
6.2	Wijkteams	969.091	922.410	922.410	-	1.054.749	1.054.749	1.012.749	1.004.749	990.749
6.3	Inkomensregelingen	587.277	727.323	727.323	-1.645.000	2.366.100	721.100	714.100	620.100	620.100
6.4	Begeleide participatie	292.810	289.774	289.774	-	301.064	301.064	297.064	294.064	266.064
6.5	Arbeidsparticipatie	171.394	157.164	200.389	-	187.360	187.360	187.360	187.360	158.094
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	98.699	59.000	59.000	-60.000	179.000	119.000	114.000	114.000	114.000
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1.386.258	1.242.357	1.242.357	-	1.374.412	1.374.412	1.320.985	1.245.985	1.195.985
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	1.633.251	1.224.075	1.224.075	-	1.577.896	1.577.896	1.577.896	1.577.896	1.577.896
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-35.542	6.660	6.660	-	15.322	15.322	15.322	15.322	15.322
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	232.001	227.390	227.390	-	217.079	217.079	217.106	217.118	217.234
7.1	Volksgezondheid	425.134	457.898	477.898	-	451.553	451.553	451.146	446.776	446.945
Totaal programma 7. Sociaal Domein		6.908.242	6.400.711	6.505.456	-1.989.570	9.298.535	7.308.965	7.172.124	6.896.806	6.774.923
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	146.376	93.782	-356.218	-109.148	175.295	66.147	58.645	54.147	49.651
8.1	Ruimtelijke ordening	169.566	184.893	210.472	-30.000	280.542	250.542	250.542	250.542	250.542
8.3	Wonen en bouwen	349.393	139.308	149.308	-661.500	529.639	-131.861	-134.543	-132.096	-129.596
Totaal programma 8. Bouwen en wonen		665.334	417.983	3.562	-800.648	985.475	184.827	174.644	172.592	170.597
7.2	Riolering	-479.109	-567.083	-422.083	-1.024.592	577.068	-447.524	-447.524	-447.524	-447.524
7.3	Afval	-210.697	-130.451	-130.451	-1.443.305	1.176.684	-266.621	-320.221	-321.694	-318.972
7.4	Milieubeheer	166.989	230.946	532.131	-	249.805	249.805	248.902	227.045	223.695
7.5	Begraafplaatsen	77.209	-1.496	38.504	-216.805	379.733	162.928	156.944	150.908	144.853
Totaal programma 9. Milieu en duurzaamheid		-445.608	-468.084	18.101	-2.684.702	2.383.290	-301.412	-361.899	-391.265	-397.948
3.1	Economische ontwikkeling	104.156	103.381	103.381	-	143.150	143.150	143.150	143.150	143.150
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-1.325	-7.499	-7.499	-47.280	40.457	-6.823	-6.823	-6.823	-6.823
3.4	Economische promotie	1.547	-100	-100	-	4.900	4.900	4.900	4.900	4.900
8.2	Grondexploitatie	16.020	-	36.107	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 10. Grondexploitatie, dorpsver, economie		120.397	95.782	131.889	-47.280	188.507	141.227	141.227	141.227	141.227

Taakvelden per programma		Realisatie 2019	Begr. 2020 v. wijziging	Begr. 2020 na wijz.			Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Taakveld:		Saldo	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.5	Treasury	11.385	-225.728	-225.728	-220.613	231.644	11.031	5.221	4.532	8.759
0.61	OZB woningen	-3.049.598	-3.383.266	-3.287.089	-3.919.559	263.995	-3.655.564	-3.732.396	-3.820.453	-3.912.967
0.62	OZB niet-woningen	-853.924	-938.420	-1.003.420	-952.705	12.824	-939.880	-957.982	-976.427	-995.223
0.64	Belastingen overig	-1.601.944	-924.684	-809.881	-818.930	16.024	-802.906	-58.476	-58.476	-58.476
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-12.105.600	-12.228.573	-12.403.059	-12.814.527	-	-12.814.527	-12.966.458	-12.969.531	-12.988.685
0.8	Overige baten en lasten	125.926	128.519	128.519	-	29.872	29.872	-44.162	-168.638	-255.457
Totaal Algemene dekkingsmiddelen		-17.473.755	-17.572.152	-17.600.658	-18.726.334	554.359	-18.171.975	-17.754.253	-17.988.993	-18.202.049
0.4	Overhead	4.390.678	4.307.547	4.307.547	-304.560	4.849.137	4.544.577	4.569.295	4.555.124	4.554.472
Totaal Overhead		4.390.678	4.307.547	4.307.547	-304.560	4.849.137	4.544.577	4.569.295	4.555.124	4.554.472
0.8	Overige baten en lasten	-	45.810	45.810	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal Onvoorzien		-	45.810	45.810	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
0.10	Mutatie reserves	-1.470.615	-197.743	-1.127.557	-303.069	-	-303.069	-169.266	-32.445	-
Totaal Toevoegingen en onttrek aan de reserves		-1.470.615	-197.743	-1.127.557	-303.069	-	-303.069	-169.266	-32.445	-
Totaal resultaat taakvelden		-113.300	-75.064	-183.682	-25.642.293	25.886.802	244.509	459.336	-7.938	-317.364

Bijlage 3. Toelichting algemene uitkering

Algemeen

De algemene uitkering van het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. Periodiek verschijnen vanuit het Rijk uitgebreide circulaire met daarin de jongste ontwikkelingen. De meicirculaire is de meest bekende en is tevens de richtinggevende circulaire voor de opstelling van de nieuwe begroting voor het volgende jaar. Daarnaast verschijnen er in september en in december circulaire.

In deze toelichting zijn alle effecten opgenomen van de huidige meerjarenraming van de algemene uitkering ten opzichte van de meerjarenraming van de begroting 2020. Kortom, het is een vergelijking van de meicirculaire 2020 ten opzichte van de meicirculaire 2019.

De algemene uitkering is opgebouwd uit een zeer uitgebreide set van uiteenlopende maatstaven zoals bijvoorbeeld het aantal inwoners, aantal woningen, aantal uitkeringsgerechtigden, oppervlak land en dergelijke. Vanaf 2019 is die maatstaven set fors uitgebreid omdat de 3D's niet langer via afzonderlijke integratie-uitkeringen worden vergoed. Daarvoor zijn maatstaven ontwikkeld die gerelateerd zijn aan de sociale demografie. Denk bijvoorbeeld aan aantallen huishoudens met laag inkomen, gemiddeld inkomen en langdurig medicijngebruik. Dit zijn maatstaven die gemeenten zelf niet kunnen meten en waarvoor het verloop dus ook moeilijker is in te schatten voor de gemeentelijke meerjarenbegroting.

De BEL-gemeenten maken gebruik van de applicatie PAUW om de omvang van het gemeentefonds te berekenen en om te analyseren wat de gevolgen zijn van nieuwe ontwikkelingen. Met deze applicatie is de meerjarenraming 2021-2024 berekend.

Na de junicirculaire is de raad met een raadsinformatiebrief over geïnformeerd over de recente ontwikkelingen: de nieuwe gegevens van de meicirculaire en de extra mutatie voor 2020 als gevolg van corona. Onderstaande informatie komt hiermee grotendeels overeen.

Nieuwe ontwikkelingen

De begroting sluit op twee punten na aan op deze in juni verstrekte raadsinformatiebrief. In de begroting is geanticipeerd op een vooraankondiging op een extra uitkering voor dak- en thuislozen in 2020 en 2021 (waarvan van € 32.051 in 2021) en een extra bijdrage voor het impulsproject "Kansrijke start" (€ 4.290 t/m. 2022). Voor het overige zijn de cijfers gelijk.

Daarnaast heeft het rijk bericht verzonden met aanvullende maatregelen om gemeenten te compenseren voor de extra kosten door de coronacrisis (aanvullend op de maatregel voor de eerste helft van 2020). Deze maatregelen hebben voor een deel betrekking op 2021. Voor dit effect kan een grove inschatting gemaakt worden van € 100.000 extra voor Laren. Vooralsnog is de hoogte hiervan nog niet precies bekend. Ook de effecten van corona voor 2021 zijn nog niet bekend. Daarom zijn vooralsnog in de begrotingscijfers achterwege gebleven.

Ook overige maatregelen die in de septembercirculaire van 2020 opgenomen zullen worden, zijn niet meegenomen. Deze hebben meestal met name betrekking op het lopende jaar, dus 2020.

Over de herijking van het gemeentefonds verwachten we in het najaar concrete nieuwe informatie. Bij de decembercirculaire 2020 zou deze volledig toegelicht worden. Hoewel we nog steeds een afname van het gemeentefonds verwachten, vinden dat we zonder besluitvorming hierover niet op voorhand een voorschot daarop in de begroting moeten opnemen.

Ontwikkelingen (meerjaren)begroting 2021-2024

Ten opzichte van de meicirculaire 2019, waarop de meerjarenbegroting 2020-2023 was gebaseerd, zijn er diverse ontwikkelingen geweest, waarvan de meicirculaire 2020 het grootste effect heeft. Voor de gemeente Laren is het beeld als volgt:

Ontwikkeling gemeentefonds in begroting (x € 1.000)	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023	Saldo 2024
Meerjarenbegroting o.b.v. begroting 2020	12.359	12.519	12.769	12.769
Septemercirculaire '19, mutatie 2020 + kaderbrief	216	235	174	174
Correctie verwerking sept. circ.'19	-	-	-52	73
Mutatie meicirc. '20:	203	208	79	-27
Mutaties vooruitlopend op sept.circulaire '20	36	4	-	-
Meerjarenbegroting o.b.v. begr. 2021	12.815	12.966	12.970	12.989

Uitgangspunten berekening (meerjaren)begroting 2021-2024

Bij de berekening van de algemene uitkering wordt zoveel mogelijk uitgegaan van eigen inzichten op het verwacht toekomstig verloop. Zo wordt de ontwikkeling van aantallen inwoners, huishoudens, woningen en WOZ-waarden ingeschat op basis van woningbouwprogramma's.

Verder worden veel maatstafaantallen ingeschat op basis van ervaringscijfers uit de afgelopen 5 jaar en andere prognoses, zoals leerlingaantallen en aantallen uitkeringstrekkers.

Bij maatstaven waar we zelf niet beschikken over ervaringscijfers of andere inzichten maken we gebruik van de door het Rijk gemiddeld verwachte ontwikkelingscijfers. Dit doet zich voor bij de nieuwe maatstaven zoals gemiddeld inkomen, laag inkomen, medicijngebruik e.d.

Voor de berekening van de algemene uitkering is evenals vorige jaren uitgegaan van de uitkeringsfactor in constante prijzen. Dit houdt in dat we geen rekening houden met mogelijke inflatie.

Schattingsrisico's

Zoals altijd bevatten schattingen het risico op afwijking van daadwerkelijke cijfers. Ten tijde van de berekeningen voor de begroting 2021 (juni 2020) is gebruik gemaakt van de werkelijke cijfers per 1-1-2020 voor zover die bekend zijn. Hiervoor maken we ook gebruik van de meest recente betaalspecificatie die het Rijk verstrekt, betaalspecificatie 2020-05. Deze betaalspecificatie bevat, zoals gebruikelijk, nog weinig definitieve maatstafaantallen per 1-1-2020. Dit betekent dat ook de basiscijfers 2020 ten behoeve van de nieuwe begroting 2021-2024 grotendeels gebaseerd zijn op schattingen.

Bijlage 4. Uitwerking kaderbrief 2021 (programmaniveau)

Meerjarenperspectief 2021-2024	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Meerjarenbegroting programmabegroting 2020	-2.737	-20.948	-162.794	-162.794
Nieuwe mutaties kaderbrief 2021				
Programma 1. Bestuurszaken				
• CAO-effecten staf	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal mutaties programma 1. Bestuurszaken	8.000	8.000	8.000	8.000
Programma 3. Openbare orde en veiligheid				
• Verbonden partijen (Veiligheidsregio)	32.380	32.087	32.197	32.197
Totaal mut. progr. 3. Openbare orde en veiligheid	32.380	32.087	32.197	32.197
Programma 4. Wegen, groen, water en verkeer				
• Verbonden partijen (GNR)	2.700	2.700	2.700	2.700
Totaal mut. progr. 4. Wegen, groen, water en ver.	2.700	2.700	2.700	2.700
Programma 6. Cultuur, sport en recreatie				
• Stelpost inflatie subsidies	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal mut. programma 6. Cultuur, sport en recrea.	20.000	20.000	20.000	20.000
Programma 7. Sociaal Domein				
• Stelpost inflatie subsidies	30.000	30.000	30.000	30.000
• Sociaal Domein jeugd	275.000	275.000	275.000	275.000
• Sociaal Domein WMO	190.000	190.000	190.000	190.000
• Sociaal Domein participatie	50.000	50.000	50.000	50.000
• Verhoging Jeugd n.a.v. kosten 2019 (Jeugd)	165.000	165.000	165.000	165.000
• Sociaal Domein terugdraaien stelpost begr.2020	125.454	50.019	48.875	48.875
• Verbonden partijen (Regio Gooi- en Vechtstreek)	43.363	43.363	43.363	43.363
Totaal mutaties programma 7. Sociaal Domein	878.817	803.382	802.238	802.238
Programma 8. Bouwen en wonen				
• Verbonden partijen (Omgevingsdienst)	-26.428	-26.428	-26.428	-26.428
Totaal mutaties programma 8. Bouwen en wonen	-26.428	-26.428	-26.428	-26.428
Programma 9. Milieu en duurzaamheid				
• Verbonden partijen (GAD)	34.970	34.970	34.970	34.970
Totaal mut. programma 9. Milieu en duurzaamheid	34.970	34.970	34.970	34.970
Algemene dekkingsmiddelen				
• OZB inflatiecorrectie	-65.000	-65.000	-65.000	-65.000
• Algemene Uitkering	-216.360	-234.962	-173.712	-173.712
• Effect herverdeeffect kosten BEL	-125.000	-125.000	-125.000	-125.000
• Terugdraaien stelpost herverdeling begr.2020	320.000	320.000	320.000	320.000
• Effect 2e begr.wijz 2020	-65.000	-64.999	-64.998	-64.997
Totaal mutaties algemene dekkingsmiddelen	-151.360	-169.961	-108.710	-108.709

Meerjarenperspectief 2021-2024	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Overhead				
• Verbonden partijen (BEL Combinatie)	169.787	170.080	169.970	169.970
Totaal mutaties overhead	169.787	170.080	169.970	169.970
Totaal nieuwe mutaties kaderbrief 2021	968.866	874.830	934.937	934.938
Meerjarenbegroting 2021 – 2024 (kaderbrief 2021)	966.129	853.882	772.143	772.144